

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Garant kapitoly Funkční složky: Ing. arch. Naděžda Rozmanová
Zpracovatel podkapitoly Občanské vybavení: Ing. arch. Naděžda Rozmanová
Zpracovatel výchozí podkapitoly v roce 2006: Ing. arch. Pavel Tomíšek

Kooperace – část *Maloobchod*: Ing. Marek Záboj, Ph.D.
Recenze – část *Ochrana obyvatel*: mjr. Ing. Josef Brettschneider
Recenze – Ing. arch. Jana Kaválková
Prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.

Zveřejněno: 6. 12. 2006

Poslední aktualizace: 12. 11. 2012. Aktualizace odkazů k 5. 9. 2016.

Dostupnost: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>

OBSAH:

C.4 OBČANSKÉ VYBAVENÍ	2
C.4.1 Charakteristika	2
C.4.1.1 Definice občanského vybavení.....	2
C.4.1.2 Členění občanského vybavení.....	3
C.4.2 Stav a trendy vývoje	4
C.4.2.1 Výchozí stav.....	4
C.4.2.2 Pojetí občanského vybavení v České republice před rokem 1989.....	4
C.4.2.3 Zaniklé a nově vznikající druhy občanského vybavení.....	6
C.4.2.4 Společenské trendy v evropském a celostátním měřítku.....	7
C.4.2.5 Společenské trendy nejbližších let v České republice ovlivňující občanské vybavení ...	9
C.4.2.6 Právní předpisy.....	14
C.4.3 Principy řešení v územním plánování	16
C.4.3.1 Zařízení školství a výchovy.....	19
C.4.3.2 Zařízení kultury.....	27
C.4.3.3 Zařízení tělovýchovy a sportu.....	37
C.4.3.4 Zařízení zdravotnictví.....	47
C.4.3.5 Zařízení sociální péče.....	56
C.4.3.6 Zařízení maloobchodu.....	61
C.4.3.7 Zařízení ubytování.....	69
C.4.3.8 Zařízení veřejného stravování.....	75
C.4.3.9 Zařízení nevýrobních služeb.....	78
C.4.3.10 Zařízení výrobních a opravárenských služeb.....	81
C.4.3.11 Zařízení správy a administrativy.....	84
C.4.3.12 Zařízení církví.....	87
C.4.3.13 Zařízení vědy a výzkumu.....	91
C.4.3.14 Zařízení specifická.....	93
C.4.3.15 Zařízení pro ochranu obyvatelstva.....	97
Použité zdroje.....	107
Soupis zkratk.....	111

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4 OBČANSKÉ VYBAVENÍ

C.4.1 Charakteristika

C.4.1.1 Definice občanského vybavení

Občanské vybavení jsou stavby, zařízení a pozemky sloužící například pro vzdělávání a výchovu, sociální služby a péči o rodiny, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu, ochranu obyvatelstva [§ 2 odst. 1 písm. k) bod 3 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)]. Stavební zákon řadí uvedené příklady občanského vybavení k **veřejné infrastruktuře**.

Občanské vybavení je jednou ze základních funkčních složek sídel (vedle bydlení, výroby, rekreace dopravy a technického vybavení).

Občanská vybavenost je pojem hovořící o existenci, počtu, kapacitě a rozmístění jednotlivých zařízení občanského vybavení v území. Popisuje standard životní úrovně obyvatel v hodnoceném území.

Občanské vybavení, jako nejvíce heterogenní z urbanistických funkčních složek, je představováno velmi rozsáhlým souborem nevýrobních i výrobních zařízení, sahajících od správy a administrativy až po školství a výchovu. Cílem rozvoje této obslužné funkce je zvýšení standardu kvality a pohotovosti všech služeb, které občanské vybavení nabízí obyvatelům sídla i těm, kteří za službami dojíždějí. Kromě toho zařízení občanského vybavení vytvářejí mnoho pracovních příležitostí.

Faktory, které ovlivňují rozvoj zařízení občanského vybavení, vycházejí z demografické, ekonomické a sociální skladby obyvatel, z prostředí sídla, tj. geografické polohy a dominující funkce a v neposlední řadě z dopravních možností území. Zařízení občanského vybavení jsou podle druhů, četnosti výskytu a frekvence využívání obyvatelstvem situovány do centrálních, obytných a dalších částí sídel a ovlivňují jejich urbanistickou koncepci a prostorovou strukturu. Městotvorná role vybraných zařízení občanského vybavení nabývá obzvláštního významu v centrech měst, kde jsou spolu s bydlením základní podmínkou zachování běžného denního života. Kvalita a vyváženost sítě občanského vybavení a její vazba na další funkce jsou zásadními faktory udržitelného rozvoje území, neboť výrazně působí jak na ekonomickou a sociální skladbu obyvatel, tak i na životní prostředí sídel.

Při návrhu územní organizace občanského vybavení je nutné zejména respektovat požadavky jednotlivých druhů zařízení na kvalitu, rozsah a lokalizaci pozemků. Potřebné plochy pozemků pro jednotlivé druhy zařízení občanského vybavení jsou vyjádřeny v ukazatelích, které odpovídají základním požadavkům na výstavbu a provoz, a to jak pro obec, kde je zařízení umístěno, tak pro příslušné zájmové území. Pro každý obor zařízení lze stanovit druh účelové jednotky (např. pro základní školu je účelovou jednotkou 1 místo) a pro příslušnou účelovou jednotku doporučit průměrnou hodnotu plochy podlažní a plochy pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.1.2 Členění občanského vybavení

Provozní a prostorová rozmanitost občanského vybavení umožňují jeho členění z několika *hledisek*, například podle:

- charakteru používání,
- náročnosti na pozemky,
- polohy na území obce,
- časového vymezení provozu,
- druhu činností.

Při členění občanského vybavení podle polohy v území obce, které je z hlediska územního plánování významné, je brána v úvahu zejména závislost zařízení na bydlení, na demografické skladbě obyvatel a pro zařízení specifického charakteru na přírodních podmínkách sídla (např. lázeňské léčebny, horská střediska atd.). I když intenzivní rozvoj osobní dopravy výrazně ovlivňuje dostupnost zařízení, lze předpokládat, že např. zařízení pro děti předškolního věku budou vždy situována v blízkosti koncentrace bytové zástavby.

Pro potřeby územního plánování nejlépe charakterizuje rozdílnost zařízení občanského vybavení členění podle druhů činností, ze kterého pak vyplývají nároky na velikost ploch a pozemků. Podle druhů činností jsou občanská zařízení členěna na *obory zařízení*, tj. zařízení:

- školství a výchovy,
- kultury,
- tělovýchovy a sportu,
- zdravotnictví,
- sociální péče,
- maloobchodu,
- ubytování,
- veřejného stravování,
- nevýrobních služeb,
- výrobních a opravárenských služeb,
- správy a administrativy,
- církví,
- vědy a výzkumu,
- specifická,
- pro ochranu obyvatelstva.

Tyto obory lze dále členit na *druhy*.

Zařízení občanského vybavení jsou využívána v souladu s příslušným oborem. Některé obory umožňují vzájemné slučování jednotlivých zařízení, případně víceúčelové využívání některých zařízení.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.2 Stav a trendy vývoje

C.4.2.1 Výchozí stav

Současný stav občanského vybavení (jeho rozsah, většina druhů, kapacity a situování v území) je zatím stále ještě do značné míry ovlivněn přístupem k plánování, rozmísťování, dimenzování občanských zařízení i jejich situování v území v období plánovaného hospodářství, tj. stavem do roku 1989. Podstatná část občanského vybavení byla vybudována před tímto rokem, proto následující text ozřejmuje zásady starší výstavby. Ze všech infrastruktur a funkčních složek je zřejmě občanské vybavení nejvíce ovlivňováno proběhnutými a probíhajícími společenskými změnami. Podíl na tom, že požadavky na jednotlivé druhy občanského vybavení i na jejich rozmísťování v sídlech a regionech se tak dynamicky vyvíjejí, mají také technologické změny, konkrétně rozvoj informačních a komunikačních systémů a budování kapacitních dopravních koridorů nadnárodního významu.

C.4.2.2 Pojetí občanského vybavení v České republice před rokem 1989

Zařízení občanského vybavení byla členěna z různých hledisek: věkové struktury obyvatel (školy / domovy důchodců), charakteru užívání (zařízení s vázanou / volnou docházkou – školy / maloobchodní prodejny), náročnosti na pozemky (zařízení areálová – školy, tělovýchovné areály, nemocnice / zařízení v objektech – nevýrobní služby), náročnosti na investiční prostředky a provoz (nemocnice / opravy obuvi), druhu činnosti, charakteru časového vymezení provozu (denní / sezónní), závislosti na úhradě za poskytované služby (služby placené / služby bezplatné) atd.

Z uvedených hledisek členění byly pro potřeby územního plánování nejdůležitější: členění podle *charakteru umístění* (v území, v sídlech a jejich částech) a členění podle *druhů činnosti*.

Zařízení občanského vybavení byla proto zařazena do skupin zejména podle charakteru umístění, četnosti výskytu a používání zařízení, míry závislosti na bydlení a dalších činnostech, na demografické a sociální skladbě obyvatel. Podle těchto kritérií byla zařízení členěna na: *základní* (vázaná zejména na bydliště), *vyšší a nadměstská* (s vazbou na bydlení, koncentraci a hustotu obyvatel bydlících, ale i přítomných) a *specifická*, (navrhovaná a situovaná s ohledem na zvláštní podmínky přírodní, územně technické, regionální aj.).

Zatímco u základního občanského vybavení, využívaného obyvateli nejčastěji, byl kladen důraz na jeho nerušenou dostupnost a krátké *docházkové vzdálenosti* (mateřské a základní školy, prodejny základních potravin atd.), u vyššího, celoměstského a nadměstského vybavení bylo sledováno účelné soustřeďování pro dosažení optimálních *investičních i provozně-ekonomických podmínek* (obvodní zdravotnická střediska, divadla, parky kultury a oddechu, sportovní stadiony atd.). Specifická zařízení vycházela zejména z *podmínek přírodních* (zařízení pro zimní rekreaci, vleky, stanice horské služby, lázeňské léčebny, ozdravovny atd.).

Podle uvedených kritérií nebyla do systému občanského vybavení v té době zařazena zařízení vědy a výzkumu (vyžadující atypická řešení a individuální přístup), zařízení ministerstva národní obrany a ministerstva vnitra (z důvodů utajení) a zařízení církví (určená v té době k dožití). Dále nebyla do systému zahrnována mobilní zařízení (pojízdné prodejny, botely,

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

pojízdná zařízení služeb – např. čistírny peří, broušení nožů a nůžek atd.) a dále zařízení, situovaná v dlouhodobých provizoriích (prodejní stánky).

Pro navrhování, tj. situování a dimenzování kapacit zařízení občanského vybavení, byla vytvořena řada *ukazatelů*.

Předpokladem navrhování bylo stanovení diferencujících a limitujících faktorů, ovlivňujících výpočet plošných (objemových) *potřeb kapacit občanského vybavení* (velikost sídla, funkce sídla v hierarchii osídlení, vliv specializované funkce sídla, vliv specifického vybavení sídla, demografická a sociální struktura obyvatel, přechodně přítomné obyvatelstvo, charakter urbanistické struktury a další).

Ukazatele udávaly mj. jednoznačně druhy zařízení pro jednotlivé typy sídel (vycházející z velikosti a významu sídla), výpočet udával celkové potřeby občanského vybavení v plošných ukazatelích a určoval potřebu pracovních míst v těchto zařízeních, určeny byly druhy a počty účelových jednotek podle charakteru a velikostní kategorie zařízení, průměrné hodnoty podlažních ploch a ploch pozemků připadajících na účelovou jednotku, druhy a počty účelových jednotek na 1 000 obyvatel a další zpřesňující údaje.

Tyto přesné výpočty vycházely rovněž z řady omezení v provozu zařízení občanského vybavení, jako např. vázaná docházka dětí na nejbližší určenou základní školu v místě bydliště, nemožnost volby lékaře a územní vázanost na určené zdravotnické středisko podle bydliště, neexistence konkurence v oblasti obchodních zařízení atd.

Jedním z úkolů urbanistického řešení v této době bylo rovněž rozdělení celkové potřeby zařízení občanského vybavení do celoměstského centra, do lokálních center, obytných zón (většinou sídliště) a na ostatní území sídla, lokalizace plošně náročných zařízení, souborů a středisek sdružovaných zařízení a určení druhové skladby zařízení v centrech podle jejich hierarchie.

Jak se později ukázalo, i přes velmi přesné výpočty a důsledné plánování se řadu záměrů nepodařilo plně uskutečnit, neboť tyto záměry, vycházející z určení potřeb obyvatel, musely být nutně korigovány hospodářskými možnostmi státu. V mnoha případech nebyla realizována řada zařízení vůbec (sídlíště), některé druhy zařízení zůstaly nedostavěny a některé nenašly (v důsledku svého předdimenzovaného pojetí, náročného na provoz) v pozdější době provozovatele.

Od začátku devadesátých let, kdy se otevřela možnost soukromého podnikání, se začaly nedostatky v nedobudovaném občanském vybavení (zejména na území sídliště) odstraňovat nejdříve prostřednictvím provizorních objektů (stánky), budováním prodejen v bývalých kočárkárnách a technickém zázemí bytových domů, v garážích rodinných domků a využíváním dalších nebytových prostorů.

Postupně byla rovněž plánována dostavba chybějících zařízení v rámci dosud volných ploch, avšak k zásadnímu obratu (zejména v oblasti obchodu a služeb) došlo zejména s rozvojem nových druhů velkoplošných zařízení (supermarketů, hypermarketů a nákupních středisek, sdružovaných i s některými dalšími druhy zařízení a s velkoryse dimenzovanými parkovišti).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.2.3 Zaniklé a nově vznikající druhy občanského vybavení

Postupem času řada zařízení občanského vybavení (důležitá a nezbytná ve své době) v současnosti zanikla nebo jejich potřeba značně klesla (tzv. regresivní občanské vybavení), případně jsou tato zařízení nahrazována novými druhy. Důvodem jsou nové společenské podmínky, příliv moderních technologií, modernizace zařízení služeb a domácností. Výrazně poklesl počet jeslí, sběrů čistíren, barvíren a prádelenských služeb. Provoz malých kin byl nahrazen provozem soustředěných multikin.

Problémem řady zařízení občanského vybavení bylo v pozdější době zajistit provoz a využití, a to např. podnikových zařízení, zejména rekreačních středisek a provozů, které v průběhu času změnily majitele i provozovatele.

Naopak v průběhu posledních let v důsledku technického pokroku, nových zkušeností z vyspělých zemí i nových potřeb a požadavků společnosti vznikla celá řada nových, dříve neznámých druhů zařízení občanského vybavení (tzv. progresivní občanské vybavení).

Jedná se například o vznik nových druhů škol (v důsledku nové organizace školství), zařazení církevních zařízení různých druhů do jednotlivých oborů, tj. školství, zdravotnictví i sociálních péče (nové druhy zařízení sociální péče, hospiců a dalších charitativních zařízení), vzniká řada nových zdravotnických pracovišť (např. kliniky plastické chirurgie), řada nových druhů kulturních zařízení (divadel malých forem, galerií, internetových kaváren), nové druhy tělovýchovných zařízení (fitness centra, posilovny, centra pohybové výchovy, aquaparky), nové druhy služeb (opravy mobilních telefonů, ateliery pro tetování) i dalších v předchozí době zcela nezvyklých druhů (noční kluby, herny, erotické salony a služby, second handy, pizzerie s dovážkou do domu atd.).

Zcela novým druhem zařízení – s vysokými nároky na plochy, zejména na parkování i provoz – se stala rychle vznikající obří nákupní centra, supermarkety a hypermarkety. Tyto obří provozy se nesoustřeďují jen do velkých měst nebo na jejich okraj, ale i do jejich středu a vznikají dále i v obcích různých velikostí a významu. Na počátku roku 2012 se v České republice nacházelo 282 hypermarketů, nejvíce jich patřilo do Moravskoslezského kraje (celkem 40), v přepočtu na obyvatele jich měl nejvíce Karlovarský kraj (celkem 11). V rámci států Evropy se jednalo o čtvrtou nejhustší síť. Nejvýznamnější vlna zakládání velkých nákupních center odezněla a centra se začínají navzájem diferencovat.

Tato zařízení poskytují vysoký komfort a možnost velkého výběru druhů i kvality zboží, jsou často spojována i s dalšími druhy zařízení pro trávení volného času celých rodin (multikina, posilovny, zařízení pro děti). Zároveň však přinášejí nebezpečí zániku malých obchodů a provozoven, což je zejména v centrech měst jev nežádoucí, přinášející zmrtnění centrálních prostorů, zejména ve dnech pracovního volna. I když je vazba mezi nástupem hypermarketů a poklesem počtu malých obchodů statisticky zjevná, mechanismus tohoto vztahu může být hodně složitý. Velká nákupní centra nejsou jedinou příčinou úbytku malých obchodů. Nástup velkých nákupních center a koncentrace prodejní plochy jsou důsledky i takových faktorů, jako jsou zvýšená mobilita obyvatelstva či vyšší nároky obyvatel na sortiment.

K zařízením náročným na plochy a provoz se řadí rovněž některá nově vznikající zařízení tělovýchovy a sportu, sdružující další funkce (kultura, služby, veřejné stravování atd.).

Novým přístupem k zařízení občanského vybavení je také snaha o využití objektů a areálů, původně určených k jiným účelům. Pro využití se nabízí např. zařízení ministerstva obrany

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

(bývalé areály kasáren), ministerstva vnitra, některé objekty bývalých zemědělských družstev, opuštěných průmyslových objektů, ale i předimenzovaných objektů pro obchod a restauračních zařízení, příliš velkých a provozně náročných pro individuální prodejce.

C.4.2.4 Společenské trendy v evropském a celostátním měřítku

Cíle EU pro udržitelná sídla a pro zlepšení prostředí měst stanovila politická směrnice *Komise Evropských společenství* z roku 1998. Na ni reagovala o rok později **Evropská perspektiva prostorového rozvoje (ESDP)**. Udržitelnost rozvoje se v ESDP promítá do polycentrického rozvoje. Polycentricitu ESDP chápe ve třech prostorových úrovních: makro (celoevropské), mezo (národní a meziregionální) a na úrovni funkčních městských regionů. ESDP stanovila rovná práva občanů v dostupnosti občanských infrastruktur, veřejných služeb a vzdělání.

Navazující **Lisabonská strategie** z r. 2000 požadovala, aby všichni v Evropské unii, občané, vzdělávací zařízení, veřejná správa, podniky, měli přístup k novým informačním a telekomunikačním technologiím. Přístup k internetu se stává základním právem každého občana a členské vlády mají za úkol zajistit možnost síťování, spolupráce a integrace mezi různými regiony EU. Spolupráce a vytváření sítí měst má z dlouhodobého hlediska přispět v různé míře k inteligentnímu rozvoji městských regionů. Evropa čelí rostoucím demografickým výzvám, které jsou v každém územním celku odlišné. Stárnutí a vylidňování přináší změny v mnoha regionech, včetně venkovských a okrajových regionů, a působí závažné dopady na sociální a územní soudržnost, poskytování veřejných služeb, trh práce a bydlení.

Polycentrický a vyvážený územní rozvoj EU, jako klíčový prvek dosažení územní soudržnosti, vyzvedává další evropský dokument **Územní agenda Evropské unie**, který vznikl roku 2007.

Územním rozvojem se zabývá rovněž **Lipská charta o udržitelných evropských městech**, přijatá v Lipsku v roce 2007. Doporučuje členským zemím více využívat přístupy integrované politiky městského rozvoje, usilovat o vytvoření vysoce kvalitních veřejných prostor, modernizovat sítě infrastruktury, zlepšit energetickou účinnost a aktivovat inovační a vzdělávací politiku.

Budoucí inteligentní růst si vyžádá posilování znalostí a inovací. Na ně klade důraz strategie **Evropa 2020**, požadující zlepšení kvality vzdělávání, posílení výzkumného úsilí, podporu předávání inovací a znalostí, plné využívání informačních a komunikačních technologií.

Nejdůležitějším celospolečenským cílem je vyvážený rozvoj území ČR s důrazem na kvalitu života a životního prostředí, zvýšení regionální konkurenceschopnosti a vyrovnání se s dopady hospodářského vývoje.

Jedním z dokumentů zohledňujících požadavky na udržitelný rozvoj území a územní soudržnost, které pro Českou republiku vyplývají z členství v EU a vztahují se k územnímu rozvoji, je **Politika územního rozvoje ČR 2008**. Jedná se o koncepční materiál, vztahující se mimo jiné k problematice sídelní struktury, partnerství měst a venkova, suburbanizaci a sociální infrastruktuře. Politika územního rozvoje klade důraz na sociální soudržnost obyvatel a vytváření podmínek pro koordinované umísťování veřejné infrastruktury v rámci sídelní struktury a vytváření pracovních příležitostí, zejména v regionech strukturálně postižených a hospodářsky slabých. Politika územního rozvoje ČR 2008 vymezuje rozvojové

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

oblasti a rozvojové osy, tj. území ovlivněná rozvojovou dynamikou příslušných center osídlení.

Na území ČR se projevují závažné rozdíly v kvalitě, kapacitě a dostupnosti veřejných služeb. Návrhová část **Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014–2020** dělí území ČR na tři základní typy území:

- aglomerace a regionální centra,
- stabilizovaná území,
- periferní území (charakterizuje je nedostatečná vybavenost, špatná dopravní dostupnost, vysoká nezaměstnanost, většinová vyjíždka místních obyvatel za prací a do škol).

Rozvoj regionálních center a jejich zázemí by měl být v dalších letech založený na inovacích, výzkumu a vývoji a efektivním využívání lidského potenciálu. Rozvoj regionálních center a jejich zázemí však současně přináší problémy – vysokou koncentraci obyvatelstva, dopravní zátěž, negativní dopady na životní prostředí, vyšší ceny nemovitostí nebo vyčleňování znevýhodněných skupin obyvatelstva. Z pohledu veřejné infrastruktury je důležité doplnění chybějící technické infrastruktury, včetně sítí elektronických komunikací, revitalizace zanedbaných částí města, řešení problémů panelových sídlišť, obnova a zřizování veřejných prostranství a ploch zeleně. Nezbytná je optimalizace kapacit škol, zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb, dále podpora volnočasových aktivit – zejména nabídky sportovního a kulturního vyžití, neformalizovaných aktivit pro seniory a mládež (jako prevence kriminality a sociálně patologických jevů).

Území mimo regionální centra vykazuje územní nerovnosti v kvalitě a dostupnosti veřejných služeb. Stabilizovaná území jsou zpravidla vybavena veřejnou infrastrukturou, problémem je její kvalita a potřebná kapacita. V periferních územích postupně existující veřejná infrastruktura zaniká, protože není dostatečně využívána. Tato skutečnost přispívá ke zhoršování stavu území a kvality života místních obyvatel. Řada periferních regionů se nachází při hranicích krajů, často se jedná o větší oblasti zahrnující území více obcí s rozšířenou působností. Stav a špatná dostupnost veřejných služeb způsobuje nespokojenost a následně odchod zejména mladých lidí. Dílčím řešením situace je podpora mateřských a základních škol (případně jiné formy mateřských škol, jako rodinné školky apod.) s ohledem na demografický vývoj a dopravní dostupnost. Dále podpora alternativních metod vzdělávání, podpora volnočasových a kulturních aktivit a tradic, zvyšování pocitu sounáležitosti s regionem. Nezbytná je dostupnost základní zdravotní péče, zejména akutní a následné, sociálních služeb a sociálního poradenství. Udržení obyvatelstva v periferních územích napomůže především aktivní politika zaměstnanosti ze strany státu a obcí a rozvoj podnikání zacílený zvláště na mladé rodiny. Nevyhnutelná je dobrá dopravní dostupnost příslušných regionálních center ze stabilizovaných a periferních území.

Potřebný územní rozvoj ČR je pozitivně ovlivňován partnerstvím veřejného, podnikatelského a neziskového sektoru na místní a regionální úrovni, vytvářením podmínek pro intenzivnější zapojování obyvatel a sdružení, posilováním identity regionů, rozvíjením přeshraniční a nadnárodní spolupráce regionů ČR s regiony EU.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.2.5 Společenské trendy nejbližších let v České republice ovlivňující občanské vybavení

Trendy vývoje jednotlivých druhů zařízení vyplývají podle jejich charakteru ze sociální a demografické skladby obyvatel (zejména zařízení školství, zdravotnictví a sociální péče), ze zájmu uživatelů a ze současných a předpokládaných forem provozu jednotlivých zařízení (zejména maloobchod, veřejné stravování, ubytování, administrativa).

Pro nejbližší budoucnost je plánování zařízení občanského vybavení dáno sledováním potřeb a požadavků společnosti a zpracováváním strategií, dlouhodobých záměrů, plánů a koncepcí rozvoje podle jednotlivých druhů a oborů těchto zařízení.

Lokalizace zařízení je určována prostřednictvím regionální politiky a územního plánování. Potřebné kapacity jsou upřesňovány v rámci průzkumů, mapujících situaci v daném území (z hlediska potřeb, možné konkurence, možností realizace i provozu atd.).

V současnosti jsou pro jednotlivé obory zařízení občanského vybavení (převážně nekomerčního charakteru, jejichž zřízení a provoz jsou zcela nebo částečně podporovány státem, nebo samosprávou na úrovni obce, kraje), připraveny příslušnými ministerstvy materiály, uvádějící koncepci a záměry rozvoje pro dané období.

Prostřednictvím digitálních sítí je vytvořen snadno dosažitelný spotřebitelský trh pro ty podnikatelské subjekty, které mohou nabízet a distribuovat své služby nebo zboží elektronickou cestou. Síť se tak stává alternativou a konkurencí pro místní obchody, novinové stánky, videopůjčovny, ale i kina a pobočky bank a mohou v některých případech ohrozit přímo existenci některých zařízení občanského vybavení jako zavedených součástí života sídel a jejich center.

Technologický rozvoj tak bude ovlivňovat společenské i politické zájmy, ekonomické strategie i kulturní hodnoty společenství lidí (a bude jimi i sám ovlivňován).

Z dosud uvedeného vyplývá, že i architektura vstupuje do nového vývojového stadia.

Výhody (nebo nevýhody) určitého místa pro bydlení budou dány výsledkem jeho fyzické, ekonomické, společenské a kulturní přitažlivosti, dostupnosti poskytovaných služeb (a samozřejmě nákladů). Síť elektronických komunikací dodávají hodnotu lokalitám pro bydlení i práci.

Někdejší předměstí, která dosud převážně sloužila jako noclehárny, vytvoří nové struktury napojené na oživené místní služby (školy, školky, kluby seniorů, kancelářské komplexy, sportovní zařízení, fitness kluby, kavárny a restaurace).

Centra měst si zachovávají životaschopnost, když přitáhnou větší množství „obyvatel na plný úvazek“ a s nimi odpovídající služby a zařízení, když budou „zabydlená“ i po konci pracovní doby. Možná, že budou přestavovány některé bývalé administrativní objekty, sklady a provozovny, které ztratily svůj účel, zpět na bydlení.

Některé původně rekreační oblasti v krajinně nebo kulturně zajímavých lokalitách přitáhnou stále obyvatele z řad lidí, pracujících na dálku.

Tyto tendence se odrazí i změnou požadavků na občanské vybavení (tj. jeho rozmístění, dimenzování i druhů zařízení) v návaznosti na změny dostupnosti pracovních příležitostí a služeb.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Sídla se budou snažit v dlouhodobé perspektivě o správné pobídky pro udržení talentů – zejména o zajištění příjemného a podnětného prostředí, vysoce kvalitního školství a zdravotnictví, zajištění dostatečně flexibilní dopravní a technické infrastruktury a zajištění stavebních kapacit. Dalším z faktorů, zvyšujících přitažlivost sídla, bude dostupnost vysoce kvalitních služeb, neboť obyvatelé budou moci věnovat více času vzdělávání, zájmům, tělovýchově a sportu, osvětě, cestování a zejména budování společenských vztahů.

Využívanější budou veřejné venkovní prostory v sídlech, zvláště pokud budou moci nabídnout nějaké mimořádné a neopakovatelné místní specifikum.

Stav území a tím kvalita života obyvatel je vždy ovlivňována únosnou kapacitou území. Jedná se o hranice – prahy rozvoje území, které je možné rozdělit na tvrdé a měkké (viz publikace *Udržitelný rozvoj území*). Tvrdé prahy bývají stanoveny normami, vyhláškami nebo správním rozhodnutím. Příkladem může být čistírna odpadních vod s danou kapacitou nebo kapacita plynového potrubí v obci. Měkké prahy nelze přesně vyčíslit, například zvyšování počtu turistů mění postupně dojem z území, až se změní atraktivní oblast v nevhodně turisticky přehluštěnou lokalitu. V této souvislosti uvádí autor publikace opačný problém – nedostatečné využívání infrastruktury. Představuje pojem – „prahy efektivity“; ty jsou specifickým typem prahů rozvoje území. Jde o prahy minimálních hodnot, kdy je daná infrastruktura ještě schopná efektivního fungování. Ekonomické jsou formy zástavby a prostorového uspořádání, které umožňují efektivní obsluhu veřejnými infrastrukturami a kde lze plně využít kapacity občanského vybavení v okruhu dostupnosti bydliště nebo pracoviště.

Podle frekvence využívání, velikosti obsluhovaného území (spádové oblasti), intenzity využití obytného území a demografické a sociální skladby obyvatelstva zůstává rozlišení občanského vybavení obdobné, a to na:

- základní (mateřské a základní školy, hřiště, prodejny základních potravin),
- vyšší (např. zdravotnická zařízení, sociální služby, prodejny nepotravinářského zboží), včetně celoměstských (např. divadla, kina, sportovní zařízení) a nadměstských (např. sportovní stadiony, nemocnice apod.)
- specifické (např. ozdravnice, lázeňská zařízení).

Důležitá je dostupnost zařízení v místě nebo snadná dostupnost v jiném dobře dopravně napojeném sídle. V území je nutné pamatovat na zajištění veřejného občanského vybavení (zejména pro vzdělávání, výchovu, sociální služby a péči o rodiny, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu, ochranu obyvatelstva – viz § 2 odst. 1 písm. k) bod 3 stavebního zákona) jeho potřebnou kapacitu a dobrou dostupnost. Veřejné občanské vybavení by mělo být rozmístřováno s přihlédnutím na normativně stanovené potřeby, a to zvláště u zařízení pro vzdělávání, výchovu a sociální služby. Veřejné občanské vybavení může být vymezeno jako veřejně prospěšná stavba a jeho vznik může být podpořen předkupním právem. Rozmístřování komerčních zařízení je ovlivňováno nabídkou a poptávkou a normativy mohou být pouze orientačními ukazateli. Při úvaze potřebných kapacit je nutné zohlednit velikost sídla, strukturu jeho obyvatel, vazby sídla k širšímu území, zvláště jeho polohu, spád obyvatel za vybavenost, vliv atraktivity okolních sídel.

Doporučená dostupnost základního občanského zařízení:

400 m	hřiště pro děti a mládež
600 m	mateřské školy
	základní školy I. stupně
	prodejny základních potravin

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

800 m	hřiště pro dospělé klubovny pro děti nebo seniory stravovací zařízení
-------	---

V části C.4.3 jsou uvedeny pro vybraná zařízení účelové jednotky (např. 1 m² prodejní plochy), hodnoty podlažních ploch a ploch pozemků připadajících na účelovou jednotku a počty účelových jednotek na 1 000 obyvatel. Údaje byly převzaty z práce *Zásady a principy územního plánování*, vydané Výzkumným ústavem výstavby a architektury v roce 1983. Společenské podmínky a nároky obyvatel se v mnohém změnily a ve srovnání se stavem před rokem 1989 je podstatně dynamičtější také proměna potřeb sídel (vyšší migrace obyvatelstva, rychlejší proměny sociální struktury obyvatel, neustálé změny ve vybavení sídla způsobené zejména konkurencí zařízení, změny v dojíždění za zaměstnáním apod.). Přesto mají nabízené ukazatele pro územní plánování i nadále svůj význam, protože vycházejí z prostorových nároků člověka. Mohou tedy sloužit alespoň jako hrubý náhled potřeb zařízení v území a nároků na plochy zařízení a pozemků.

Školství a výchova

Potřeba kapacity škol je významně ovlivněna vývojem demografické struktury dětí. Pokles počtu narozených dětí v devadesátých letech se projevil na základních a středních školách. Zejména u středních škol dochází k jejich spojování nebo redukci. S novým zvýšením počtu narozených dětí se naopak mateřské školy začaly potýkat s výrazným nedostatkem kapacit, mnohde způsobeným jejich dřívějším rušením. Dlouhodobý je trend upřednostňovat všeobecné vzdělání před odborným, zvláště v řemeslných oborech.

Dalším problémem školství je technický stav školských budov a zařízení. V mnoha obcích byl provoz škol zrušen v polovině 70. let 20. století a během následujících let došlo k jejich přestavbě a následnému využívání k jiným účelům. Zejména v obcích se špatnou dostupností měst a stárnoucím obyvatelstvem objekty škol chátraly a scházela motivace a finanční prostředky k obnově.

Problémy s nedostatečnou kapacitou školských zařízení nastávají rovněž v obcích a městech s dynamicky rostoucí novou výstavbou rodinných a bytových domů. Akceptované požadavky na plochy bydlení jen výjimečně pamatují na potřebné zázemí občanského vybavení a tedy i zohlednění kapacity školských zařízení. MŠMT usiluje, aby se školy z hlediska velikosti tříd držely na průměrné hodnotě EU, tj. na prvním stupni základních škol 20 žáků na třídu, na druhém stupni asi 23 žáků.

Kompetence týkající se slučování škol je záležitostí jejich zřizovatelů a je třeba podle stanoviska MŠMT vždy zejména u základních škol zohlednit situaci v daném místě a přistupovat k případným změnám se znalostí vývoje populační křivky, plánované výstavby, migraci obyvatel atd. Je potřeba posuzovat potřeby v dané lokalitě, obci, regionu. Možnosti optimalizace sítě škol vyžadují analýzu problému, která v sobě spojí simulaci populační vlny, podrobné údaje o naplněnosti škol i problémy financování.

Vzhledem k nízké mobilitě dětí nelze předpokládat zvyšování počtu dětí na školku spojené s větší docházkovou vzdáleností, proto je zapotřebí v krajích s vysokou koncentrací dětí věnovat řešení tohoto jevu pozornost.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Rušení malotřídních škol a slučování škol, pokud by k němu mělo docházet, musí být doprovázeno vytvořením dopravních možností.

Stávající síť všech úrovní školských zařízení je a bude i v budoucnu podle poptávky doplňována školami, zřizovanými nestátními subjekty (církvní školy, soukromé školy). Nároky na území vyplynou z typu zařízení.

Kultura

Trendem, který se již začal projevovat, je budování zařízení většího rozsahu, sdružující například několik kinosálů, ke kterým jsou připojena společná zařízení poskytující možnosti stravování, prodeje atd., nebo např. koncertní haly, umožňující konání velkých akcí. Tato zařízení jsou zpravidla budována v okrajových částech sídel a jsou náročná na velikost pozemků i vzhledem k nutnosti zajistit parkování pro návštěvníky.

Nepředpokládá se ve větším měřítku výstavba nových divadelních sálů, stávající síť je ve většině měst dostačující, trendem bude i nadále nárůst malých zařízení, nenáročných na pozemky.

Sport a tělovýchova

Projevuje se trend obdobný trendům v zařízeních kultury – budování stadionů a areálových zařízení, z nichž mnohá jsou využívána rovněž pro kulturní akce. Nároky na území se v případě budování zcela nových zařízení předpokládají značné.

Zdravotnictví

Síť zdravotnických zařízení by měla být přizpůsobena demografickým ukazatelům, hustotě osídlení, geografickým podmínkám, ukazatelům zdravotního stavu obyvatelstva a dopravní obslužnosti. Dále bude pokračovat doplňování sítě nemocnic a ostatních typů zařízení zařízeními provozovanými soukromými subjekty. Masové budování nových nemocnic se nepředpokládá. Pokud v některých případech k nové výstavbě dojde, pak nároky na území, jak plošné, tak kvalitativní, jsou významné.

Celosvětově se ukazuje tendence odklonu od velkých a organizačně těžko zvládnutelných všeobecných nemocnic nad 1 200 lůžek. V rámci sítě menších nemocnic dochází v mnoha zemích k jejich specializaci, která dosahuje kvalifikační úrovně dříve dosažitelné pouze ve fakultních nemocnicích. Tento způsob vede k úsporám na speciálním vybavení, je však podmíněn dopravními možnostmi.

Sociální péče

Trendem je rozvoj sociální péče o handicapované občany přímo v jejich domácnostech, takže územní důsledky se v širším měřítku nebudou projevovat. Pokud nebude možné zajistit péči o tyto občany v jejich vlastní domácnosti, pak se předpokládá doplnění sítě zařízení podporovaných státem dalšími zařízeními soukromých subjektů. Dále bude pokračovat rozvoj zařízení péče o rodiny.

Maloobchod, stravování a ubytování

Vývoj těchto druhů zařízení je dán jednoznačně zájmem uživatelů a rovněž zájmem soukromých podnikatelů, zejména národních a nadnárodních řetězců. Zejména zařízení

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

maloobchodu budou i nadále sdružována do velkých celků na okrajích sídel se značnými nároky na území. Určující bude rozvoj dopravní infrastruktury, jehož stimulace těmito zařízeními se předpokládá. Nákup ve velkém, racionální rozvoz a uskladnění zboží, rychlé dodávky, progresivní informační technologie, výpočetní technika – to vše je projev existence velkých firem a jejich moderního řízení. Tento trend potvrzuje rozvoj tzv. *retailingu* – maloobchodu plně vybaveného celým logistickým zázemím, centrálním řízením nákupu a dalších obchodních operací a vysoce kvalifikovaným informačním systémem s profesionálním managementem.

Správa a administrativa

Vývoj zařízení správy bude i nadále určován potřebami správy územních celků. Síť administrativních zařízení, která se neustále rozšiřuje, je do značné míry závislá na nárocích soukromých firem.

Církev

Budování dalších sakrálních objektů a s nimi úzce územně souvisejících doplňujících zařízení se ve větším měřítku nepředpokládá.

Ochrana obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva byla zřízena v roce 1935 jako protiletecká civilní ochrana. K jejím hlavním úkolům patřilo v minulosti zabezpečení obyvatelstva plynovými maskami a zajištění dostatečného počtu veřejných úkrytů. Od roku 1946 probíhala organizovaná likvidace protiletecké ochrany (odstraňování ochranných staveb, zařízení a zbytků původní organizační struktury). Na základě opatření proti zbraním hromadného ničení bylo v roce 1958 přijato vládní usnesení o civilní obraně. Teprve počátkem 90. let minulého století byla zahájena transformace civilní obrany s cílem vytvořit moderní spolehlivý systém ochrany obyvatelstva. Byly zrušeny štáby civilní ochrany okresů a statutárních měst. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, vymezil povinnosti k plnění úkolů civilní ochrany hasičským záchranným sborům, vybraným ministerstvům, obcím, právníkům, podnikajícím fyzickým a fyzickým osobám. Základním dokumentem v oblasti ochrany obyvatelstva bylo přijetí Koncepcí ochrany obyvatelstva schválené usnesením vlády č. 417/2002 a č. 165/2008. Koncepce rozpracovávají základní úkoly ochrany obyvatelstva jako varování, evakuaci, ukrytí, nouzové přežití atd. Stavebním zákonem byla od roku 2007 ochrana obyvatelstva začleněna mezi občanské vybavení [§ 2 odst. 1 písm. k)].

Veřejná správa, podniková sféra a občané mají plnit připravované úkoly pro zajištění tzv. bezpečné společnosti. Zejména obec za pomoci složek integrovaného záchranného systému bude sehrávat rozhodující roli v informovanosti občanů a vzájemné pomoci při mimořádných událostech a krizových situacích.

Rozvojové záměry ostatních oborů a druhů zařízení (zařízení maloobchodu, zařízení ubytování a veřejného stravování, zařízení výrobních a nevýrobních služeb) provozovaných na komerční bázi a dále vybraných zařízení administrativy jsou určovány potřebami a požadavky společnosti, možnostmi území a možnostmi a zájmem podnikatelů a provozovatelů.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.2.6 Právní předpisy

Zásadním legislativním předpisem pro územní plánování a tím i pro plánování občanského vybavení je zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů.

Stavební zákon řadí občanské vybavení, zřizované nebo užívané ve veřejném zájmu, mezi veřejnou infrastrukturu – § 2 odst. 1 písm. k). Stavby, zařízení a pozemky sloužící například pro vzdělávání a výchovu, sociální služby a péči o rodiny, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu, ochranu obyvatelstva mohou být vymezeny ve vydané územně plánovací dokumentaci jako veřejně prospěšná stavba – § 2 odst. 1 písm. l). Pro občanské vybavení je možno uplatňovat předkupní právo na základě § 101 stavebního zákona.

Zároveň se stavebním zákonem byly vydány příslušné zvláštní právní předpisy (vyhlášky):

- *vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti*, upravující podrobně proces pořizování územně plánovacích podkladů, pořizování a vydávání územně plánovací dokumentace a evidenci územně plánovací činnosti.

Plochy občanského vybavení jsou sledovaným jevem územně analytických podkladů dle přílohy č. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb. – řádek č. 3.

V rámci územně analytických podkladů je třeba věnovat pozornost stavbám a zařízením z hlediska urbanisticko-sociálního, sledovat např.:

- kapacitu / využití;
 - technický stav;
 - možnost rozšíření plochy (rezerva pro dostavbu);
 - segregaci obyvatel, vzájemné ovlivňování plochami v sousedství;
 - vhodnost / nevhodnost umístění – docházkovou vzdálenost a dostupnost;
 - rozptylové plochy, nároky na dopravu a parkování;
 - navazující plochy veřejných prostranství pro společenské účely apod.
- *vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území*, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška upravuje obecné požadavky na využívání území při vymezování ploch a pozemků, při stanovování podmínek jejich využití a umístování staveb na nich a rozhodování o změně stavby a změně vlivu stavby na využití území.

Vyhláška č. 501/2006 Sb. v § 6 uvádí:

Plochy občanského vybavení se obvykle samostatně vymezují za účelem zajištění podmínek pro přiměřené umístění, dostupnost a využívání staveb občanského vybavení a k zajištění podmínek pro jejich užívání v souladu s jejich účelem.

Plochy občanského vybavení zahrnují zejména pozemky staveb a zařízení občanského vybavení pro vzdělávání a výchovu, sociální služby, péči o rodinu, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu, ochranu obyvatelstva. Dále zahrnují pozemky staveb a zařízení pro obchodní prodej, tělovýchovu a sport, ubytování, stravování, služby, vědu a výzkum, lázeňství a pozemky související dopravní a technické infrastruktury a veřejných prostranství. Plochy občanského vybavení musí být vymezeny v přímé návaznosti na kapacitně dostačující plochy dopravní infrastruktury a být z nich přístupné.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Pozemky staveb a zařízení pro obranu a bezpečnost státu, civilní ochranu a vězeňství se obvykle samostatně vymezují v územně plánovací dokumentaci podle § 19 vyhlášky č. 501/2006 Sb. jako *plochy specifické* za účelem zajištění zvláštních podmínek.

- *vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění vyhlášky č. 20/2012 Sb.* Vyhláška upravuje základní požadavky na stavby, kterými jsou mechanická odolnost a stabilita, požární bezpečnost, ochrana zdraví osob a zvířat, zdravých životních podmínek a životního prostředí, ochrana proti hluku, bezpečnost při užívání, úspora energie a tepelná ochrana.

Vyhláška uvádí zvláštní požadavky na vybrané druhy staveb, např. stavby se shromažďovacím prostorem (§ 3 a § 41), stavby pro obchod (§ 3 a § 42), stavby ubytovacích zařízení (§ 43 až 45), servisy a opravy motorových vozidel, čerpací stanice pohonných hmot (§ 48), stavby škol, předškolních, školských a tělovýchovných zařízení (§ 49).

Dále se k občanskému vybavení vztahují zejména následující právní předpisy:

- *vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb,*
- *zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,*
- *zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Účinnost od 1. 9. 2012,*
- *zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.*

Vedle těchto právních předpisů je nutno respektovat řadu dalších legislativních předpisů, usměrňujících situování, dimenzování a provoz jednotlivých druhů občanských zařízení (uvedených v části C.4.3) a dále např. správní řád, zákony o obcích, krajích, hlavním městě Praze, právní předpisy, související s ochranou přírody a krajiny, ochranou kulturního dědictví, dopravní a technickou infrastrukturou, a řadu dalších legislativních předpisů.

Proces navrhování a realizace zařízení občanského vybavení byl v minulosti vázán celou řadou oborových norem a legislativních předpisů. Zároveň byly vydávány další zpodobňující materiály a směrnice (např. pro výstavbu škol, mateřských škol), kde byly velmi striktně uváděny požadované parametry daných staveb, od otázek situování a dispozice, až po použití materiálů. Řada z nich má svůj význam i pro současnou praxi.

V této oblasti došlo k výrazným změnám. Oborové normy existují, mají však charakter doporučení a jejich závaznost je určena v rámci jiných legislativních předpisů (zakotvením např. ve vyhláškách).

Doporučit lze pravidelně aktualizovanou internetovou prezentaci Ústavu územního rozvoje Limity využití území.

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Organizací, umístěním a velikostí zařízení pro dopravu v klidu jako nezbytné součásti občanského vybavení se zabývá norma ČSN 73 6056 Odstavné a parkovací plochy silničních vozidel.

ČSN 73 6110 Projektování místních komunikací – norma mimo jiné upravuje požadavky na počet odstavných a parkovacích stání podle druhu stavby, na umístění drobných zařízení místních služeb, na vegetační úpravy při komunikacích, docházkové vzdálenosti apod.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3 Principy řešení v územním plánování (zásady tvorby, územní nároky, limity, ochrana)

Plochy občanského vybavení zahrnují pozemky staveb a zařízení občanského vybavení pro vzdělávání a výchovu, sociální služby, péči o rodinu, zdravotní služby, kulturu, veřejnou správu, ochranu obyvatelstva. Dále zahrnují pozemky staveb a zařízení pro obchodní prodej, tělovýchovu a sport, ubytování, stravování, služby, vědu a výzkum, lázeňství a pozemky související dopravní a technické infrastruktury a veřejných prostranství.

Stavby a zařízení občanského vybavení vyžadují především splnění nároků na bezbariérový přístup a vzájemné odstupy staveb, aby vyhověly požadavkům urbanistickým, architektonickým, životního prostředí, památkové péče, požární bezpečnosti, kvality vnitřního prostředí a umožňovaly údržbu a užívání prostoru mezi stavbami a napojení na technickou infrastrukturu.

Plochy občanského vybavení musí být vymezeny v přímé návaznosti na kapacitně dostačující plochy dopravní infrastruktury a být z nich přístupné. U staveb pro shromažďování většího počtu osob, staveb pro obchod, staveb ubytovacích a dalších musí být zajištěn prostor pro manipulaci vozidel požární techniky, lékařské pomoci, policie, zásobování a svozu komunálního odpadu. Každému funkčnímu využití odpovídá jiná potřeba parkovacích stání.

Řešení parkování vozidel je třeba věnovat pozornost již při zpracování územně plánovací dokumentace. Parkovací a odstavná stání se mají v kompaktní zástavbě nebytového i bytového charakteru umisťovat především pod terénem (pod stavbami, volnými plochami a veřejným prostranstvím) a dále ve více podlažních podzemních nebo nadzemních garážích.

Občanské vybavení v částech určených pro užívání veřejností musí splňovat požadavky pro užívání osobami s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálním postižením (§ 4 až 9 vyhlášky č. 398/2009 Sb.). Rovněž v částech určených pro užívání veřejností musí být možné jejich užívání staršími lidmi, těhotnými ženami a osobami s kočárkem nebo s dítětem do tří let. Na všech vyznačených vnějších i vnitřních odstavných a parkovacích plochách pro osobní vozidla musí být vyhrazena stání pro vozidla přepravující osoby těžce pohybově postižené nejméně v počtu daném vyhláškou č. 398/2009 Sb.

U staveb občanského vybavení, které jsou kulturními památkami, jsou před požadavky bezbariérového užívání upřednostněny požadavky památkové péče.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 1: Řešení prostranství odpovídá jeho významu

Foto: N. Rozmanová

Územní nároky vyžadují také volná prostranství pro požární bezpečnost, přilehlá ke shromažďovacím prostorům případně k objektům, které obsahují shromažďovací prostory. Volné prostranství, na které ústí únikové cesty ze shromažďovacího prostoru, musí umožňovat odchod osob od objektu nejméně v šířce odpovídající součtu započtených šířek všech únikových cest, které na ně ústí. Dále musí volné prostranství umožňovat pobyt všech osob z objektu (nejen ze shromažďovacího prostoru) při hustotě nejvýše 3 osoby na 1 m². Do plochy volného prostranství se započítávají rozptylové plochy, komunikační plochy pro pěší, parkovací a odstavné plochy pro motorová vozidla kromě ploch vymezených pro stání vozidel, neprůjezdné místní a účelové komunikace včetně obratišť popř. jiné zpevněné plochy i plochy trávníků. Do plochy volného prostranství se nezapočítává zejména vodní plocha, plocha určená pro skladování a manipulaci s materiálem, plocha přístupových komunikací a nástupních ploch pro požární vozidla. Plocha volného prostranství nesmí být přerušena průjezdnou pozemní komunikací.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Neopominutelná je možnost využití volných prostranství pro nárazově konané akce, jako jsou trhy, jarmarky, hody, společenské zábavy, sportovní klání a závody, cirkusy, lunaparky, restaurační zahrádky apod.

Obr. 2: Prostor pro společenské akce i každodenní setkávání

Foto: N. Rozmanová

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.1 Zařízení školství a výchovy

Systém výuky a používané pedagogické metody jsou do značné míry závislé na školské soustavě, platné v tom kterém státě. Ve většině vyspělých zemí směřuje vývoj k tomu, aby v rámci předškolní výchovy a povinné školní docházky se dětem a žákům dostalo co nejširšího všeobecného a polytechnického vzdělání, které odpovídá soudobému rozvoji vědy a techniky a umožní žákům hladký přechod do praktických povolání, nebo postup na další, střední a vyšší stupně vzdělání.

- **Druhy zařízení školství a výchovy**

Zařízení školství a výchovy představují významnou součást celého systému občanského vybavení. Jejich členění na jednotlivé druhy a jejich využití je dáno *věkovou skladbou uživatelů a zaměřením školy*. Věková skladba je pouze orientační.

Mateřské školy jsou určeny pro předškolní výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 6 let. (Výchova dětí do 3 let věku se za součást vzdělávání a část vzdělávací soustavy nepovažuje a hovoří se častěji o zařízení péče o děti – jesle.

Základní školy jsou zařízeními pro základní vzdělávání dětí od 6 do 15 let. Základní školy jsou dvoustupňové, 1. stupeň navštěvují žáci od 6 do 11 let.

Gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště jsou zařízeními určenými pro středoškolské vzdělávání. Gymnázia jsou podle délky studia dále členěna na čtyřletá (pro žáky od 15 do 19 let) a osmiletá (pro žáky od 11 do 19 let). Zde dochází k prolínání základního a středoškolského vzdělávání, neboť žáci nenavštěvují 2. stupeň základní školy a přecházejí přímo na střední školu. Střední odborné školy jsou čtyřleté a poskytují žákům kromě všeobecné výuky i speciální výuku a odborný výcvik v různých odvětvích průmyslu a služeb. Střední odborná učiliště se zaměřují na obecně odbornou přípravu a jsou zpravidla čtyřletá.

Školy, které lze navštěvovat jen *po maturitní zkoušce*, jsou zařízeními pro terciární vzdělávání. Terciární vzdělávání se obvykle dělí na vzdělávání vysokoškolské (na vysokých školách) a nevysokoškolské vzdělávání (vzdělávání v pomaturitním studiu a ve vyšším studiu s absolutoriem).

Speciální školy jsou zřizovány pro děti a mládež se závažnými typy postižení.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Předškolní výchova

Předškolní zařízení je vhodné umístit v těžišti příslušného obytného území, pokud možno v návaznosti na směr docházky rodičů do zaměstnání, k ostatním druhům občanského vybavení, k základní škole, k zastávkám veřejné dopravy apod.

Poloha pozemku pro objekt předškolní výchovy (mateřské školy) má být zvolena tak, aby bylo možno vytvořit vyhovující prostředí z hlediska příslušných norem a předpisů (např. ochrana proti hluku, silným větrům, škodlivým látkám v ovzduší, nebezpečí úrazu dětí při docházce atd.). Rovněž musí být zajištěna ochrana okolí před hlukem a provozem zařízení předškolní výchovy.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Pozemek má být mírně svažité, celodenně osluněný a oplocený bez přístupu obecné veřejnosti. Spád terénu má být nejvýše 10 % ke slunečné straně. Součástí pozemku je nutně zeleň (zahrada), poskytující ochranu proti prachu, nadměrnému oslunění a silnému větru a dále hřiště.

Zastavěná plocha nemá přesahovat čtvrtinu pozemku.

Bezpečnou docházku je možno zajistit vyloučením křížení pěších přístupových cest s dopravně zatíženými komunikacemi, nebo zřízením podchodů pro pěší. Není-li to možné, zejména ve starší zástavbě, zajišťuje se bezpečnost dopravy organizačními opatřeními.

Sdružovat mateřské školy je možno zejména s prvním stupněm základních škol, v některých případech s funkcí bydlení, případně s jeslemi.

Vzhledem k požadavkům na kvalitu a bezpečnost zařízení je možná návaznost zejména na plochy bydlení, rekreace, případně na plochy smíšené obytné.

V nově plánovaných plochách bydlení by mělo být pamatováno na docházkovou vzdálenost, ta by neměla přesahovat pro mateřskou školu 600 m.

Základní vzdělávání

Požadavky na situování zařízení základního vzdělávání (základní školy, které jsou dvoustupňové) i na vlastnosti pozemku jsou obdobné, jako pro zařízení předškolní výchovy. Pozemek základní školy má být oplocený, přitom má umožňovat využití především venkovních sportovních ploch a tělovýchovné části veřejností v době mimo školní výuku.

Docházková vzdálenost pro žáky prvního stupně ve městě by měla být max. 600 m. Ve venkovském osídlení, které je často nekompaktní, se maximální docházková vzdálenost zvyšuje. Neměla by však překročit 800 m. Zohlednit je třeba dostupnost zastávky a dobu strávenou cestou v dopravním prostředku.

Středoškolské vzdělávání

Zařízení tohoto typu tvoří: gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště.

Situování těchto druhů zařízení je podmíněno návazností na síť veřejné dopravy možností spojení k dalším zařízením, která žáci používají (nádraží, speciální zařízení tělovýchovy a sportu, zařízení kultury atd.).

Nároky na kvalitu pozemku jsou obdobné jako u zařízení základního vzdělávání.

Zastavěná plocha nemá ve většině případů přesahovat čtvrtinu celkové plochy pozemku.

Střední školy bývají často umístěny jako součást rozšířených center malých a středních měst, kde tvoří integrální součást prostředí města a sdružuje se více funkcí – např. škola a její tělovýchovná část jako součást vybavení města pro širokou veřejnost.

Terciární vzdělávání

Vzdělávání tohoto typu se člení na *vysokoškolské* (na vysokých školách) a *nevysokoškolské* (pomaturitní studium a vyšší studium s absolutoriem).

V případě zařízení vysokých škol se jedná o zařízení s velmi rozdílným způsobem zástavby a s velmi rozdílnou velikostí pozemků. Z hlediska hygienického je zapotřebí sledovat, aby

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

bylo vybrané území chráněno proti nadměrnému hluku, prachu a exhalacím. Optimální je rovinný, nepříliš protáhlý pozemek. Způsob a výška zástavby jsou dány provozními specifiky příslušné školy, urbanistickými podmínkami a vztahem k okolní zástavbě. Základním požadavkem je zajištění přímé návaznosti nebo rychlého spojení areálu s kulturním a společenským centrem města prostřednictvím městské hromadné dopravy. Areál by měl být samostatnými příjezdovými komunikacemi napojen na hlavní automobilové komunikace. Propojení s občanským vybavením okolních obytných celků je vhodné zajistit vybudováním pěších tras.

Zařízení je účelně prostorově sdružovat s dalšími vysokými školami a vytvářet vysokoškolské areály.

Pro tento typ zařízení není omezena vazba na další funkční plochy (za předpokladu zachování všech příslušných omezení a předpisů).

U zařízení nevysokoškolského vzdělávání nelze ve většině případů předpokládat nároky na území, neboť studium tohoto typu se realizuje zejména při středních odborných školách.

Školy pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (speciální školy)

Jedná se o zařízení pro děti a mládež se závažnými typy postižení (mateřské a základní školy a zvláštní typy učňovských škol).

Zájmová oblast pro tato zařízení je daleko větší, než pro ostatní typy škol.

Je nutno zvláště dbát na to, aby byla tato zařízení umístěna v prostředí hygienicky nezávadném, chráněném před nepříznivými vlivy a zásadně mimo frekventované komunikace.

Zastavěná plocha nemá ve většině případů přesahovat čtvrtinu celkové plochy pozemku.

Výhodné je sdružovat na jednom pozemku zvláštní mateřskou a zvláštní základní školu. U některých zařízení se předpokládá nepřetržitý provoz (internátní forma).

Vzhledem k požadavkům na kvalitu a bezpečnost zařízení je možná návaznost zejména na plochy bydlení, rekreace, případně na plochy smíšené obytné.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Zařízení školství, zejména v menších městech a na vesnicích, mají zpravidla centrotvorný charakter. V urbanistické struktuře zejména menších obcí mohou tvořit významné dominanty, spolu s dalšími veřejnými občanskými stavbami (radnice, kostel, fara, kulturní sál atd.). Opačně pokud jsou areály škol umístěny na okraji města nebo jsou vybudovány jako samostatné satelity, uplatňují se jako cílové pohledové skupiny ve spojení s okolní krajinou. Větší komplexy vytvářejí svou plochou v zástavbě bariéry.

Areálová zařízení škol vytvářejí své vlastní veřejné prostory. Tyto areály, jsou-li přístupné širší veřejnosti, k vytváření soustavy veřejných prostorů významně přispívají. K tomu by měly být jak areály, tak i prostorové uspořádání objektů přizpůsobeny (přístup do tělocvičny event. jídelny mimo komplex učeben a vedení školy). Školy potřebují shromažďovací prostor před vstupem žáků. V poslední době rovněž vyvstává potřeba bezpečného krátkodobého parkování zejména u základních škol, pokud rodiče přivázejí děti do školy auty.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Účelovou jednotkou (Ú. J.) pro zařízení školství a výchovy je 1 místo.

Účelovou jednotkou (Ú. J.) pro ubytovací zařízení školství a výchovy je 1 lůžko.

Počet Ú. J./1000 obyvatel je odborným odhadem pro případné stanovení potřebné plochy nového zařízení v rámci řešeného území.

Předškolní výchova

Počet Ú. J./1000 obyvatel = cca 40.

Na 1 Ú. J. připadá: 12 m² podlažní plochy, 35 m² pozemku.

Základní vzdělávání

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 136.

Na 1 Ú. J. připadá: 8,3 m² podlažní plochy, 35 m² pozemku.

Středoškolské vzdělávání

Počet Ú. J./1000 obyvatel = od cca 0,1 (střední lesnická škola, knihovnická škola), od cca 0,2 (školy uměleckého charakteru, hudební konzervatoř), do 12 (gymnázia).

Na 1 Ú. J. připadá: od cca 12 m² do 30 m² podlažní plochy, od cca 50 m² do 70 m² pozemku.

Jsou-li součástí areálů středních škol ubytovací zařízení (internát), zvyšují se nároky na podlažní plochy i plochy pozemků.

Na 1 Ú. J. připadá: 16 m² podlažní plochy, 20 m² pozemku.

Terciární vzdělávání - nevysokoškolské

V případě zařízení nevysokoškolského vzdělávání nelze ve většině případů předpokládat nároky na území, neboť studium tohoto typu se realizuje zejména při středních odborných školách.

Terciární vzdělávání - vysokoškolské

Počet Ú. J./1000 obyvatel nelze obecně stanovit, jedná se o zařízení celorepublikového významu.

Na 1 Ú. J. připadá: od 13 m² do 30 m² podlažní plochy (podle typu školy), od 30 m² do 50 m² pozemku (podle typu školy).

Jsou-li součástí areálů vysokých škol ubytovací zařízení (koleje), zvyšují se nároky na podlažní plochy i plochy pozemků.

Na 1 Ú. J. připadá: 20 m² podlažní plochy, 15 m² pozemku.

Školy pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (speciální školy)

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 1,2 (mateřské školy), 3,3 (základní školy), 1,5 (zvláštní typy učňovských škol).

Mateřské školy

Na 1 Ú. J. připadá: 25 m² podlažní plochy, 43 m² pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Základní školy

Na 1 Ú. J. připadá: 22 m² podlažní plochy, 43 m² pozemku.

Zvláštní typy učňovských škol

Na 1 Ú. J. připadá: 25 m² podlažní plochy, 45 m² pozemku.

Limity, doporučená ochrana

Pro zařízení školství je určena řada limitů, vyplývajících z platných legislativních předpisů. Vzájemné vlivy zařízení a jeho okolí upravují doporučení v normách a podmínky pro funkční využití a prostorové uspořádání území (regulativy), zakotvené v příslušné územně plánovací dokumentaci.

K zařízení školství a výchovy se vztahují další legislativní předpisy, související s územním rozvojem.

[Seznam platných předpisů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy](#)

<http://www.msmt.cz/file/11075> <http://www.msmt.cz/ministerstvo/urednik>

Z nejdůležitějších právních předpisů je možno uvést zejména následující předpisy:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona, ve znění zákona č. 264/2006 Sb.

Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění vyhlášky č. 343/2009 Sb.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Limity využití území, ÚÚR, (např. limit 2.3, 2.1.133, 2.2.101, 4.5.901 až 4.5.904)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Koncepce příslušného ministerstva

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. <http://www.msmt.cz/>

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Praha: 2007 (vládní usnesení č. 535) na základě zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon).

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-cr>

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky (2008 – 2015)

<http://www.msmt.cz/dokumenty/strategie-vzdelavani-pro-udrzitelny-rozvoj-ceske-republiky>

Národní politika výzkumu a vývoje České republiky

<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=532844>

Stanovisko MŠMT k možnosti optimalizace sítě škol

<http://www.msmt.cz/novinar/stanovisko-msmt-k-moznosti-optimalizace-site-skol>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení školství	Pozemky mateřských a malotřídních základních škol	Mateřské a malotřídní základní školy	0,2–0,3
	<i>Plochy zastavěné 20–30 %</i>	Objekty mateřské a malotřídní základní školy	
	<i>Plochy volné zpevněné 20%</i>	Obslužné komunikace, manipulační plochy	
		<i>Případně</i> odstavná stání a parkovací plochy Hřiště	
	<i>Plochy volné nezpevněné 60–50 %</i>	Zeleň	
	Pozemky základních škol	Základní školy	0,1–0,15
	<i>Plochy zastavěné 10–15 %</i>	Objekty základní školy	
	<i>Plochy volné zpevněné 50–45 %</i>	Obslužné komunikace, manipulační plochy.	
		<i>Případně</i> odstavná stání a parkovací plochy Hřiště	
	<i>Plochy volné nezpevněné 40 %</i>	Zeleň	
Pozemky středních škol	Střední školy	0,1–0,15	
<i>Plochy zastavěné 10–15 %</i>	Střední školy		
<i>Plochy volné zpevněné 50–45 %</i>	Obslužné komunikace, manipulační plochy		
	<i>Případně</i> odstavná stání a parkovací plochy Hřiště		
<i>Plochy volné nezpevněné 40 %</i>	Zeleň		
Pozemky vysokých škol	Vysoké školy	Vzhledem k tomu, že se jedná o zařízení s velmi rozdílným způsobem zástavby a s velmi rozdílnou velikostí pozemků, je nutno posuzovat individuálně.	
<i>Plochy zastavěné</i>	Vysoké školy		
<i>Plochy volné zpevněné</i>	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy		
	Odstavná stání a parkovací plochy Hřiště		
<i>Plochy volné nezpevněné</i>	Zeleň		

Tab. 1: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Poznámky

Pozemky mateřských škol jsou vždy oplocené a obsahují dětská hřiště a zeleň.

Pozemky malotřídních škol se zařazují do stejné skupiny jako mateřské školy tedy, neobsahují-li větší sportovní hřiště a rozlehlější přestávkový dvůr. V jiném případě je bilancujeme jako základní školy.

Pozemky základních škol obsahují vždy sportovní hřiště. Je-li situováno odděleně od hlavního pozemku školy, připočítává se k němu.

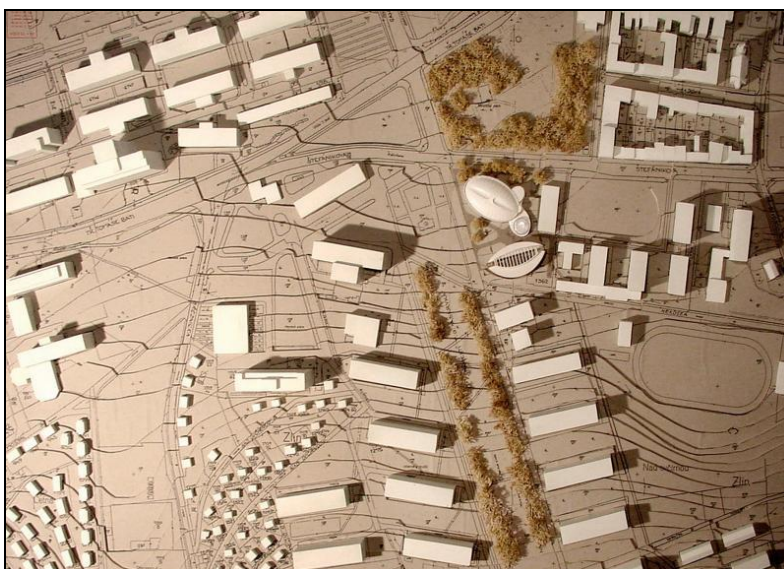
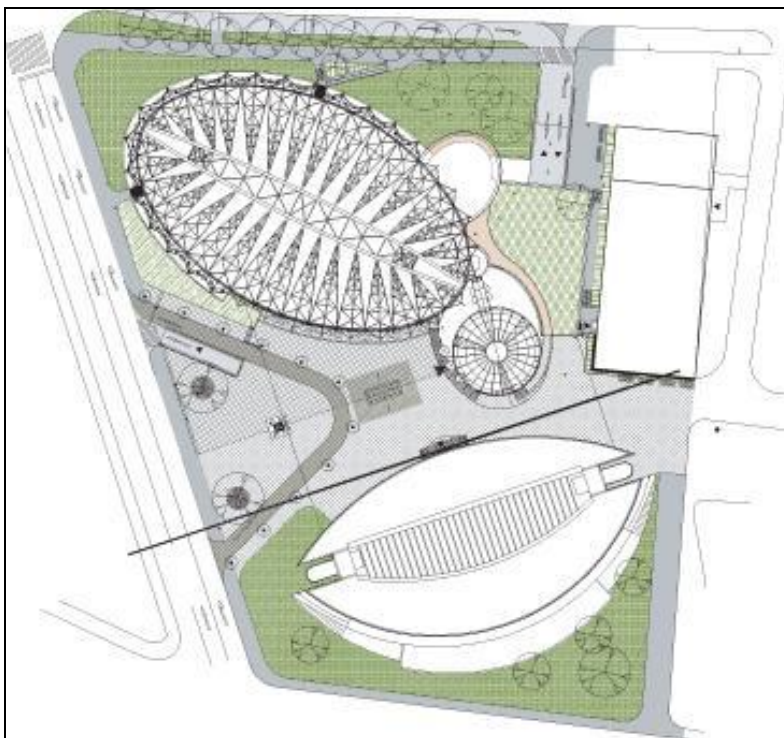
Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Pozemky středních škol mají stejný koeficient zastavění jako základní školy, jsou však větší a mají větší sportovní hřiště.

Pozemky výše uvedených škol jsou zpravidla oplocené.

Obr. 3: Kongresové a univerzitní centrum ve Zlíně - situace

Zdroj: <http://www.stavbaweb.cz/Muzea-galerie-kulturni-centra/Kongresove-a-univerzitni-centrum-ve-Zline.html>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 4: Kongresové a univerzitní centrum ve Zlíně

Areál Kulturního a univerzitního centra je umístěn na parcelách bývalých Masarykových škol v centru Zlína. Základní orientace jednotlivých budov vychází z původní polohy již neexistujících staveb a respektuje stávající pomník Tomáše Garrigua Masaryka. Areál leží v místě průniku dvou urbanistických os města, což se odrazí v otevřené dispozici budov. V severní části pozemku je umístěna budova Kongresového centra s víceúčelovým velkým sálem a malým sálem, restaurací a s příslušnou částí podzemního parkoviště. V jižní části pozemku je umístěna budova Univerzitního centra, která slouží jako sídlo rektorátu Univerzity Tomáše Bati a univerzitní knihovna. Obě budovy jsou vzájemně propojeny dvoupodlažním podzemním parkovištěm se 150 parkovacími místy.

Zdroj: <http://www.stavbaweb.cz/Muzea-galerie-kulturni-centra/Kongresove-a-univerzitni-centrum-ve-Zline.html>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.2 Zařízení kultury

Kultura je významným faktorem života občanské společnosti. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně každého občana a plní v tomto smyslu i výchovně vzdělávací funkci.

Kultura plní i důležitou sociální funkci. Přispívá k sebeidentifikaci občanů jako svobodných individualit i k identifikaci občanů se společenstvím, v němž žijí, s obcí, regionem i státem. Tato role kultury má značný motivační efekt. Participace na kultuře vytváří smysluplnou náplň volného času a je tak mj. důležitým preventivním faktorem před narkomanií, gamblerstvím, kriminalitou a dalšími sociálně patologickými jevy, jimiž je ohrožena zejména mládež.

Obecně přispívá také k lepšímu vzájemnému pochopení mezi občany různého národnostního původu a je nezanedbatelným prostředkem boje proti xenofobii a rasismu.

Účast na kulturním životě pomáhá osobám se zdravotním postižením začlenit se do pospolitosti zdravých občanů a překonat tak v jisté míře jejich postižení, podobně může tato participace pomoci i obětem násilí. Kultura, resp. podílení se na ní, má tedy i terapeutickou funkci.

- **Druhy zařízení kultury**

Zařízení kultury jsou využívána jak ve volném čase, tak i jako součást výuky všech druhů školských zařízení. Umožňují poznávání předmětů kulturního a vědeckého zájmu a slouží ke zvyšování kulturní úrovně návštěvníků. Využití jednotlivých druhů se v mnoha případech prolíná.

Divadelní scény slouží k provozování divadelního umění jako jednoho z uměleckých druhů, v němž se vytváří vztah mezi hledištěm (diváky) a jevištěm, kde herci a další aktéři zobrazují specifickými prostředky (hlasem, mimikou, loutkami atd.) předepsaný děj hry.

Koncertní sály jsou určeny k provozování hudebního umění.

Kongresová centra slouží ke konání různých konferencí a kongresů.

Muzea a galerie plánovitě shromažďují, odborně spravují a vědeckými metodami zpracovávají sbírky hmotných dokladů o vývoji přírody a společnosti a různých druhů lidské činnosti a umožňují jejich poznávání. Liší se vystavovanými druhy předmětů.

Divadelní scény, koncertní sály, kongresová centra a muzea jsou zpravidla zřizovány ve větších městech.

Kina slouží k promítání filmových děl zpravidla velkému počtu diváků. V posledních letech vznikají multikina sdružující několik sálů.

Knihovny jsou zařízeními buď vědeckými, nebo osvětovými. Vědecká knihovna slouží čtenářům, jejichž zájmy jsou spjaty s vědeckou nebo vysokoškolskou činností. Osvětová knihovna je určena širokému okruhu uživatelů. Specifickou formou je archiv.

Vědecké knihovny jsou zpravidla situovány ve větších městech, zatímco síť osvětových knihoven je rozšířena i ve venkovských obcích.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Botanické zahrady a zoologické zahrady jsou speciálně zaměřené na pozorování rostlin a živočichů, pokud možno v jejich vlastním, ale uměle vytvořeném přírodním prostředí.

Hvězdárny a planetária umožňují, kromě vědecké činnosti, poznávání vesmíru laickým návštěvníkům.

Klubovny pro zájmové skupiny slouží ke schůzkám lidí různých věkových skupin, které spojuje jakýkoliv společný zájem. Zpravidla se zřizují jako integrované do objektů jiných zařízení nebo jako součást areálů (sportovní kluby).

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Divadelní scény

Divadla jsou zařízeními sloužícími k provozování divadelního umění. Typ divadelního zařízení odpovídá vždy dobové povaze divadelního umění a sociálního složení obyvatelstva a specifickým podmínkám místa (otevřená divadelní architektura antická, divadelní budova alžbětinské Anglie atd.).

Podle druhu divadelní formy a jí odpovídajícímu jevištnímu vybavení i rozsahu prostoru rozlišujeme divadla pro operu, operetu, balet, činohru, muzikál aj.

Prostory pro operu a balet vyžadují slavnostní prostředí, velké a hluboké jevištní prostory. Dále je zapotřebí množství zkušeben a šaten pro účinkující.

Opereta, popř. muzikál, má znaky podobné jako operní scéna. Vybavení prostorů pro diváky nebývá tak bohaté a velkorysé jako pro operu.

Činohra klade maximální požadavky na viditelnost a slyšitelnost. Není zapotřebí orchestřiště, scéna může bezprostředně přecházet až k divákovi. Počet provozních prostorů je zpravidla menší, než u předchozích forem.

V praxi nedochází zpravidla k důsledné diferenciaci divadelních budov podle druhů divadelních forem a ve většině případů jsou na téže scéně hrány nejrozmanitější divadelní formy.

Současné tendence vývoje divadelní budovy směřují k určitému typu víceúčelové scény. Takové kompromisní řešení divadla se smíšeným provozem je zpravidla vhodné pro menší města.

Ve velkých městech existuje zpravidla více divadel pro různé druhy divadelních forem.

Orientace ke světovým stranám se zpravidla neurčuje, avšak z hlediska architektonického se doporučuje situovat hlavní průčelí na osluněnou stranu pro zvýraznění jeho plasticity.

Tato zařízení by neměla být situována při rychlostních silnicích nebo hlavních místních komunikacích, měla by být však snadno přístupná veřejnými dopravními prostředky.

Pozemek musí umožňovat zřízení rozptylových ploch při odchodu obecního.

Součástí plochy musí být možnost odstavování motorových vozidel.

Výhodné je umístění zařízení v klidném prostředí, např. v návaznosti na plochy městské zeleně.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Zařízení je možno sdružovat s vybranými zařízeními stravování (kavárny, restaurace, kluby, bufety).

Sdružování s dalšími funkcemi není zpravidla možné.

Koncertní sály

Požadavky na situování zařízení i vlastnosti pozemku jsou obdobné jako pro divadelní scény.

Situování musí umožnit zřízení odpovídajících rozptylových ploch před vstupem a odstavných ploch pro motorová vozidla.

Kongresová centra

Kongresová centra slouží kromě pořádání různých tematických akcí i k pořádání významných společenských a kulturních akcí, mj. i koncertů. Zařízení obsahuje zpravidla jeden nebo více sálů, hlavní sál tohoto zařízení, případně některý z dalších sálů se vybavuje náročnou zvukovou technikou.

Objem sálů, konferenčních místností, výstavních ploch a správních místností je úměrný specifickému poslání a velikosti zařízení.

Doplňkovým vybavením je pohostinské zařízení, které umožňuje pořádání velkých banketů, recepcí a dalších společenských akcí.

Kromě zařízení pro obsluhu sálů obsahuje samostatné restaurační prostory s plným příslušenstvím, případně výstavní prostory.

Požadavky na situování zařízení i vlastnosti pozemku jsou obdobné jako pro divadelní scény.

Situování musí umožnit zřízení odpovídajících rozptylových ploch před vstupem a odstavných ploch pro motorová vozidla.

Muzea a galerie

Tato zařízení umožňují poznávání předmětů kulturního a vědeckého zájmu. Poznávání umožňují i jiná zařízení prostřednictvím filmu, televize aj., základním rozdílem však je, že muzea a galerie ukazují vlastní předmět poznání prostřednictvím stálé výstavy.

Rozdílné druhy zařízení mají v podstatě společné požadavky na řešení. Liší se v detailech podle druhu vystavovaných předmětů, popřípadě podle specifického určení.

Vedle situování zařízení v centrech měst mohou být tato zařízení umísťována podle svého zaměření i v jiných polohách, např. i v rekreačních oblastech. Některé exponáty mohou být vystavovány i na volných plochách.

Vhodná jsou místa snadno dosažitelná, komunikačně dobře přístupná, na dostatečně velkém pozemku, výhodou je poloha v zeleni.

Poloha musí umožnit dosažení požadovaných hodnot denního osvětlení a vyloučit nežádoucí stínění nebo nepříznivé reflexy sousedních objektů.

Orientace ke světovým stranám musí umožnit vyloučení přímého oslunění všech prostor, ve kterých se nacházejí exponáty.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Situování musí umožnit zřízení odpovídajících rozptylových ploch před vstupem a odstavných ploch pro motorová vozidla.

Zařízení může prostorově navazovat na další významné kulturní stavby, pohostinská zařízení i vybraná zařízení obchodu.

Kina

Zařízení umožňují sledování filmů širokému okruhu diváků. V současné době je realizován provoz ve dvou formách zařízení: kina jednosálová, kina vícesálová.

Jednosálová kina jsou situována zejména v menších obcích, ve velkých městech pak zejména pro promítání specificky zaměřených filmů (filmy pro náročné diváky, archivní filmy apod.). Jsou ve většině případů součástí zástavby jako samostatné objekty, nebo integrována do objektů jiných funkcí (např. i bydlení). Mohou být situována ve frekventované poloze, ale chráněna před rušivými vlivy. Rozptylová plocha před vchodem je nezbytná.

V současnosti jsou budována zejména vícesálová kina, sdružovaná s řadou dalších zařízení obchodních, stravovacích atd. Lze je situovat jak v městské urbanistické struktuře, tak v okrajových polohách, ve spojení s hypermarkety. Důležitá je možnost spojení hromadnou dopravou a zajištění rozptylových ploch a možnosti odstavování motorových vozidel.

Specifickou formou zařízení jsou letní kina, zřizovaná v tvarově příznivých terénních útvech. Uplatní se jak v městské struktuře, tak v rekreačních oblastech. Jejich využití je sezónně omezeno, tato zařízení je možno využívat pro další vhodné kulturní a společenské akce.

Knihovny

Knihovny slouží pro soustavné získávání, speciální zpracovávání, uchovávání a půjčování knih jako zdrojů informací čtenářům. Kromě knihy v její klasické podobě je termínem *kniha* v současné době označeno psané, tištěné nebo jiným způsobem reprodukováné literární dílo různého druhu.

Vědecké knihovny jsou zejména knihovny akademií a vědeckých společností, univerzitní knihovny, knihovny výzkumných ústavů, knihovny muzeí a archivní knihovny. Tyto knihovny bývají zpravidla sdruženy s příslušným zařízením (vysoké školy, akademie věd atd.).

Situování objektu vědecké knihovny by mělo umožnit orientaci studoven a čítáren k severu (severovýchodu).

Knihovny osvětového charakteru jsou určeny pro širokou veřejnost. V některých případech (např. velká města) mohou být knihovny dále diferencovány podle věku uživatelů.

Knihovny osvětového charakteru se mohou sdružovat s jinými zařízeními školství, kultury, správy a řízení, bydlení a dalších funkcí. Vhodné je situování co nejbližší okruhu předpokládaných uživatelů, tj. v pěší dostupnosti (pro děti, seniory) nebo snadné dostupnosti hromadnou dopravou (senioři) v případě místních zařízení základního typu; v místech s velmi dobrou dostupností hromadnou dopravou v případech velkých knihoven celoměstského a regionálního významu.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Botanické zahrady a zoologické zahrady

Botanická zahrada je trvalé zařízení, kde jsou pěstovány, zkoumány a vystavovány rostliny, vzácné a ohrožené druhy rostlin jsou zde chráněny. Často bývají součástí příslušných vysokých škol. V ČR dosud nebyl schválen zákon, specificky zaměřený na tato zařízení.

Zoologická zahrada je trvalé zařízení, v němž jsou chováni a po zákonem stanovenou dobu v kalendářním roce vystavováni pro veřejnost volně žijící živočichové, popřípadě též zvířata domácí.

Posláním zoologických zahrad je v souladu s právem Evropských společenství přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i výchova veřejnosti k ochraně přírody.

Obě tato specifická zařízení jsou situována převážně v okrajových polohách s vhodným přírodním prostředím.

Tato zařízení by neměla být situována při rychlostních silnicích nebo hlavních místních komunikacích, měla by být však snadno přístupná veřejnými dopravními prostředky i s možností odstavování motorových vozidel.

Jako doplňková zařízení jsou zde většinou i zařízení pro stravování (restaurace, bufety), prodej upomínkových předmětů, zařízení pro pořádání osvětových akcí atd.

Obě zařízení je možno i sdružovat a vytvářet tak zoogeografické bioparky.

Hvězdárny a planetária

Hvězdárny jsou zařízeními, určenými pro pozorování vesmíru, a to jak pro vědecké účely, tak pro osvětu veřejnosti.

Planetária jsou zařízeními, určenými k názornému předvádění hvězdné oblohy a pohybů nebeských těles.

V těchto zařízeních bývají pořádány hromadné osvětové akce, přednášky, sympozia atd.

Situování těchto zařízení vychází se specifických podmínek, zejména geomorfologických, biologických a klimatických. Pro situování hvězdáren jsou velmi vhodné vyšší horské polohy, v každém případě je žádoucí lokalizace mimo oblast většího světelného znečištění.

Klubovny

Zařízení jsou určena pro shromažďování uživatelů různých věkových kategorií, které sdružují společné zájmy. Jedná se zpravidla o zařízení menšího rozsahu.

Tato zařízení bývají často sdružována s dalšími zařízeními školství, kultury, sportu, stravování, politických stran, církví, sociální péče atd.

Situování těchto zařízení je ovlivněno účelem a okruhem uživatelů. V některých případech (např. u kluboven pro děti a mládež) bývá součástí pozemku i venkovní hřiště.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- **Vytváření veřejného prostoru**

Převážná většina zařízení kultury má velký význam pro formování architektonické struktury centrálních částí sídel. Zejména divadelní scény, koncertní sály a kongresová centra jsou významnými prvky této struktury. Zelené a rozptylové plochy, které jsou jejich součástí, podtrhují význam centrálních prostorů, které jsou místem mezilidských kontaktů, odrážejí atmosféru sídla a jsou významově i orientačně dominantními body.

Větší komplexy sdružených zařízení muzeí a galerií přispívají nejen k vytváření veřejných prostorů sídel, ale vytvářejí i vlastní atraktivní prostředí.

Je žádoucí zajistit návaznost zařízení kultury na další zařízení spojená se společenskými aktivitami, zejména se zařízeními veřejného stravování, kluby apod.

Zcela specifické atraktivní prostředí rovněž vytvářejí botanické a zoologické zahrady, jejichž součástí jsou i veřejné prostory s vlastní hierarchií.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Uvedené ukazatele jsou orientační a mohou sloužit pro porovnání se skutečným počtem zařízení ve větším městě nebo regionu.

Účelová jednotka (Ú. J.) pro zařízení kultury se liší podle druhů zařízení.

Počet Ú. J./1000 obyvatel je *odborným odhadem* pro případné stanovení potřebné plochy nového zařízení v rámci řešeného území.

Divadelní scény

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 sedadlo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = od 1,7 (divadelní scény hudebních forem) do 0,5 (divadelní scény loutkové profesionální).

Na 1 Ú. J. připadá od 15,4 m² podlažní plochy (divadelní scény hudebních forem) do 9,0 m² podlažní plochy (divadelní scény loutkové profesionální).

Na 1 Ú. J. připadá od 12 m² do 8 m² pozemku.

Koncertní sály

Platí obdobné hodnoty Ú. J./1000 obyvatel, m² podlažní plochy a plochy pozemku.

Kongresová centra

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 sedadlo (místo)*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 20.

Na 1 Ú. J. připadá cca 85 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá cca od 120 do 90 m² pozemku (podle charakteru a situování zařízení).

Muzea a galerie

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 m² výstavní plochy*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 16 (muzea), 1,5 (galerie).

Na 1 Ú. J. připadá cca 4,8 m² podlažní plochy (muzea), 2,5 m² podlažní plochy (galerie).

Na 1 Ú. J. připadá cca 2,6 m² pozemku (muzea), 3,0 m² pozemku (galerie).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Knihovny

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m^2 celkové užitkové plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 3 (vědecké knihovny), 10 (knihovny osvětového charakteru).

Na 1 Ú. J. připadá cca $1,15 \text{ m}^2$ podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá cca $1,2 \text{ m}^2$ pozemku.

Obr. 5: Národní technická knihovna (NTK)

NTK je největší knihovna technické literatury v České republice s kapacitou přes 1,5 milionu knih. Byla otevřena 9. září 2009 v sousedství ČVUT v Praze

Foto: N. Rozmanová

Kina

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 sedadlo .

Počet Ú. J./1000 obyvatel = max. 20, max. 16 (letní kina).

Na 1 Ú. J. připadá cca $3,2 \text{ m}^2$ podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá cca $9,2 \text{ m}^2$ pozemku, cca 5 m^2 pozemku (letní kina).

Botanické zahrady a zoologické zahrady

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m^2 pozemku.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 800 (zoologická zahrada), 500 (botanická zahrada).

Na 1 Ú. J. připadá cca $0,06 \text{ m}^2$ podlažní plochy (zoologická zahrada), cca $0,04 \text{ m}^2$ podlažní plochy (botanická zahrada).

Na 1 Ú. J. připadá cca 1 m^2 pozemku (zoologická zahrada), cca 1 m^2 pozemku (botanická zahrada).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Hvězdárny a planetária

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m² celkové užitkové plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 1,8 (hvězdárna), 0,8 (planetárium).

Na 1 Ú. J. připadá cca 1,2 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá cca 4 m² pozemku.

Klubovny

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 místo.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = cca 6.

Na 1 Ú. J. připadá cca 4,5 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá cca 6 m² pozemku.

Limity, doporučená ochrana

Pro zařízení kultury je určena řada limitů, vyplývajících z platných legislativních předpisů. Vzájemné vlivy zařízení a jeho okolí upravují doporučení v normách a podmínky pro funkční využití a prostorové uspořádání území (regulativy), zakotvené v příslušné územně plánovací dokumentaci.

K zařízení kultury se vztahují další legislativní předpisy a metodiky, související s územním rozvojem, a to zejména:

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Zákon zejména upravuje práva a povinnosti směrem k vlastníkům kulturních památek, ale i ostatním fyzickým a právnickým osobám ve vztahu k památkovému fondu. Upravuje problematiku památkových rezervací, památkových zón a ochranných pásem, archeologických výzkumů a nálezů. Stanoví pravomoc a působnost správních úřadů v oblasti státní památkové péče a v neposlední řadě zakotvuje sankce a opatření k nápravě pro případ porušení povinností.

Vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezmi.

Vyhláška č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón.

Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách), ve znění pozdějších předpisů.

Seznam právních předpisů v oblasti kultury:

<https://www.mkcr.cz/pravni-predpisy-a-opatreni-obecne-povahy-1114.html#5>

Metodiky ke koncepci rozvoje knihoven:

<https://www.mkcr.cz/metodiky-a-koncepc-345.html?searchString=metodiky>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Limity využití území, ÚÚR, (např. limity podkapitoly 2.3 a limity 2.1.133, 2.2.101, 4.5.901 až 4.5.904)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Koncepce příslušného ministerstva:

Ministerstvo kultury. <http://www.mkcr.cz/>

Státní kulturní politika České republiky na léta 2009–2014.

Aktualizace Státní kulturní politiky na léta 2013-2014 s výhledem na roky 2015-2020

<http://databaze-strategie.cz/cz/mk/strategie/aktualizace-statni-kulturni-politiky-na-leta-2013-2014-s-vyhledem-na-roky-2015-2020>

Strategie podpory využití potenciálu kulturního dědictví 2014+

<http://databaze-strategie.cz/cz/mk/strategie/strategie-podpory-vyuziti-potencialu-kulturniho-dedictvi-2014?typ=download>

Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013.

<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=445> – neplatný odkaz

Koncepce podpory umění v České republice na léta 2015 až 2020.

<https://www.mkcr.cz/koncepce-podpory-umeni-v-ceske-republice-na-leta-2015-az-2020-1279.html>

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Jedná se o dokument o spolupráci Ministerstva kultury s UNESCO v oblasti kultury, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 159/1991 Sb. Úmluvou je definováno kulturní a přírodní dědictví, je založen Seznam světového dědictví (tzv. památky UNESCO) a stanoveny povinnosti států k jeho položkám, tj. nejvýznamnějším památkám světa.

<http://www.unesco-czech.cz/>

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení kultury	Pozemky velkoplošných zařízení	Velkoplošná zařízení (divadla, multikina, společenské sály, kulturní domy atd.)	0,4–0,5 s parkovišti na terénu
	<i>Plochy zastavěné 40–70 %</i>	Velkoplošné zařízení	0,6–0,7 s podzemními parkovišti
	<i>Plochy volné zpevněné 40–20 %</i>	Obslužné komunikace, manipulační a rozptylové plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy	
	<i>Plochy volné nezpevněné 20–10 %</i>	Doprovodná zeleň	
	Pozemky maloplošných zařízení	Klubovny, galerie, místní knihovny, malé divadelní scény atd.	<i>Tato zařízení nevytváří zpravidla na území obce samostatné plochy, proto se bilancují v rámci smíšených ploch.</i>

Tab. 2: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Poznámky

Součástí pozemku zařízení kultury je vždy rozptylová plocha před vchodem. Novější zařízení kultury mají na svém pozemku parkovací plochy v hodnotách stanovených normou.

Koeficient zastavění se liší podle příslušného počtu parkovišť a jejich umístění (na terénu nebo pod terénem, případně pod objektem).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.3 Zařízení tělovýchovy a sportu

Účast na odpovídajícím, zdravím prospěšném tělesném pohybu patří k právům, která podle *Konvence o zachování lidských práv a základních svobod* náleží každému jedinci bez rozdílu.

Tělovýchova je nezbytnou součástí výchovy člověka, jehož všechny schopnosti a vlastnosti mají být harmonicky rozvíjeny. Tělesná kultura je nerozlučnou součástí kultury vůbec.

Při navrhování tělovýchovných zařízení musí být respektována všechna hlediska, aby zařízení sloužila dobře cvičencům a sportovcům i divákům, aby byla řešena urbanisticky správně, účelně po stránce provozní, aby byla bez hygienických závad a jejich technické řešení bylo dokonalé funkčně a stavebně. Pro otevřená sportovní zařízení jsou podstatné klimatické a mikroklimatické vlivy (směr a síla větru, oslunění, hluk, prašnost, exhaláty) a více než u jiných staveb také geografické a hydrogeologické podmínky (sklon terénu, hladina spodní vody, propustnost podloží). Specifickým požadavkem u venkovních sportovních zařízení je orientace vůči světovým stranám s ohledem na oslňování hráčů. Proto se hřiště pro míčové hry zpravidla orientují podélnou osou ve směru sever – jih ($\pm 15^\circ$). Z provozního hlediska je u velkých sportovních zařízení potřeba oddělit provoz sportovců a provoz diváků. Při výběru plochy je třeba pamatovat na komunikační napojení na hromadnou a individuální dopravu, propustnost křižovatek apod.

- **Druhy zařízení tělovýchovy a sportu**

Zařízení tělovýchovy a sportu lze orientačně členit na zařízení pro *rekreační tělovýchovu* (tj. neorganizovanou, s volným vstupem), pro *školní tělesnou výchovu* a pro *organizovanou tělovýchovu*. Tyto formy využití spolu úzce souvisejí a vzájemně se prolínají.

Rekreační tělovýchovu umožňují např. jednoduchá hřiště pro menší děti, pro mládež a dospělé, cyklostezky, běžecké lyžařské tratě.

Pro *školní tělesnou výchovu* jsou určeny tělocvičny a hřiště základních a středních škol.

Pro *organizovanou tělovýchovu*, kde se předpokládá případně i pořádání sportovních utkání, slouží velkoplošná hřiště, golfová hřiště, sportovní stadiony, sportovní haly, kuželny, plavecké bazény kryté a otevřené, zimní stadiony kryté a otevřené, autokrosově, cyklokrosově a motokrosově tratě, sportovní letiště, zařízení pro jezdecký sport, tratě a zařízení pro lyžování sjezdové i turistické, sáňkařské dráhy, bobové dráhy, střelnice, kynologická cvičiště a další.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Neorganizovaná tělesná výchova

Plochy pro pěstování neorganizované rekreační tělovýchovy a sportu (viz rovněž podkapitola C.6 Rekreace) mají zajistit každodenní příležitosti pro rekreaci, pohyb a pobyt v příznivém prostředí, a to v nejbližším sousedství bydliště. Zařízení tohoto druhu mají motivovat k pravidelnému pohybu např. spojením příležitosti k pohybu se zábavou a společenskými kontakty, mají být přitažlivá a dostatečně atraktivní. Tato zařízení a plochy (jako centra pohybových aktivit) musejí být utvářena ve shodě s představami občanů o prostředí, v němž je příjemné trávit volné chvíle, a to pro všechny věkové a zájmové skupiny včetně občanů tělesně či mentálně postižených.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Rekreace pro nejmenší děti ve formě pískovišť a ploch s vybavením průlezkami a dětským mobiliářem byla zpravidla součástí sídlišť. Pro neorganizovanou tělovýchovu a sport je vhodné počítat s plochou 2,0 m² na obyvatele, z toho 0,5 m² bylo nutno rezervovat pro dětská hřiště a 1,5 m² pro hřiště mládeže a dospělých. K těmto hodnotám je možno dále počítat 0,13 m² na obyvatele plochy určené pro bezprostředně související doprovodnou zeleň.

Docházková vzdálenost ploch pro děti od bydliště ne větší než 200 m pro mladší děti (do 6 let), popř. 500 m pro starší děti (do 13 let).

Pro mládež a dospělé se počítá v bezprostřední blízkosti bydliště podle charakteru území a jeho specifických podmínek zejména s hřišti menších rozměrů (hřiště pro odbíjenou, košíkovou, házenou, badminton, nohejbal atd.). Vzhledem k tomu, že je snahou sdružovat tyto rekreační plochy s plochami souvislé zeleně, případně se stávají součástí parkových a sadových úprav, lze v rámci plošných ukazatelů pro tyto plochy budovat i jednoduchá zařízení, sloužící k provozování některých disciplín lehké atletiky (zařízení pro skok daleký, vysoký, vrh koulí, rovinka pro krátké sprinty apod.).

Organizovaná tělesná výchova

Zařízení pro organizovanou tělesnou výchovu jsou určena mimo jiné i výkonnostnímu a vrcholovému sportu. Velikosti a jiné specifické podmínky vlastní sportovní části jsou určeny sportovně technickými požadavky, které jsou zpravidla součástí mezinárodních pravidel příslušného sportu. Největší pozornosti se těší odvětví olympijských sportů a dále sporty s marketingovým přínosem pro obec (kraj). Tato zařízení se vyznačují velkými nároky na kapacitu odstavných ploch a vyžadují vazbu na kapacitní hromadnou dopravu.

Zařízení a plochy pro tento účel jsou otevřené (např. stadiony pro kopanou, lehkou atletiku, hřiště, cyklistické dráhy, golfová hřiště), kryté (např. sportovní haly, tělocvičny, lázně a kryté bazény, zimní stadiony, loděnice, kryté jízdrny) nebo kombinace obou.

Sportovních odvětví je velké množství (např. v městě Brně se jedná o zařízení pro cca 76 druhů sportovních odvětví), a to v členění podle formy a velikosti:

Sportovní areály jako soubor zařízení pro pěstování tělovýchovy a sportu, koncentrované do jedné lokality, zpravidla soustřeďující otevřená a krytá zařízení pro sportovce s nezbytným příslušenstvím a dále zařízení pro diváky. Základním prvkem bývá stadión pro kopanou s lehkootletickou dráhou, tribunou a ochozy, dále příslušný počet tréninkových hřišť. Ve větších areálech se počítá se sportovní halou a tréninkovými tělocvičnami. Areály se liší svým určením pro určitý druh sportu (areály plavecké, vodácké, lyžařské atd.).

Sportoviště jako plocha pro provozování určitých druhů sportu pod širým nebem, s příslušnými technickými parametry a povrchovou úpravou (mlatové, travnaté, antukové, živичné, dále vodní, lední, sněhové plochy atd.) – podle druhu a požadavků určitého sportu.

Hřiště jako plocha pro jeden určitý druh sportu (např. lehká atletika, házená, košíková, odbíjená, ragby, pozemní hokej, tenis, stolní tenis, badminton a další).

Zařízení, plochy a dráhy pro vodní sporty (např. plavání, vodní pólo, skoky do vody, kanoistika, veslování, vodní lyžování atd.).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Zařízení, lední plochy a dráhy (např. lední hokej, krasobruslení, rychlobruslení).

Zařízení, sněhové plochy a dráhy (např. lyžování – sjezdové disciplíny, skoky na lyžích, sánkařské a bobové dráhy).

Speciální zařízení a plochy pro další sporty (např. box, zápas, vzpírání, šerm, gymnastika sportovní a moderní, judo, kuželkářský sport, lukostřelba).

Zařízení, plochy a dráhy velkého rozsahu (např. golfová hřiště, jezdecký sport, auto a motokrosová tratě a autodromy, sportovní letiště, kynologická cvičiště, střelnice otevřené a tunelové).

Novým druhem zařízení jsou v současnosti nově vznikající centra pohybových aktivit, která obsahují zařízení pro vlastní pohybové aktivity (tj. např. krytý objekt s různými bazény a vodními atrakcemi, prostory pro aerobik, relaxaci, masážní salony a solária, posilovny atd.). Nedílnou součástí pak mohou být další doprovodná zařízení netělovýchovného charakteru, např. restaurace, obchody, služby (holič, kadeřník, kosmetika, půjčovna sportovních potřeb atd.). Venkovní plochy, fungující jako sezónní část, obsahují bazény, hřiště, travnaté plochy pro odpočinek atd.

Dostatečně atraktivní centrum vyžaduje rozlohu cca 1,5–2,0 ha, z této plochy zaujímá krytý objekt (s celoročním provozem) cca 0,2 ha. Kapacita centra pohybových aktivit uspokojí potřeby neorganizované veřejnosti spádové oblasti s počtem 10–15 tisíc obyvatel. Lokalizace by měla vyhovět podmínce pěší dostupnosti z bydliště. Výjimku mohou tvořit některá atypická centra v okrajových částech měst, kde by měla být dostupnost zajištěna blízkostí městské hromadné dopravy a dostatečným dimenzováním ploch pro odstavení vozidel.

Tělovýchově a sportu slouží rovněž zařízení, která jsou zpravidla součástí školních areálů, nebo alespoň musí být zajištěna v přiměřené docházkové vzdálenosti pro žáky (např. při situování škol v centrech měst). V řadě případů jsou tato tělovýchovná zařízení přístupná za stanovených podmínek i veřejnosti (za úplaty), a to zejména ve večerních hodinách, dnech pracovního volna atd., čímž je zajištěno jejich plné využití v čase a je tím dána i možnost jejich bohatšího a optimálního vybavení. To však předpokládá správce takového areálu, školy však mnohdy nedisponují dostatkem finančních prostředků na tento provoz. Některé školní areály však poskytují možnost přebudování na veřejná sportovní centra při relativně nízkých nákladech a mohly by se tak stát v budoucnosti základem pro vybudování center pohybových aktivit, která by mohla sloužit široké neorganizované veřejnosti.

Ke sportu lze řadit mnoho rekreačních aktivit (viz podkapitola C.6 *Rekreace* internetové publikace Principů a pravidel územního plánování) jako turistika, cykloturistika, jezdectví, golf, kros, paragliding, paintball, zorbing, bungee jumping a další adrenalinové sporty. Mnohé z nich vyžadují zcela specifické podmínky a zařízení (speciálně upravený terén, mimořádné povětrnostní podmínky, skatepark apod.) a pro jejich umístění platí specifické požadavky.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 6: Příklady adrenalinových sportů

Zorbovací koule dokáže cestou nabrat až padesátikilometrovou rychlost. Brzdí zpravidla o vodní hladinu, speciální síť nebo o protější svah.

Zdroj: Internet

- ***Vytváření veřejného prostoru***

Sportovní areály, plochy a zařízení většího rozsahu a s větším počtem návštěvníků, které vyžadují rozptýlové prostory a rozsáhlé prostory pro odstavování motorových vozidel, vytvářejí zpravidla vlastní veřejné prostory.

Krytá zařízení bývají součástí urbanistické struktury, avšak jejich výrazný a specifický vzhled je předurčuje k úloze výrazných orientačních bodů v zástavbě.

- ***Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek***

Uvedené ukazatele jsou orientační a s výjimkou hřišť mohou sloužit pro porovnání se skutečným počtem zařízení ve větším městě nebo regionu.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Pro velké množství druhů zařízení tělovýchovy a sportu jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Hřiště pro děti

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 upraveného pozemku.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 800.

Na 1 Ú. J. připadá: 0 m^2 podlažní plochy, 1,4 m^2 pozemku.

Hřiště pro mládež a dospělé

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 upraveného pozemku.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 700.

Na 1 Ú. J. připadá: 0 m^2 podlažní plochy, 1,2 m^2 pozemku.

Tělocvičny

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 čisté užitkové plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 40.

Na 1 Ú. J. připadá: 2,2 m^2 podlažní plochy, 4,2 m^2 pozemku.

Hřiště velkoplošná (více než 2000 m^2 celkové plochy)

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 hrací plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 300.

Na 1 Ú. J. připadá: 0 m^2 podlažní plochy, 2,5 m^2 pozemku.

Hřiště maloplošná (méně než 2000 m^2 celkové plochy)

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 hrací plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 300.

Na 1 Ú. J. připadá: 0 m^2 podlažní plochy, 2,5 m^2 pozemku.

Sportovní stadiony

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 hrací plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 200.

Na 1 Ú. J. připadá: 0 m^2 podlažní plochy, 2,3 m^2 pozemku.

Sportovní haly

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 čisté užitkové plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 30.

Na 1 Ú. J. připadá: 2,8 m^2 podlažní plochy, 4,2 m^2 pozemku.

Plavecké bazény kryté

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 čisté vodní plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 11.

Na 1 Ú. J. připadá: 3,0 m^2 podlažní plochy, 4,2 m^2 pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Plavecké bazény otevřené

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 čisté vodní plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 24.

Na 1 Ú. J. připadá: 0 m^2 podlažní plochy, 3 m^2 pozemku.

Zimní stadiony kryté

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 hrací plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 6.

Na 1 Ú. J. připadá: 3 m^2 podlažní plochy, 4 m^2 pozemku.

Jízdárny

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 provozní plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 20.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,6 m^2 podlažní plochy, 1,3 m^2 pozemku.

Sportovní letiště

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 upravené plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 250.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,0 m^2 podlažní plochy, 1,2 m^2 pozemku.

Kynologická cvičiště

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 upravené plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 40.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,0 m^2 podlažní plochy, 1,25 m^2 pozemku.

Loděnice

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 skladovací plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 10.

Na 1 Ú. J. připadá: 2 m^2 podlažní plochy, 8 m^2 pozemku.

Golfová hřiště

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 hrací plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 1.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,05 m^2 podlažní plochy, 20 m^2 pozemku.

Bobové dráhy

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je m^2 zastavěné plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,5.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,06 m^2 podlažní plochy, 6 m^2 pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Limity, doporučená ochrana

Pro plochy a zařízení veškerých druhů sportovních aktivit, dimenzování, situování a jiné podmínky jsou vydávány příslušné oborové technické podklady, doporučení v normách a předpisy.

Vzájemné vlivy zařízení a jeho okolí upravují normy a podmínky pro funkční využití a prostorové uspořádání území (regulativy), zakotvené v příslušné územně plánovací dokumentaci.

K zařízení tělovýchovy a sportu se vztahují i další legislativní předpisy, související s územním rozvojem, a to zejména:

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 238/2011 Sb., o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch. Paragrafy 17 až 24 – kapacita areálu umělého koupaliště, hygienické a prostorové požadavky na plavecký, koupelový, léčebný bazén, na brouzdaliště a bazény pro kojence a batolata. Paragrafy 30 až 31 – zázemí koupališť a saun.

Zákon č. 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu a o souvisejících změnách a o změně zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky, ve znění zákona č. 10/2001 Sb., a zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Limity využití území, ÚÚR, (např. limit 1.1.103, 4.5.901 až 4.5.904)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Koncepce příslušného ministerstva:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. <http://www.msmt.cz/>

Koncepce na úrovni krajů a obcí, např.:

Koncepce rozvoje tělovýchovy a sportu Jihomoravského kraje.

Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu.

Sportovní koncepce Rady města Jihlavy.

Koncepce tělovýchovy a sportu města Havířova.

Koncepce podpory tělovýchovy a práce s mládeží MO Plzeň 2.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení tělovýchovy a sportu	Pozemky velkoplošných zařízení	Velkoplošná zařízení (sportovní stadiony, sportovní haly, hřiště s více než 2000 m² celkové plochy atd.)	0,05–0,15 stadiony a hřiště
	<i>Plochy zastavěné 5–15 %</i>	Velkoplošná zařízení	0,2–0,5 sportovní haly
	<i>Plochy volné zpevněné 80 %</i>	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační a rozptylové plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy	
		Hřiště	
	<i>Plochy volné nezpevněné 15–5 %</i>	Doprovodná zeleň	
	Pozemky maloplošných zařízení	Maloplošná zařízení areálového typu (tělocvičny s hřištěm, maloplošná hřiště atd.)	0,08–0,2
	<i>Plochy zastavěné 8–20 %</i>	Maloplošné zařízení	
	<i>Plochy volné zpevněné 80–60 %</i>	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy	
Hřiště			
<i>Plochy volné nezpevněné 12–20 %</i>	Doprovodná zeleň		
	Maloplošná zařízení ostatní (kuželny, tělocvičny bez hřišť atd.)	<i>Tato zařízení nevytváří zpravidla na území obce samostatné plochy, proto se bilancují v rámci smíšených ploch.</i>	

Tab. 3: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Poznámky:

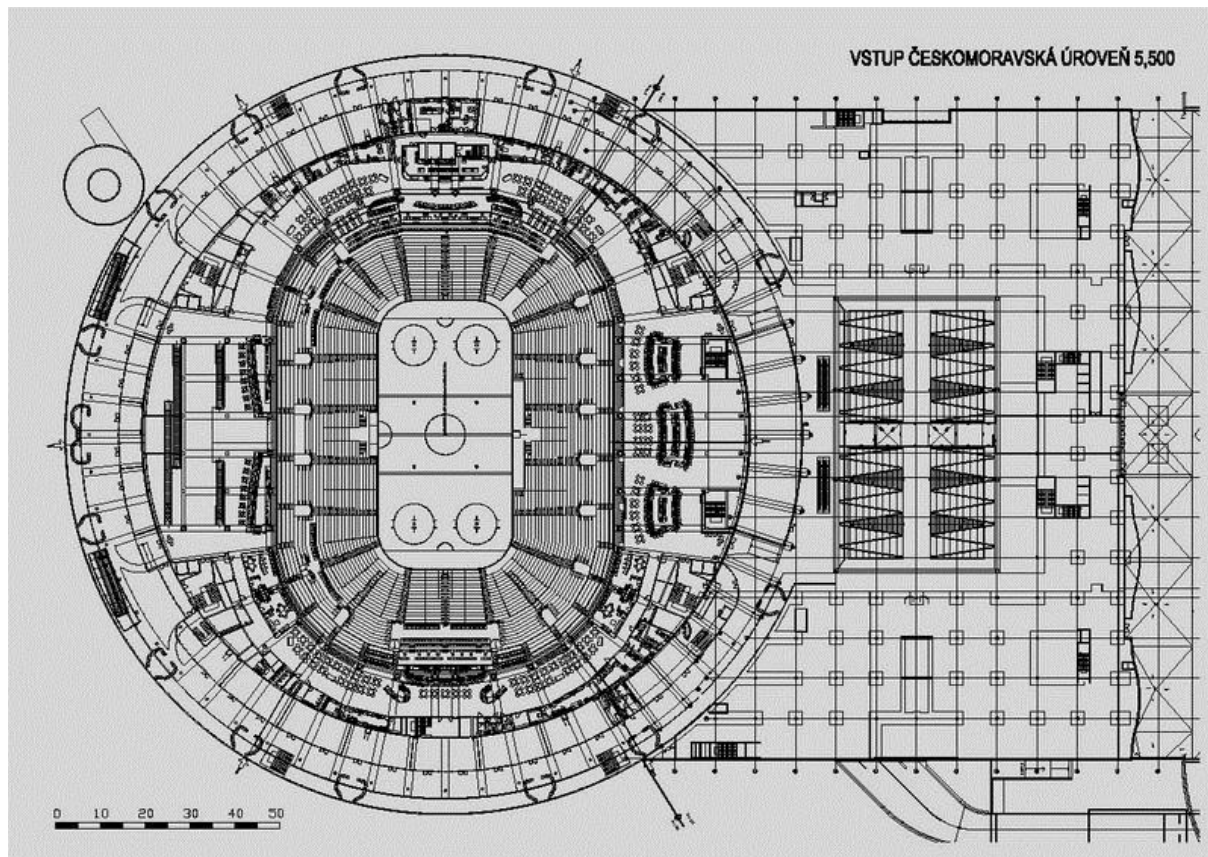
Součástí pozemku tělovýchovných velkoplošných zařízení s velkou návštěvností (stadiony, sportovní haly) je vždy rozptylová plocha před vstupem (vstupy). Parkoviště podle normových hodnot jsou součástí pozemku. Veškeré plochy hřišť (travnaté, škvárové, antukové, tartanové) se započítávají jako volné plochy zpevněné. Netypická zařízení (golfová hřiště, dostihové dráhy atd.) se bilancují individuálně.

Maloplošná tělovýchovná zařízení mají velké rozpětí koeficientu zastavění podle poměru budov a volných ploch (šatny, klubovny, tělocvičny, víceúčelové sály apod.).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 7: Sazka Arena – O2 arena v Praze

Víceúčelová hala pro zábavu, show, sport, a kulturní události, výstavy, veletrhy a společenské akce. Je vybavena nejmodernější technologií, umožňující 20 variant prostorových a funkčních proměn hlediště a jeviště.

Zdroj: www.e-architekt.cz

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 8: Areál Zelený ostrov – O2 arena v Praze

Celkový pohled na areál Zelený ostrov

1 hala, 2 Malá arena, 3 Českomoravská ulice, 4, 5 administrativní budovy, 6 hotel, 7, 8 obchodně zábavní centrum, 9 park, 10 parkoviště, 11 železniční stanice

Zdroj: <http://www.o2arena.cz/cz/arena/>
<http://www.o2arena.cz/cz/arena/prostory/>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.4 Zařízení zdravotnictví

Zdravotnické stavby jsou vzhledem ke své provozní a technologické náročnosti jedním z nejsložitějších architektonických a urbanistických úkolů. Především to platí o nemocnicích všech typů. Stále se zrychlující tempo rozvoje medicínských oborů a diagnostické a terapeutické techniky vede k pojmání zdravotnických staveb jako trvale se rozvíjející struktury. Do výrazné disproporce se dostává životnost staveb a životnost technologií. Požadavky na maximální flexibilitu jsou pro zdravotnické stavby zásadní.

Problematika zdravotnických staveb se nevztahuje pouze na stavbu nových zařízení, ale rovněž na oblast trvalé funkční revitalizace stávajících nemocničních zařízení a souborů, která musí být vždy realizována s ohledem na historické prostředí těchto staveb a na jejich kulturně historickou hodnotu. U tradičních nemocničních souborů, a daleko výrazněji v tradičních lázeňských lokalitách, má respektování *genia loci* zásadní význam. V případě revitalizace mají úpravy a architektura nových objektů a jejich zapojení do urbanistických a architektonických vztahů tradiční lokality podstatnou roli pro příznivé ovlivnění psychiky pacienta.

- **Druhy zařízení zdravotnictví**

Zařízení zdravotnictví se podle typu a způsobu poskytované lékařské péče člení na následující druhy:

Ambulance primární péče a ambulance specializovaných lékařů, kteří poskytují ambulantní léčebnou, diagnostickou i preventivní péči občanům. Radíme sem praktické lékaře pro děti a dorost, praktické lékaře pro dospělé a ambulantní specialisty.

Zdravotnická záchranná služba, jejímž základním účelem a činností je uplatnění u stavů ohrožení života a při ošetřování vážných poruch zdraví v přednemocniční neodkladné péči.

Nemocnice, jejichž základním účelem a činností je poskytování preventivní, diagnostické a léčebné péče a zajištění provozu jednotlivých lůžkových i ambulantních pracovišť nemocnice.

Lůžková zařízení následné péče, tj. lůžka ošetrovatelská, lůžka dlouhodobě nemocných, dlouhodobé rehabilitace, případně následná lůžka specializovaná. Do popředí se nyní dostává péče hospicová.

Odborné léčebné ústavy, jejichž základním účelem a činností je poskytovat léčebně preventivní péči osobám s poruchami zdraví, které mají vleklý průběh a potřebují zvláštní odbornou péči s výrazným rehabilitačním zaměřením. Jejich péče navazuje na péči nemocnic s poliklinikami. Odbornými léčebnými ústavami jsou léčebny tuberkulózy a respiračních nemocí, psychiatrické léčebny, rehabilitační ústavy a další léčebny, ozdravovny a noční sanatoria.

Jiná zdravotnická zařízení, mezi která patří kojenecké ústavy, dětské domovy do 3 let, lázně, jesle, lékárny a výdejny léčiv, hygienické stanice, protialkoholní záchytné stanice, apod.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Ambulance primární péče

Primární zdravotní péče je poskytována ve dvou stupních. Prvním stupněm je péče, poskytovaná praktickými lékaři. Druhým stupněm je péče, vyžadující vyšetření a léčbu odborným lékařem podle druhu onemocnění. Primární zdravotní péče je poskytována v detašovaných pracovištích lékařů jednotlivých oborů, které často využívají objektů zdravotnických středisek a poliklinik. Vznikají však i nové objekty, a to jak rekonstrukcemi, tak novou výstavbou.

Ambulance primární péče by měly být umístěny v návaznosti na obytnou zástavbu. Při situování těchto zařízení, zejména pokud sdružují více lékařských pracovišť, je zapotřebí zejména brát v úvahu dostupnost veřejnou dopravou a přiměřené plochy pro odstavení osobních vozidel. Vlastní objekt je vhodné orientovat tak, aby lékařská pracoviště i čekárny pacientů byly minimálně 2 hodiny denně prosluněny. Zařízení by mělo být umístěno v klidném prostředí, nežádoucí je blízkost hlavních místních komunikací. Ambulanci lze sdružovat se zařízeními jiných funkcí, zejména s bydlením, s výrobou (ambulance velkých výrobních podniků), se zařízeními správy (zejména v malých obcích venkovského typu).

Poliklinika

Poliklinika je větším ambulantním zdravotnickým zařízením, kde působí základní a specializované lékařské obory. Zpravidla pokrývá větší spádovou oblast. Někdy bývá větší poliklinika spojena s nemocnicí, lékárnou nebo prodejnou zdravotnických potřeb.

Zdravotnická záchranná služba

Vlastní řídicí složkou záchranné služby je zdravotnické operační středisko, jehož úkolem je zpracování tísňových výzev a jejich předání výkonným složkám. Zdravotnické operační středisko plní své úkoly za standardních i mimořádných situací, kdy se zapojuje do integrovaného záchranného systému určeného k řešení hromadných neštěstí a katastrof. Požadavky na lokalizaci a pozemek operačního střediska nejsou stanoveny, zařízení může být situováno kdekoli na území sídla. Pokud jsou součástí zařízení i garáže pro sanitní vozy, pak je nezbytné dobré napojení na síť komunikací a respektování hygienických požadavků na začlenění do obytné zástavby.

Nemocnice

Výstavba nemocnic se v současné době realizuje formou kobercové zástavby pozemku (tzv. multiblokový systém). Tento způsob zástavby spojuje výhody a odstraňuje nevýhody pavilónového a monoblokového systému. Důraz je kladen na přirozené osvětlení a větrání. Výška by neměla přesáhnout 5 podlaží (optimální je výška nepřesahující výšku vzrostlých stromů). Zastavěná plocha pozemku by měla být maximálně 40 %.

Nemocnice se zpravidla umísťují mimo centra měst. Pozemek pro nemocnici musí respektovat kvalitu vnějšího prostředí, dopravní dostupnost, možnost napojení na inženýrské sítě a topografii pozemku. Pozemek nesmí být v inverzní poloze, nesmí ležet ve směru převládajících větrů vůči významným zdrojům znečištění ovzduší a nesmí na něm docházet

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

k nadměrným koncentracím škodlivin v ovzduší. Nežádoucí je nadměrné zatěžování hlukem. Velmi vhodná je přímá návaznost nebo alespoň blízkost větších ploch zeleně.

Dostupnost musí být zajištěna nejen sítí komunikací, ale i veřejnou dopravou. Docházková vzdálenost od stanice hromadné dopravy a parkoviště pro pacienty, personál i návštěvníky by měla být co nejkratší, ideálně v blízkosti vstupu.

Optimální topografie pozemku je mírná svažitost k jihu. Velikost pozemku musí odpovídat nejen velikosti nemocnice, ale i předpokladům jejího rozvoje.

Vhodná je návaznost na areál lékařské fakulty. Součástí nemocnice může být zařízení pro stravování (bufet, kavárna) a pro obchod (prodejna s omezeným sortimentem smíšeného zboží).

Lůžková zařízení následné péče

Následná lůžková péče (léčebná, léčebně rehabilitační a ošetrovatelská) je ústavní péče poskytována klientům, jejichž zdravotní stav je stabilizován a nevyžaduje akutní lůžkovou péči. Pro tato zařízení platí obdobné zásady jako pro nemocnice.

Paliativní péče

Paliativní péče je komplexní, aktivní a na kvalitu života orientovaná péče poskytovaná pacientovi, který trpí nevléčitelnou chorobou v pokročilém stádiu nebo v terminálním stádiu, tj. v konečné fázi života – mezi životem a smrtí. Cílem paliativní péče je zmírnit bolest a další tělesná a duševní strádání, zachovat pacientovu důstojnost a poskytnout podporu jeho blízkým. Tabuizace tématu umírání vede k vytlačování umírajícího na okraj systému péče. V současné době nejsou podmínky paliativní péče v České republice dostatečně vytvořeny a s ohledem na demografické ukazatele stárnutí populace je zřejmé, že se jedná o jeden z nejdůležitějších směrů dalšího rozvoje péče. Z tohoto důvodu je problematice věnována v následujícím textu větší pozornost. Zdrojem informací jsou publikace České společnosti paliativní medicíny – viz Použité zdroje.

Základní formy specializované paliativní péče:

Zařízení mobilní specializované paliativní péče (také „domácí hospic“ či „mobilní hospic“) poskytuje specializovanou paliativní péči v domácím nebo náhradním sociálním prostředí pacientů formou návštěv lékaře specialisty, zdravotních sester a ostatních členů multiprofesního týmu. Garantuje dostupnost zdravotní péče 24 hodin denně a 7 dní v týdnu.

Lůžkový hospic jako samostatně stojící lůžkové zařízení poskytující specializovanou paliativní péči především pacientům s omezenou očekávanou délkou života (obvyklá délka pobytu je v měsících).

Lůžkové oddělení paliativní péče v rámci jiného zdravotnického zařízení poskytující specializovanou paliativní péči především pacientům s očekávanou omezenou délkou života (obvyklá délka pobytu je v měsících). U lůžkového hospice i u lůžkového oddělení paliativní péče je kladen důraz na individuální potřeby a přání každého nemocného a na vytvoření prostředí, v němž by pacient mohl zůstat až do konce života v intenzivních vztazích se svými blízkými. Tohoto cíle je dosahováno snahou o osobitou a domácí atmosféru, maximálním

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

soukromím pacientů (obvykle jednolůžkové pokoje), volným režimem pro návštěvy a dobrou dopravní dostupností.

Specializovaná ambulance paliativní péče zajišťuje ambulantní péči pacientům, kteří pobývají v domácím prostředí, anebo v zařízeních sociální péče. Obvyklá je úzká spolupráce s praktickým lékařem, zařízeními domácí péče a specializované paliativní péče. Ambulance paliativní péče působí samostatně v rámci nemocnice, při lůžkových hospicích, při odděleních paliativní péče lůžkových zařízení nebo jako součást zařízení domácí paliativní péče.

Konziliární tým paliativní péče v rámci zdravotnického zařízení (nemocnice nebo léčebny). Tato forma zajišťuje interdisciplinární expertní znalost z oblasti paliativní péče v lůžkových zařízeních různého typu. Posiluje kontinuitu péče (pacient zůstává na oddělení, kde byl doposud léčen a které zná). Minimální složení takového týmu by mělo být lékař, sestra a sociální pracovník.

Denní hospicové centrum (paliativní stacionář) poskytuje komplexní paliativní služby klientům, kteří potřebují pouze denní zajištění péče a jsou většinou v nastavené péči ve stabilizovaném stavu. V domácím prostředí mohou být pak o víkendech či v době pohotovosti vedeni jako klienti mobilního hospice, který také služby v denním centru může zajišťovat. Tato služba je výhodná zvláště u samostatně stojících hospiců či v rámci ambulantní paliativní péče. V České republice na svůj rozvoj teprve čeká.

Specifickou oblastí je paliativní péče orientovaná na dítě. Dítě při dlouhodobém onemocnění, byť by mělo vést k jeho úmrtí, je nezbytné vzdělávat a to s ohledem na zajištění jeho rozvoje a pro zvýšení jeho vlastního psychického komfortu. Současně je nutné dodržet právo dítěte na život v rodině.

Jednotky paliativní péče by měly nabízet domácí atmosféru s dostatkem soukromí. Měly by sestávat z oddělených prostor o kapacitě 8–15 lůžek a být vybaveny jednolůžkovými nebo dvoulůžkovými pokoji, možnostmi ubytování pro příbuzné, aby mohli zůstat přes noc, a místnostmi pro společenské aktivity, např. obytnou kuchyní nebo obývacími pokoji. V jednotce by měla být jedna místnost určená pro umístění zesnulých, rozloučení s nimi a meditování, stejně jako místnost pro multifunkční využití. Je žádoucí, aby byla dostupná kaple nebo modlitebna (vhodná pro více různých vyznání).

Počet potřebných lůžek jednotky paliativní péče a hospicových lůžek je 80 až 100 lůžek na jeden milion obyvatel.

Tým domácí paliativní péče spojuje několik profesí a podporuje především osoby, které jsou doma nebo v pečovatelském domě. Měl by existovat jeden tým domácí paliativní péče na 100 tisíc obyvatel. Týmy domácí paliativní péče musejí být k dispozici sedm dní v týdnu a 24 hodin denně. Ve venkovských regionech musejí služby domácí péče pokrývat větší spádovou oblast, aby mohly fungovat efektivně.

Obecně platí, že počet lůžek jednotek paliativní péče potřebných v určitém regionu bude záviset na demografickém a sociálně-ekonomickém rozvoji regionu a na dostupnosti jiných služeb specializované paliativní péče. Paliativní péče patří do všech prostředí, kde se poskytuje péče nevyлéčitelně nemocným (nemocnice, pohotovost, pečovatelský dům, domov pro seniory, domácí péče, zařízení pro asistované bydlení, ambulantní služby a netradiční prostředí, například vězení).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Zkušenosti ukazují, že vytvoření více typů zdravotně-sociálních služeb v návaznosti na lůžkovou hospicovou péči (mobilní hospic, pečovatelská služba, centrum denních aktivit apod.) vytvářejí předpoklady pro výrazné zlepšení kontinuity péče a zároveň mohou zásadně ovlivnit kvalitu paliativní péče v regionu. Ze předpokladu potřeby služeb paliativní péče vyplývá, že jedno centrum denní péče by mělo připadat přibližně na 150 000 obyvatel. Centrum je samostatnou organizační jednotkou s nejméně šesti místy a může být přidruženo k lůžkovému hospici nebo jednotce paliativní péče.

Odborné léčebné ústavy

Pro tato zařízení platí obdobné zásady jako pro nemocnice.

Jiná zdravotnická zařízení

Pro rozmanitou škálu ostatních zařízení (kojenecké ústavy, dětské domovy do 3 let, jesle, lékárny a výdejny léčiv, protialkoholní záchytné stanice, hygienické stanice atd.) platí zásady podle zaměření příslušného zařízení.

Kojenecké ústavy, domovy pro děti do 3 let a jesle jsou určeny pro zdravé děti. Kojenecké ústavy a domovy by měly být umístěny v okrajové poloze sídel, v klidném prostředí. Sdružování s jinými typy zařízení, případně jinými funkcemi není žádoucí.

Jesle, které v nevyhnutelných případech mohou doplnit rodinnou péči, by měly být situovány jako volně stojící objekt na rovinném, případně mírně k jihu svažitém pozemku s celodenním osluněním. Pozemek nesmí být v inverzní poloze ani ve směru převládajících větrů vůči významným zdrojům znečištění ovzduší. Vlastní budova by měly být umístěna nejméně 10 m od uliční čáry, vzdálena od sousedních budov cca 3 výšky těchto budov. Místnosti pro pobyt dětí musí být mezi 10.–14. hodinou ze 2/3 podlahové plochy prosluněny. V nově plánovaných plochách bydlení by docházková vzdálenost pro jesle neměla přesahovat 400 m.

Jesle lze sdružovat s mateřskými školami, sdružování s jinými funkcemi nebo zařízeními občanského vybavení není žádoucí.

Výdejny léčiv (lékárny) je vhodné situovat v místech větší koncentrace obyvatel, včetně centrálních území sídel, v blízkosti soustředěných lékařských pracovišť (např. v poliklinikách) a v návaznosti na nemocnice. Zařízení lze sdružovat s dalšími funkcemi, zejména s bydlením a s dalšími zařízeními občanského vybavení. Často bývá přímo v areálech nemocnic, běžné je situování lékárny ve velkých nákupních centrech.

Pro protialkoholní záchytné stanice platí obdobné zásady jako pro lékařské ambulance, pouze sdružování s jinými funkcemi není vhodné a nároky na rozsah podlažní plochy a plochy pozemku jsou vyšší a stanoví se podle konkrétních podmínek.

Hygienická stanice zahrnuje odborné pracoviště s příslušenstvím a nemá žádné zvláštní nároky na situování v rámci sídla.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- **Vytváření veřejného prostoru**

Nemocniční areály, které bývají situovány v okrajových částech velkých měst, přispívají k vytváření soustavy veřejných prostorů, ale zejména vytvářejí své vlastní vyhrazené vnější prostory v rámci areálu. Pokud jsou umístěny v blízkosti městských center, pak dotvářejí jejich urbanistickou strukturu. V menších městech mohou tvořit nemocnice a polikliniky významné dominanty, spolu s dalšími veřejnými občanskými stavbami, včetně umístění v návaznosti na významná veřejná prostranství ve městě.

Architektonický výraz má ve vztahu k poslání zdravotnických staveb zásadní význam, neboť patří do souboru vjemů, které mohou ovlivnit psychický stav pacienta. Působení vnějších i vnitřních prostorů, měřítkových vztahů, barev, detailů a kontaktu s přírodním prostředím je objektivně měřitelné v rámci psychických reakcí lidského organismu. Při průzkumech v zařízeních pavilónového typu s výškou do 4 podlaží a kvalitní přírodním prostředím byly zaznamenány příznivé reakce. Naopak ve velkých monoblokových nemocnicích pacienti i personál trpěli pocitem odcizení v uzavřeném anonymním systému. Význam, který byl vždy kladen na architektonický výraz nemocnic, je patrný z historických příkladů. Harmonické a proporčně vyrovnané kompozice dvorových systémů 19. století, které tvoří základ mnoha nemocničních areálů současnosti, se staly vzorem pro vytváření multiblokového systému nejmodernějších nemocnic.

Ostatní zařízení zdravotnictví nemají městotvorný charakter a nepřispívají významně k tvorbě veřejných prostorů.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Ambulance primární péče

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lékařské pracoviště*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 1,1.

Na 1 Ú. J. připadá: 140 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: 180 m² plochy pozemku.

Zdravotnická záchranná služba

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 sanitní vůz*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,17.

Na 1 Ú. J. připadá: 60 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: 70 m² plochy pozemku.

Nemocnice

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lůžko*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 2,5.

Na 1 Ú. J. připadá: 65 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: 150 m² plochy pozemku.

Kojenecké ústavy a domovy dětí do 3 let

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,2.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Na 1 Ú. J. připadá: 45 m² podlažní plochy (kojenecké ústavy), 25 m² podlažní plochy (domovy pro děti do 3 let).

Na 1 Ú. J. připadá: 100 m² plochy pozemku (kojenecké ústavy), 80 m² plochy pozemku (domovy pro děti do 3 let).

Jesle

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 2.

Na 1 Ú. J. připadá: 19 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: 60 m² plochy pozemku.

Lékárna

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lékárenské pracoviště*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,3.

Na 1 Ú. J. připadá: 150 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: 200 m² plochy pozemku.

Hygienická stanice

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 odborné pracoviště*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,14.

Na 1 Ú. J. připadá: 26 m² podlažní plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: 25 m² plochy pozemku.

Limity, doporučená ochrana

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění zákona č. 167/2012 Sb.

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění zákona č. 167/2012 Sb.

Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Limity využití území, ÚÚR, (např. limit 4.5.901 až 4.5.904)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Koncepce příslušného ministerstva

Ministerstvo zdravotnictví. <http://www.mzcr.cz>

Zdraví pro všechny v 21. století.

http://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/zdravi-pro-vsechny-v-stoleti_2461_1101_5.html

Krajské koncepce, např.:

Středočeský kraj. *Návrh koncepce zdravotnictví ve Středočeském kraji.*

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

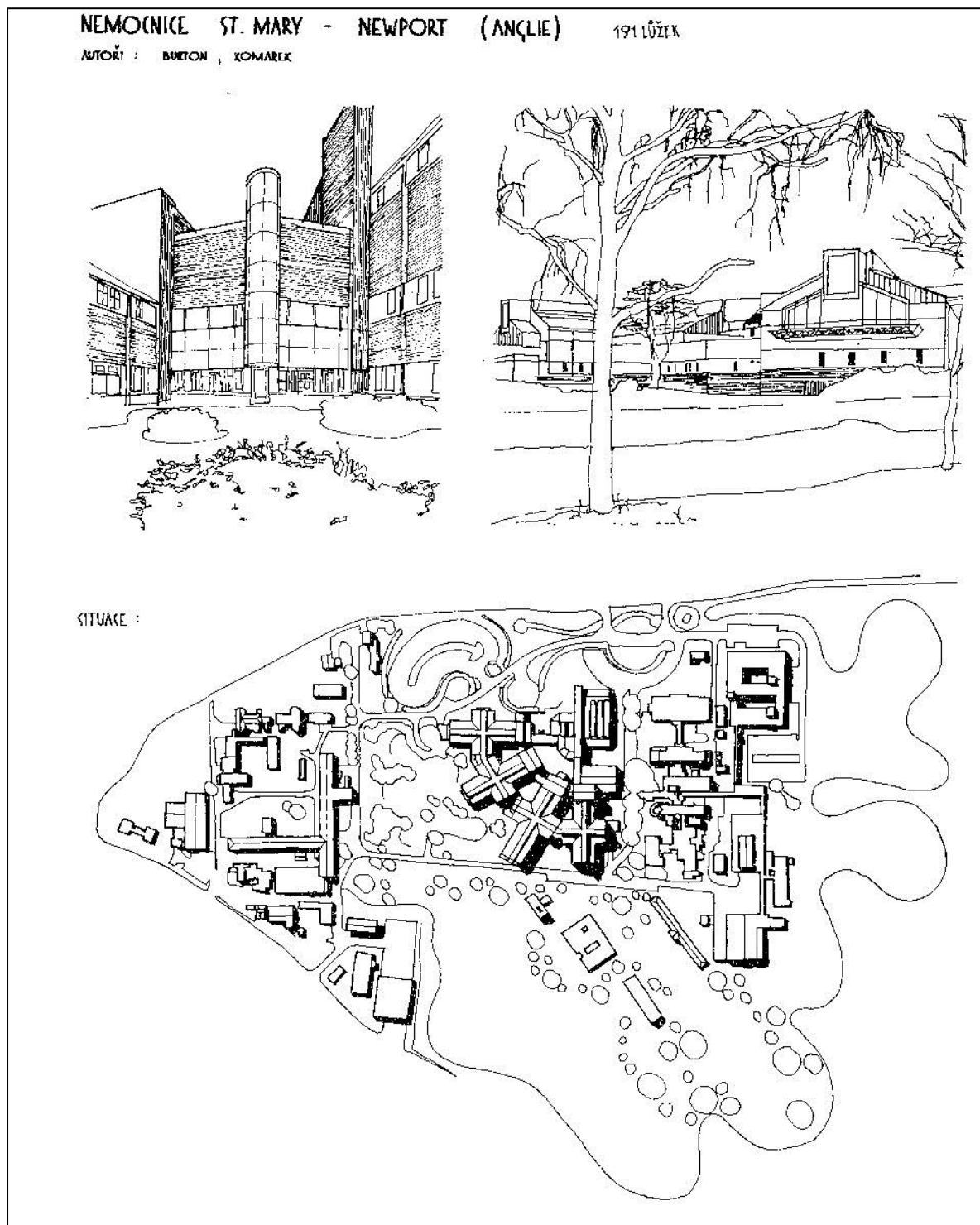
PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení zdravotnictví	Pozemky zařízení s lůžkovou kapacitou	Zařízení s lůžkovou kapacitou (nemocnice, lázeňské léčebny, rehabilitační ústavy apod.)	Vzhledem k tomu, že se jedná o zařízení s velmi rozdílným způsobem zástavby a s velmi rozdílnou velikostí pozemků, je nutno posuzovat individuálně.
	Plochy zastavěné cca 40 %	Zařízení lůžkové	
		Garáže a další technické a doprovodné objekty	
	Plochy volné zpevněné	Obslužné komunikace vozidlové, pěší	
		Manipulační plochy Odstavná stání a parkovací plochy	
Plochy volné nezpevněné	Zeleň		
	Pozemky zařízení ambulantních	Zařízení ambulantní (ordinace lékařů, polikliniky apod.)	Tato zařízení nevytváří zpravidla na území obce samostatné plochy, proto se bilancují v rámci smíšených ploch.

Tab. 4: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 9: Nemocnice St. Mary – Newport (Anglie)

Zdroj: Fořtl, Karel. Občanské stavby: Stavby zdravotnické. Praha: ČVUT, 2003

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.5 Zařízení sociální péče

Účelem ústavní *sociální péče* je poskytování komplexní péče mládeži s těžkým tělesným postižením nebo s těžkou duševní vadou, dospělým občanům s tělesnou, smyslovou nebo duševní vadou a ústavní péče občanům starým, zejména trvale chorým a osamělým, kteří se nemohou o sebe postarat a jimž vlastní rodina nemůže zajistit z vážných důvodů potřebnou péči.

Každé zařízení sociální péče musí svým obyvatelům nebo svěřencům poskytovat úplné zaopatření, zajistit zdravotní a kulturní péči, možnost zájmové činnosti, mládeži školní i mimoškolní výchovu, přípravu pro povolání, popřípadě užitečnou činnost, přiměřenou fyzickým možnostem a duševním schopnostem.

U defektních občanů produktivního věku se umožňuje přiměřené pracovní uplatnění.

K úspěšnému plnění poslání zařízení sociální péče je nezbytné, aby byly situovány, dimenzovány a technicky vybaveny se zřetelem na účel, pro který je konkrétní druh zařízení určen.

- **Druhy zařízení sociální péče**

Sociální péče zahrnuje zejména péči o rodinu a děti, péči o občany těžce zdravotně postižené a pro staré občany, pro občany, kteří potřebují zvláštní pomoc a pro občany společensky nepřizpůsobené. Tato péče se realizuje dílem přímo formou poskytování služeb v domácím prostředí, tam, kde je to vzhledem ke zdravotnímu stavu možné, dílem v příslušných zařízeních. Zařízení lze členit podle *délky a zaměření pobytu a poskytovaných služeb* nebo podle *cílové skupiny*, pro kterou je zařízení určeno.

Podle délky pobytu jsou zařízení rozdělena na zařízení pro *přechodný pobyt* a zařízení pro *dlouhodobý (stálý) pobyt*.

Podle *cílových skupin* jsou zařízení sociální péče členěna na zařízení, která jsou určena pro děti a mládež, a to pro děti, které nemají rodičovskou péči, pro děti tělesně nebo mentálně postižené, pro tělesně postižené nebo mentálně postižené dospělé občany, pro toxikomany a alkoholiky, pro staré občany a pro matky s dětmi.

Zařízení pro přechodný pobyt:

Denní nebo týdenní stacionáře, které poskytují služby osobám se zdravotním postižením, seniorům a osobám ohroženým užíváním návykových látek.

Azylové domy, které jsou určeny k přechodnému pobytu osob v nepříznivé sociální situaci, spojené se ztrátou bydlení.

Domy na půl cesty jsou zařízení pro přechodný pobyt osob do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení ústavní péče, případně pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež.

Nízkoprahová denní centra poskytují ambulantní služby pro osoby bez přístřeší.

Noclehárny poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a o přenocování.

Zařízení pro krizovou pomoc slouží pro pobyt na přechodnou dobu osobám, které jsou v ohrožení života nebo zdraví.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Zařízení pro nepřizpůsobené osoby a bezdomovce (azylové domy, noclehárny, nízkoprahová denní centra atd.).

Zařízení pro dlouhodobý pobyt podle cílových skupin:

Pro mládež bez rodičovské péče jsou určeny dětské domovy, vesničky SOS a další zařízení pro výkon pěstounské péče.

Pro mládež s určitým druhem postižení slouží příslušné ústavy.

Pro dospělé s určitým druhem postižení jsou určeny příslušné ústavy.

Pro chronické toxikomany a alkoholiky jsou určeny příslušné ústavy.

Pro staré občany slouží podle typu služeb domovy důchodců, penziony a domy s pečovatelskou službou.

Pro matky s dětmi, které jsou v obtížné sociální situaci, jsou zřizovány domovy.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Pro zařízení sociální péče jsou nejvýznamnějšími zásadami dostupnost sociálních služeb v místě bydliště nebo blízkém okolí, jejich rozmanitá skladba (základní, standardní, nadstandardní) a vytváření podmínek pro integraci handicapovaných občanů, které by směřovaly k soběstačnosti klienta, a to v přirozeném prostředí, kde žije.

Pro zařízení sociální péče jsou – vedle budování nových objektů – s výhodou využívány objekty, sloužící v předchozí době k jiným účelům, které prošly případně přestavbou a přizpůsobením, aby mohly sloužit k účelu novému. Jedná se například o uvolňované objekty jeslí a některých mateřských škol, které jsou cíleně využívány pro zřízení např. chráněných dílen, kluboven, denních stacionářů, středisek pečovatelské služby a dalších zařízení sociálních služeb.

Některé uvolněné objekty zámků, statků a dalších rozsáhlejších staveb a areálů slouží pro účely sociálního zaměření, zejména zařízení pro dlouhodobý pobyt, a to již delší dobu. Jejich výhodou je zpravidla návaznost na rozsáhlejší plochy zeleně a parku.

Zařízení pro krátkodobý pobyt

Do této kategorie patří řada zařízení převážně nového typu, jako např. denní nebo týdenní stacionáře, azylové domy, domy „na půl cesty“, nízkoprahová denní centra, noclehárny a zařízení pro krizovou pomoc.

Souhrnně je možno konstatovat, že zařízení tohoto typu by neměla být pokud možno situována při rychlostních silnicích nebo hlavních místních komunikacích. Protože se jedná o pobytová zařízení, nevylučuje se jejich začlenění do ploch bydlení a ploch rekreace. Tato zařízení by měla být situována ve zdravém prostředí s minimálním hlukem, a pokud to podmínky dovolí, měla by být obklopena zelení. Významný vliv na rozhodování o jejich umístění mají přírodní a klimatické podmínky. Potřebné kapacity zařízení nutno upřesnit podle demografické struktury obyvatelstva.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Zařízení pro dlouhodobý pobyt

Do této kategorie jsou zahrnovány zejména dětské domovy a SOS dětské vesničky, ústavy pro mládež s různými druhy postižení, domovy pro dospělé s různými druhy postižení, ústavy pro chronické toxikomany a alkoholiky, ústavy pro staré občany různých typů (domovy důchodců, domovy – penzióny pro důchodce, domy s pečovatelskou službou), ústavy pro matky s dětmi.

Kapacita těchto zařízení by se měla pohybovat v rozmezí 150–200 lůžek (míst). Pro situování těchto zařízení platí obdobná pravidla, jako u zařízení pro krátkodobý pobyt. U zařízení pro dospělé je nutno pamatovat rovněž na možnost ubytování dvojic, případně jednotlivců.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Zařízení sociální péče většinou nemají zvláštní vliv na utváření veřejných prostorů. U velkých a rozsáhlých zařízení jsou vytvářeny vlastní veřejné prostory, umožňující společenský styk klientů v chráněném prostředí parku nebo zahrady k zařízení příslušející. O tyto plochy zeleně mohou pečovat v některých případech klienti v rámci terapie.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Pro velké množství druhů zařízení sociální péče jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Domovy důchodců

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 4.

Na 1 Ú. J. připadá: 32 m² podlažní plochy, 50 m² pozemku.

Domovy – penzióny pro důchodce

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,8.

Na 1 Ú. J. připadá: 40 m² podlažní plochy, 60 m² pozemku.

Domy s pečovatelskou službou

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 bytová jednotka*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 2.

Na 1 Ú. J. připadá: 45 m² podlažní plochy, 60 m² pozemku.

Středisko pečovatelské služby

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo profesionální pečovatelky*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,4.

Na 1 Ú. J. připadá: 14 m² podlažní plochy, 20 m² pozemku.

Ústav sociální péče pro dospělé (všech druhů postižení)

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 1,2.

Na 1 Ú. J. připadá: 40 m² podlažní plochy, 60 m² pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Ústav sociální péče pro děti a mládež (všech druhů postižení)

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 1,8.

Na 1 Ú. J. připadá: 45 m² podlažní plochy, 60 m² pozemku.

Zařízení pro denní pobyt mládeže

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,1.

Na 1 Ú. J. připadá: 30 m² podlažní plochy, 50 m² pozemku.

Domov pro matky s dětmi

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo pro matku*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,1.

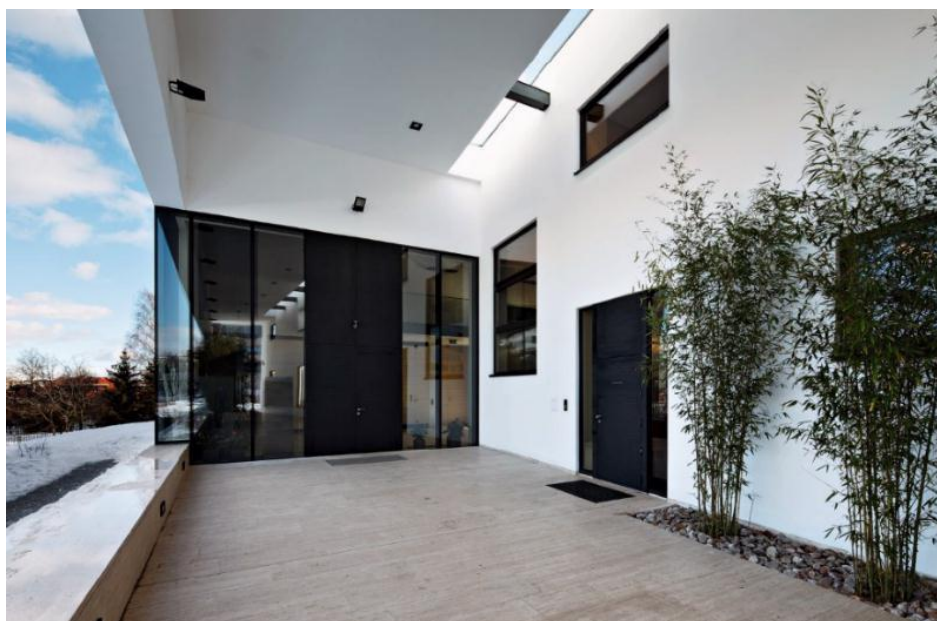
Na 1 Ú. J. připadá: 50 m² podlažní plochy, 60 m² pozemku.

Ubytovna pro přechodný pobyt občanů společensky nepřizpůsobitelných

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lůžko*.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,05.

Na 1 Ú. J. připadá: 32 m² podlažní plochy, 40 m² pozemku.

Obr. 10: Komunitní centrum, Praha 2009

Zdroj: <http://www.archindex.cz>

Limity, doporučená ochrana

Vzájemné vlivy zařízení a jeho okolí upravují doporučení v normách a podmínky pro funkční využití a prostorové uspořádání území (regulativy), zakotvené v příslušné územně plánovací dokumentaci.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

K zařízení sociální péče se vztahují i další legislativní předpisy, související s územním rozvojem, a to zejména:

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (§ 34 uvádí jednotlivá zařízení sociálních služeb).

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 141/2012 Sb.

Limity využití území, ÚÚR, (např. limity podkapitoly 2.3 a 4.5)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Koncepce příslušného ministerstva:

Ministerstvo práce a sociálních věcí. <http://www.mpsv.cz>

Dílčí koncepce, např.:

Koncepce sociální péče městské části Praha 11 (Jižní město).

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení sociální péče	Pozemky zařízení sociální péče	Zařízení sociální péče (domov důchodců, DPS, ústavy sociální péče pro postižené atd.)	0,1 – 0,2
	Plochy zastavěné 10–20 %	Zařízení sociální péče	
		Garáže a případně další technické a doprovodné objekty	
	Plochy volné zpevněné 20–40 %	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy Případně hřiště	
Plochy volné nezpevněné 70–40 %	Zeleň		

Tab. 5: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Poznámky:

Rozpětí koeficientu zastavění zařízení sociální péče je ovlivněno rozsahem vyhrazeného (zpravidla oploceného) pozemku se zelení a odpočinkovými plochami.

Některá zařízení (např. domy s pečovatelskou službou) se svým charakterem blíží bydlení (s koeficientem zastavění cca 0,2), jiná zařízení (např. ústavy sociální péče) se blíží spíše školám (s koeficientem zastavění cca 0,1).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.6 Zařízení maloobchodu

Zvyšování životní úrovně obyvatelstva a rostoucí kupní síla se projevují především v nárocích na růst celkové prodejní plochy. Trvalý růst průměrné velikosti maloobchodních jednotek je jedním z charakteristických znaků celosvětového vývoje maloobchodní sítě.

- **Druhy zařízení obchodu**

Nejužívanějšími kategoriemi v obchodní činnosti jsou velkoobchod a maloobchod.

Velkoobchod (wholesale) je podnik (případně činnost) nakupující zboží ve velkém od výrobců a ve velkém i prodávající bez podstatné změny maloobchodníkům, pohostinským zařízením a drobným výrobcům (např. cukrářům, lahůdkářům a dalším). Velkoobchod zboží většinou skladuje a rozváží odběratelům, vyskytují se však i dodávky traťové bez vlastního skladování a prodej menším odběratelům formou samoobsluhy (Cash and Carry). Součástí dodávkového velkoobchodního provozu bývá vlastní autodoprava. Samoobslužný velkoobchod je určen pro menší odběry vlastním autem zákazníka.

Maloobchod (retail) je podnik nebo činnost zahrnující nákup od výrobce nebo od velkoobchodu a jeho prodej bez dalšího zpracování konečnému spotřebiteli. Nejstarším a dodnes nejpoužívanějším členěním je rozdělení na potravinářský a nepotravinářský maloobchod. Zařízení maloobchodu lze členit dále zejména podle velikosti prodejní plochy na:

- drobné prodejní jednotky (do 400 m² prodejní plochy)
- supermarkety (400–2 500 m² prodejní plochy)
- hypermarkety (nad 2 500 m²)

Zvláštní místo zauímají obchodní centra vybavená kromě obchodů veškerým doplňkovým zařízením včetně služeb a prostorem pro využití volného času (kinosály, finance, odpočinek, cestovní ruch, zdraví, restaurace, rychlé občerstvení, kavárny, pizzerie, bary apod.). Důležitým hlediskem je jejich umístění vůči centru města:

- okraj centra města (edge-of-centre)
- mimo centrum města (out-of-centre)
- mimo město (out-of-town).

Z polohy obchodního centra vyplývají další aspekty, např. pěší dostupnost, vyšší zátěž individuální dopravou, nároky na parkovací plochy, přístupnost centra pro zásobování, narušení vzhledu centra města, revitalizace nevyužitých objektů či zábor zemědělské půdy.

Zatímco výstavba velkých nákupních center ustává, pozornost investorů se obrací na maloobchodní parky (retail parks). Ty zahrnují minimálně tři obchodní jednotky v rámci jednoho objektu a jejich celková plocha bývá nad 5 tisíc metrů čtverečních. Součástí projektů je vždy parkoviště. Patrný trend je expanze tohoto formátu obchodních ploch i do menších měst o velikosti 15–20 tisíc obyvatel. Nákupní centra i maloobchodní parky ovlivňují existenci menších obchodů v centru města i ve svém okolí. Vítané jsou v často maloobchodně poddimenzovaných sídlištích, kde se tak stávají současně přirozeným místem pro setkávání jeho obyvatel.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Provozní typy maloobchodních jednotek:

Specializované prodejny – typický prostor pro uplatnění těchto jednotek vytváří zejména městská centra, regionální nákupní centra i vybavenost městských obytných obvodů.

Smíšené prodejny jsou umístovány především na venkově a v okrajových částech měst. Jejich sortiment zahrnuje jak potraviny, tak nepotraviny, jde o zboží běžné potřeby.

Superety – samoobsluhy potravin širokého sortimentu s prodejní plochou asi 200 – 400 m² nabízející většinou i základní druhy nepotravinářského zboží denní potřeby. Působí jako samostatná prodejna nebo jako oddělení větších maloobchodních jednotek, nejčastěji malých obchodních domů. Původní prostor se jednotkám typu supereta otevíral především v řidší zástavbě, v okrskové vybavenosti nebo při přestavbě městských center. V současnosti, při dominanci vyššího typu potravinářské velkoobchodní prodejny – supermarketu – se ve vyspělých ekonomikách uplatňují jednotky typu supereta na nádražích, letištích, podchodech, odpočívadlech dálnic, jako součást velkých čerpacích stanic apod. Hlavním znakem je blízkost spotřebiteli, ať už v bytové zástavbě či na cestách.

Supermarkety – velkoobchodní prodejny s plným sortimentem potravin a základními druhy nepotravinářského zboží využívající formu samoobsluhy doplněnou o několik obslužných úseků s velikostí prodejní plochy nad 400 m². Horní hranice prodejní plochy je až 2500 m². V našich podmínkách většinou v rozmezí od 1200 do 1500 m². V sortimentu převažují potraviny, podíl průmyslového zboží je rozhodujícím kritériem pro odlišení od ostatních typů (hypermarketu). Umístění supermarketu je široké – od základní až po centrální vybavenost (i jako součást obchodních domů), regionální nákupní centra, dopravní uzly apod.

Hypermarkety oproti supermarketům dosahují daleko vyššího průměrného rozsahu prodejních ploch a mají vyšší podíl nepotravinářského zboží. Mimo prodejnu vlastního hypermarketu je v objektu zpravidla také občerstvení a menší specializované prodejny, případně služby. Vývoj hypermarketů urychlila potřeba prodejních ploch pro nové druhy především nepotravinářského zboží náročného na výstavní plochu a vysoké nájemné v centrech měst. Lokalizace hypermarketů na okrajích i mimo města je umožněno jejich nezávislostí na sousedství ostatních prodejních jednotek. Spodní hranice plošné velikosti hypermarketu činí 2500 m². Horní hranice se obvykle pohybuje v rozmezí 15–20 tis. m². Uplatnění nacházejí hypermarkety zejména v rámci regionálních nákupních center.

Univerzální (plnosortimentní) obchodní domy nabízejí široký sortiment zboží - “vše pod jednou střechou“ (včetně potravin a prodeje typu shop-in-shop). Jejich působištěm jsou centra měst a regionální nákupní centra. Prodejní plocha univerzálních obchodních domů se pohybuje v průměru v rozmezí 10–20 tis. m² (minimálně 5 tis. m²). Poskytují maximální rozsah služeb. V obchodních domech roste význam nabízeného rychlého občerstvení poskytující zákazníkovi pohodlný nákup s možností zdržet se v obchodním domě delší dobu (teplé občerstvení, pizzerie atd.).

Specializované obchodní domy se orientují na nepotravinářské zboží, resp. jeho část, nejčastěji na sortiment odívání (oděvy, textil, obuv) a spojené služby. Minimální velikost se doporučuje přibližně 1500 m². S ohledem na sortiment se mohou uplatnit v centrech měst, čtvrtě i obvodové vybavenosti (menší velikostní typy) i v regionálních nákupních centrech.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Odborné velkoprodejny nabízejí sortiment velkých ucelených souborů nepotravinářského zboží, zejména druhy s velkou obrátkou. Od specializovaných obchodních domů se liší samoobslužnou formou prodeje, převážně jednopodlažním řešením stavby. Velikost prodejní plochy se obvykle pohybuje od 600 do několika tisíc m². U nás zatím nejrozšířenější typ odborné velkoprodejny je velkoprodejna typu Hobby-centrum (Baumax, OBI).

Nedílnou součástí obchodní činnosti je *distribuce* – jedná se o pohyb zboží od výrobce ke spotřebiteli (v případě spotřebního zboží). Nejvýznamnější činností distribuce je transport zboží, jeho doprava po silnici, železnici, letecky nebo lodí mezi sklady. V závislosti na typu výrobku zahrnuje distribuce často řadu dalších aktivit počínaje od celních formalit při dopravě do zahraničí, změnu balení zboží, menší úpravy výrobků až po jejich montáž.

Typ nákupního centra	Profil nákupního centra	m ² prodejní plochy / ha pozemku	Profil hlavní velkoprodejny „magnetu“	Podíl hlavní velkoprodejny
nadregionální centrum	široký sortiment; velký rozsah nabídky	od 75 000 výše / 24 – 48	plnosortimentní velkoprodejna; mladá móda; móda	50% - 70%
regionální centrum	široký sortiment	35 000 – 75 000 / 16 – 40	plnosortimentní velkoprodejna; mladá móda; móda	50% - 70%
lokální centrum	běžný sortiment	9 000 – 32 000 / 4 – 16	diskontní velkoprodejna; supermarket; drogerie; domácí potřeby; konfekce	30% - 50%
místní velkoprodejna	zboží denní potřeby	2 500 – 14 000 / 1,2 – 6	supermarket	50% - 70%
life-stylové centrum	značkové zboží + restaurace + zábava a volný čas	14 000 – 45 000 / 4 – 16	nemívá typické velkoprodejny, spíše zaměřené na speciality; multikino; klasický; širokosortimenty spíše jako doplněk	0% - 50%
specializované centrum	specifické zaměření na vybraný druh sortimentu; jen několik málo prodejen	23 000 – 56 000 / 10 – 32	–	75% - 90%
tematické centrum	zábava a volný čas, zaměřeno na turisty včetně služeb	7 500 – 24 000 / 2 – 8	stylové tematické restaurace; zábavní centra	–
outletové centrum	prodejny jednotlivých výrobců	4 500 – 38 000 / 4 – 20	prodejny jednotlivých výrobců	–

Tab. 6: Typologie a charakteristika maloobchodních nákupních center

Zdroj: Dunham-Jones E., Williamson J. 2009: *Retrofitting suburbia*: 61, upraveno

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

V centrálních částech obcí je síť maloobchodních jednotek umístěna zpravidla v provozních prostorách, které byly k tomuto účelu vytvořeny minulým vývojem. Jedná se většinou o zařízení, integrovaná v parteru obytných budov nebo budov jiného účelu (např. administrativních) s omezenými prostorovými podmínkami.

Progresivní koncepce maloobchodních zařízení, především vytváření soustředěných ploch pro maloobchodní prodej s výrazně odlišnými prostorovými nároky, se uplatňuje zejména při nové výstavbě na volných plochách nebo formou větších přestaveb například na bývalých brownfieldech.

Pozemky pro budovy obchodního prodeje o výměře větší než 1 000 m² nelze zahrnout do ploch bydlení.

Současný i budoucí charakter maloobchodní sítě je vymezen lokalizačními kritérii, a to:

- blízkost stabilizovaného okruhu zákazníků,
- dopravní dostupnost, jako nejdůležitější faktor rozvoje,
- nabídka dostatečné rozlohy ploch, umožňující i následný rozvoj zařízení,
- cena stavebních pozemků.

Pozemky pro budovy obchodního prodeje musí být vymezeny v přímé návaznosti na kapacitně dostačující plochy dopravní infrastruktury a být z nich přístupné.

Největší nároky jsou kladeny na rozsah odstavných a parkovacích ploch, které představují zpravidla cca 30–50 % celkové plochy pro výstavbu. Na zeleň připadá cca 20–30 % plochy pozemku.

Významným kritériem je především jejich poloha, vybavenost technickou infrastrukturou a výskyt limitujících faktorů jejich zastavení, který může být stanoven platným územním plánem, případně charakterem vlastnických vztahů.

V centrech měst jsou umístěny zpravidla specializované prodejny, často s vyšším standardem prodeje a vybraným sortimentem zboží, zřizované buď samostatně, nebo sdružené formou obchodního domu. Převážně na okrajích sídel se zřizují velkoplošné velkokapacitní prodejny s plným sortimentem zboží jednoho druhu, např. plnosortimentní prodejny potravin, prodejny nábytku, prodejny zahradního nářadí, prodejny domovního a bytového vybavení, stavebnin atd. Sdružováním vhodných druhů velkokapacitních prodejen vznikají různé typy *hypermarketů*, *megamarketů* atd. V některých případech dochází ke kombinaci velkokapacitních prodejen, zařízení stravování, vybraných služeb a zařízení kultury (zejména kinosálů).

Vzhledem k tomu, že ceny pozemků bývají zpravidla závislé na velikosti, případně hierarchickému postavení sídel, je převážná většina rozvojových ploch pro velkoplošné obchodní stavby lokalizována na okrajích měst, někdy i za jejich hranicemi. Umístění obchodní jednotky je často nejdůležitější kritérium spotřebního chování při rozhodování zákazníka o místě nákupu. Spádová oblast může být obchodními jednotkami poddimenzována, předimenzována nebo satureována. Poddimenzovaná oblast obsahuje relativně málo prodejen poskytujících specifické zboží nebo služby, aby uspokojily potřeby své populace. Na umístění jednotky z pohledu zákazníka má vliv dostupnost, nabízený

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

sortiment, spotřebitelské chování, atraktivita města nebo nákupního centra v podmínkách celkové nabídky maloobchodu a zábavy, možnost parkování a náklady na ně.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Zařízení maloobchodu a specializované soubory těchto zařízení jsou jedním z hlavních organizačních prvků funkční a prostorové struktury sídla. Vytvářejí vedle centrálního uspořádání rovněž obchodní a společenské ulice a pěší zóny.

Velkoplošná obchodní zařízení vytvářejí vlastní hierarchii veřejných prostorů.

Ve všech případech je nutno klást důraz na zabezpečení provozu zásobování zařízení, pokud možno odděleně (místně, případně časově) od provozu zákazníků. U obchodních center s prodejní plochou větší než 200 m², která jsou zásobována velkými nákladními vozidly, je vhodné řešit manipulaci na ploše zásobovacího dvora podle ČSN 73 6056.

Prodejní stánky, kiosky, restaurační zahrádky a další prvky uličního mobiliáře přispívají k vytváření charakteru veřejného prostoru. Základní pravidla pro jejich situování upravuje mimo jiné ČSN 73 6110 (15.9 Drobná zařízení místních služeb).

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Pro velké množství druhů zařízení maloobchodu jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Maloobchodní prodejny

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m² prodejní plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel – hodnotu nelze v současných podmínkách tržního hospodářství jednoznačně doporučit, řídí se zákonem nabídky a poptávky. Je ovlivněna konkurenceschopností provozovatelů, velikostí spádového okruhu zákazníků a dopravní dostupností zařízení.

Velkoprodejna potravin

Na 1 Ú. J. připadá: cca 3,3 m² podlažní plochy, cca 3,0 m² pozemku.

Obchodní dům plnosortimentní

Na 1 Ú. J. připadá: cca 3,6 m² podlažní plochy, cca 1,6 m² pozemku.

Prodejny specializované (např. textilní a oděvní zboží, obuv a kožená galanterie, klenoty a hodiny atd.).

Na 1 Ú. J. připadá: cca 2,5–3,0 m² podlažní plochy, cca 2,2–2,9 m² pozemku.

Prodejna oční optiky

Na 1 Ú. J. připadá: cca 5,0 m² podlažní plochy, cca 3,0 m² pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Tržnice a farmářské trhy

Na 1 Ú. J. připadá: cca 3,2 m² podlažní plochy, cca 4,4 m² pozemku.

Tržnice a farmářské trhy jsou staronovým jevem, který získává stále větší oblibu u prodejců i zákazníků. Znalost zásad prodeje vede při vymezování vhodných ploch k vytváření příjemných veřejných prostranství pro setkávání obyvatel:

tržnice – stavba určená kolaudačním rozhodnutím k prodeji zboží mimo provozovnu,

tržiště – místo trvale nebo mimořádně určené k prodeji zboží mimo provozovnu,

tržní místo – místo mimo tržnice a tržiště, na kterém se na jednom nebo a více, zpravidla najatých, prodejních místech prodává zboží, poskytují služby.

Definice farmářských trhů uvádí, že farmářské trhy (sedlácké, selské, zemědělské trhy apod.) jsou forma prodeje zemědělského a potravinářského zboží pro občanskou veřejnost, jejímž cílem je:

- vytvoření nového společenského prostoru, který vedle prodeje zemědělského zboží slouží k setkávání lidí;
- oživení vybraných prostor měst a zlepšení jejich atmosféry;
- zásobování občanů čerstvými zemědělskými plodinami a potravinami převážně českého a regionálního původu;
- podpora malých a středních zemědělských pěstitelů, chovatelů, zpracovatelů a výrobců potravin.

Farmářské trhy se konají ve veřejně oznámené časové periodě, zpravidla pod otevřeným nebem a prodej na nich se řídí předem oznámeným a vyvěšeným tržním řádem, který vychází ze vzorového tržního řádu a z dispozic jednotlivých měst. Předmětem prodeje na farmářských trzích může být pouze zboží, které tematicky odpovídá charakteru farmářských trhů a vychází z české tradice, a to zejména z tradice pěstování plodin, chovu hospodářských zvířat a výroby potravinářských produktů.

V tržnicích a na tržištích, kde byl příslušnými orgány povolen prodej živočišných produktů, lze prodávat jen zdravotně nezávadné živočišné produkty, které splňují požadavky stanovené v § 18 zákona č. 166/1999 Sb.

Z obecných podmínek pro prodej živočišných produktů lze uvést:

- Prodejní zařízení musí být konstruována a udržována čistá a v dobrém stavu, aby bylo zabráněno riziku kontaminace, zejména zvířaty a škůdci.
- Musí být k dispozici vhodné zařízení k zajištění odpovídající hygieny prodávajících (zařízení k hygienickému umytí a osušení rukou, toalety).
- Musí být zajištěno, aby pracovní úkony probíhaly za hygienických podmínek, jestliže jsou potraviny čištěny jako součást prodeje.
- Musí být k dispozici odpovídající zařízení na přívod teplé nebo studené pitné vody.
- Musí být k dispozici odpovídající zařízení pro hygienické skladování a odstraňování nebezpečných nebo nepoživatelných látek a odpadu.
- Musí být k dispozici odpovídající zařízení nebo nástroje pro uchovávání potravin při vhodné teplotě a pro kontrolu teplot.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- Obaly použité pro první a další balení potravin nesmí být zdrojem kontaminace. Materiály pro první balení musí být skladovány takovým způsobem, aby nebyly vystaveny riziku kontaminace.

Obdobou farmářských trhů jsou jarmarky, využívající veřejná prostranství k příležitostnému prodeji tradičních řemeslných výrobků. Jarmarky označovaly původně výroční trhy. V současnosti bývají zpravidla součástí místních slavností s doprovodným programem hudebních, tanečních a folklórních souborů. Jarmarky bývají ukázkou a prodejem širokého sortimentu tradičních ručních výrobků předváděných proutkaři, kováři, řezbáři, pekaři nebo se speciálním zaměřením jako např. hrnčířský jarmark s ukázkou výroby a prodeje zboží.

Limity, doporučená ochrana

Vzájemné vlivy zařízení a jeho okolí upravují doporučení v normách a podmínky pro funkční využití a prostorové uspořádání území (regulativy), zakotvené v příslušné územně plánovací dokumentaci.

Přehled nejdůležitějších předpisů, podle nichž povinný subjekt zejména jedná a rozhoduje, které stanovují právo žádat informace a které upravují další práva občanů ve vztahu k povinnému subjektu, a to včetně informace, kde a kdy jsou tyto předpisy poskytnuty k nahlédnutí:

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách a o změně některých zákonů (zákon o investičních pobídkách), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů - § 22.

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Farmářské trhy:

<http://www.mestodobris.cz/podminky-prodeje-na-jarmarku-regionalnich-produktu-v-dobrisi/d-461198/p1=47008>

<http://magazin.e15.cz/bydleni/architektura/kryta-chranena-trziste-neboli-trzni-haly-trznice-nejsou-objevem-19-stoleti-979322>

<http://www.bio-info.cz/zpravy/vzniknou-u-nas-farmarske-trziste>

Kodex farmářských trhů je uveden na stránkách:

<http://www.bio-info.cz/zpravy/farmarske-trhy-maji-svuj-kodex>

Limity využití území, ÚÚR, (např. limit 2.1.119 a 2.1.120, limity podkapitoly 2.3)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

ČSN 73 6056 Odstavné a parkovací plochy silničních vozidel.

ČSN 73 6110 Projektování místních komunikací.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení maloobchodu	Pozemky velkoplošných zařízení	Zařízení velkoplošná	0,4–0,5
	<i>Plochy zastavěné 40–50 %</i>	Zařízení velkoplošné	
	<i>Plochy volné zpevněné 50–40 %</i>	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy	
	<i>Plochy volné nezpevněné 10 %</i>	Zeleň	
Pozemky maloplošných zařízení	Zařízení maloplošná	<i>Tato zařízení nevytváří zpravidla na území obce samostatné plochy, proto se bilancují v rámci smíšených ploch obytných.</i>	

Tab. 7: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Poznámky:

Velkoplošná zařízení maloobchodu (supermarkety, hypermarkety) jsou zařízení od 2000 m² prodejní plochy. Před vstupem je vždy rozptylová plocha. Součástí pozemku jsou parkoviště na terénu. V případě situování parkovišť v objektu pod terénem se koeficient zastavění zvyšuje až na 0,7.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.7 Zařízení ubytování

Rostoucí turistický a rekreační cestovní ruch širokého okruhu zájemců a sezónnost potřeby ubytovacích zařízení, včetně investičních a realizačních možností provozovatelů, dávají podnět ke vzniku všech druhů zařízení veřejného ubytování. Pro ekonomicky slabší skupiny uživatelů se jedná např. o chatové osady, turistické ubytovny atd., pro náročnou klientelu se rozšiřuje síť zařízení pro ubytování vyšších kvalitativních kategorií.

Vymezení základních pojmů staveb ubytovacího zařízení (hotel, motel, penzion, ostatní ubytovací zařízení) uvádí § 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb.:

stavbou ubytovacího zařízení se pro účely vyhlášky rozumí stavba nebo její část, kde je poskytováno ubytování a služby s tím spojené; stavbou ubytovacího zařízení není bytový a rodinný dům a stavby pro rodinnou rekreaci; ubytovací zařízení se zařazují podle druhu do kategorií

1. *hotel*, kterým se rozumí ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených;
2. *motel*, kterým se rozumí ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených pro motoristy;
3. *penzion*, kterým se rozumí ubytovací zařízení s nejméně 5 pokoji pro hosty, s omezeným rozsahem společenských a doplňkových služeb, avšak s ubytovacími službami srovnatelnými s hotelem;
4. *ostatní ubytovací zařízení*, kterými jsou zejména ubytovny, koleje, svobodárny, internáty, kempy a skupiny chat nebo bungalovů, vybavené pro poskytování přechodného ubytování.

- **Druhy zařízení ubytování**

Zařízení pro veřejné ubytování zahrnuje veškeré druhy zařízení k *přechodnému ubytování*, provozované na komerční bázi. Základní dominantní funkce může být u vybraných zařízení doplněna o další služby a z nich vyplývající funkce, například stravování, prodej vybraného zboží, služby typu kadeřnictví, kosmetika, údržba oděvů, směnárny, zařízení pro rekreační sport atd.

Zařízení ubytování jsou orientačně členěna podle *požadavků určitých typů hostů a potenciálu příslušné lokality* a jednotlivé druhy zařízení jsou využívány v souladu s tímto členěním.

Hotel je ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených (§ 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb.). Podle velikosti a vybavenosti pokojů a kvality a rozsahu služeb je obvykle klasifikován do 5 tříd.

Motel je ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, vybavené pro poskytování přechodného ubytování a služeb s tím spojených pro motoristy (§ 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb.). Toto zařízení pro převážně krátkodobé ubytování motoristů bývá situováno ve volné krajině v blízkosti významnější komunikace. Obvykle jde o areál s nízkopodlažní zástavbou, kde jsou hostům poskytovány služby hotelového typu a jsou zde rovněž soustředěny služby určené pro vozidla.

Penzion je ubytovací zařízení s nejméně 5 pokoji pro hosty, s omezeným rozsahem společenských a doplňkových služeb, avšak s ubytovacími službami srovnatelnými s hotelem (§ 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb.). Zpravidla se jedná o malokapacitní ubytovací zařízení, které

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

poskytuje stravování převážně jen svým hostům, s omezeným rozsahem služeb. Penzion může být součástí objektů, sloužících jiným účelům, než ubytování.

Hotel garni je obdobné zařízení, které však poskytuje pouze omezenou nabídku stravování (obvykle snídaně) a to jen pro své hosty.

Botel je ubytovací zařízení s možností stravování umístěné v trvale zakotvené osobní lodi, nejčastěji ve městě.

Hostel je ubytovací zařízení s nízkou cenou za přenocování, s omezeným rozsahem a kvalitou služeb. Zpravidla bývá vyhrazeno pro určité skupiny turistů, nejčastěji pro mládež, v tom případě mohou být v období letních prázdnin pro účely toto typu ubytování využívány vysokoškolské koleje.

Turistická ubytovna je jednoduše vybavené ubytovací zařízení s větším počtem lůžek v ubytovacích místnostech, obvykle bez stravování.

Veřejné tábořiště (kemp, autokemp) je vymezená plocha s hygienickým zařízením pro ubytování ve vlastním objektu (stan, přívěs), případně ve zpravidla jednopodlažních ubytovacích objektech provozovatele (chatky, stany).

Chatová osada je zařízení pro ubytování hostů výhradně v ubytovacích objektech typu chat nebo bungalovů provozovatele na vymezeném území. Součástí osady bývají i objekty určené pro základní služby a pro stravování.

Internáty středních škol a koleje vysokých škol jsou zařízeními určenými pro ubytování žáků a studentů, která bývají situována buď do areálů příslušných školských zařízení, nebo jako objekty nenavazující bezprostředně na zařízení školské výchovy. V době prázdnin je možné využívat tyto objekty např. jako mládežnické hostely.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Hotel

Významné je dobré urbanistické začlenění do urbanistické struktury sídla nebo do krajiny, a to nejen z hlediska jejich architektonicko-urbanistického působení na hosta, ale i vztahem k širšímu urbanistickému nebo krajinnému prostředí. Podle zaměření na typickou skupinu klientů lze hotely rozlišit na městské, rekreační v turisticky atraktivních místech – například horské a přímořské, sportovní, lázeňské, kongresové, dále pro krátkodobé pobyty cestujících u letišť, velkých nádraží, přístavů, apod. Ze zaměření hotelu vyplývají urbanistické požadavky a požadavky na vybavení. V atraktivních místech měst nebo rekreačních či lázeňských rezortech vznikají celé čtvrti ubytovacích zařízení nebo jejich komplexy.

Z urbanistických hledisek je nutno při výběru vhodného pozemku pro tato zařízení respektovat:

- snadnou dostupnost veřejnou i individuální dopravou s možností krátkodobého i dlouhodobého odstavení vozidel (parkoviště, garáže). Vzdálenost parkoviště je max. 100 m od hlavního vstupu,
- velikost pozemku. Rozloha pozemku je vázána na urbanistické začlenění do širšího celku,

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- v městských sídlech je vhodné umísťovat hotely v bezprostřední blízkosti parkově upravených částí, s návazností na architektonicky hodnotnou historickou nebo novou bytovou a občanskou zástavbu,
- ve volné krajině vhodnost území s přírodními zajímavostmi a hodnotami a klimatické podmínky,
- dostatečný odstup rekreačních typů zařízení od frekventovaných komunikací, odclonění od negativních vlivů pásmem zeleně.

Pro další druhy ubytovacích zařízení (hotel garni, penzion, hostel) platí obdobné základní podmínky přiměřeně.

Základní dominantní funkce může být u vybraných zařízení doplněna o další služby a z nich vyplývající funkce, například stravování, prodej vybraného zboží, služby typu kadeřnictví, údržba oděvů, směnárny, zařízení pro rekreační sport atd.

Penzion

Může být případně umístěn ve stavbách pro bydlení nebo obsahuje byt provozovatele nebo personálu.

Motel

Základní požadavky na kvalitu pozemku jsou obdobné jako u hotelu, tento typ zařízení bývá však situován v blízkosti komunikací ve volné krajině a slouží převážně k ubytování projíždějících motoristů. Z hlediska ochrany před nepříznivými důsledky blízkosti dopravního provozu je nutno vedle dodržení ochranného pásma příslušné komunikace dbát na minimální odstup 50 m od okraje komunikace. Je vhodné, pokud to terén umožní, chránit ubytovací část zařízení terénní vlnou, v každém případě však vzrostlou zelení.

Botel

Tento specifický druh ubytování formou kajut na lodích je vázán na vodní plochy a bývá atraktivitou městských sídel.

Zařízení pro ubytování méně náročných klientů (turistická ubytovna, autokemp, chatová osada atd.)

Tato zařízení, umísťovaná zpravidla mimo sídla v krajině, vyžadují vhodný pozemek pokud možno rovinný a suchý, se vzrostlou zelení a možností připojení na technickou infrastrukturu. Předpokládá se možnost dopravního napojení, zásobování a odstavení motorových vozidel (s výjimkou specifických, zejména vysokohorských zařízení).

Internáty středních škol a koleje vysokých škol

Tato ubytovací zařízení jsou součástí zařízení školství. Pro veřejné ubytování mohou sloužit pouze sezónně (tj. v době školních prázdnin).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- **Vytváření veřejného prostoru**

Hotely vyšších kvalitativních kategorií, situované v centrech měst nebo jejich blízkosti, přispívají významně k tvorbě veřejných prostorů sídla. Umístění zařízení pro ubytování má podstatný vliv na jejich návštěvnost. Tato zařízení bývají rovněž součástí kongresových center, kde spoluvytvářejí vlastní reprezentativní veřejné prostory. Spolu s rekreačními hotely je u nich potřeba počítat s většími plochami pro relaxační účely (bazény, kuželníky, bowling, sauny, tenis apod.).

Rovněž hotelové komplexy ve volné krajině vytvářejí vlastní veřejné prostory.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Pro velké množství druhů zařízení ubytování jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Počet Ú. J./1000 obyvatel – hodnotu nelze v současných podmínkách tržního hospodářství jednoznačně doporučit, řídí se zákonem nabídky a poptávky. Je ovlivněna konkurenceschopností provozovatelů, atraktivitou lokality a specifickými podmínkami území.

Hotel

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lůžko*.

Na 1 Ú. J. připadá: 42–28 m² podlažní plochy, 35–20 m² pozemku.

Motel

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lůžko*.

Na 1 Ú. J. připadá: 25 m² podlažní plochy, 50 m² pozemku.

Turistická ubytovna

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lůžko*.

Na 1 Ú. J. připadá: 18 m² podlažní plochy, 20 m² pozemku.

Chatová osada

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 lůžko*.

Na 1 Ú. J. připadá: 7 m² podlažní plochy, 55 m² pozemku.

Autokempink

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 m² čisté užitkové plochy*.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,03 m² podlažní plochy, 1,3 m² pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Limity, doporučená ochrana

Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů (§ 2).

Doporučení upravující základní ukazatele pro poskytování ubytovacích služeb v rámci ubytování v soukromí, v kempch, chatových osadách a turistických ubytovnách.

<http://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/doporuceni2.htm>

Standardy pro ubytovací zařízení venkovské turistiky.

<http://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/klashotel.php>

Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky 2010–2012

<http://www.mmr.cz/getmedia/d2e0a220-2540-4d5b-a0e0-798762e1a82c/Oficialni-jednotna-klasifikace-CR-2010-2012.pdf>

<http://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/klashotel.php>

Klasifikace ubytovacích zařízení kategorie hotel, hotel garni, penzion a motel HO. RE. KA ČR.

<http://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/doporuceni2.htm>

Klasifikace ubytovacích zařízení. <http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=3eeaa52-90ec-423c-85e1-3ffcb18cc915>

Limity využití území, ÚÚR, (např. limity podkapitoly 2.3)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Koncepce příslušného ministerstva:

Ministerstvo pro místní rozvoj. <http://www.mmr.cz>

Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR 2007–2013.

<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na->

Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR. Praha: MMR, 1999. Kap. 5.3.2 Standardizace ubytovacích služeb.

Prováděcí dokument ke Koncepci státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013

<http://www.mmr.cz/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie>

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020

<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie>

Akční plán ke Koncepci státní politiky cestovního ruchu v ČR 2014 – 2020

<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie>

Oblasti cestovního ruchu:

<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení ubytování	Pozemky ubytovacích zařízení	Zařízení ubytování, vytvářející větší souvislé areály	0,1–0,2 rekreační a lázeňská zařízení
	Plochy zastavěné 10–50 %	Ubytovací zařízení	0,3–0,5 výhradně ubytovací zařízení
		Garáže a případně další technické a doprovodné objekty	
	Plochy volné zpevněné 50–30 %	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy	
Plochy volné nezpevněné 40–20 %	Případně hřiště		
	Zeleň		

Tab. 8: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Poznámky:

Zařízení ubytování se bilancuje pouze v případě, že vytváří větší souvislý areál.

Lázeňská a rekreační ubytovací zařízení mají zpravidla větší pozemek s hřišti, zelení a odpočinkovými plochami, pozemek zařízení výhradně ubytovacích obsahuje zpravidla pouze nezbytnou doprovodnou a izolační zeleň a parkoviště.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.8 Zařízení veřejného stravování

Zařízení restauračního stravování v městských centrech, zejména v centrech větších měst, má vytvářet co nejrozmanitější nabídku různých provozních druhů s různým charakterem prostředí i různých cenových úrovní (např. výběrové restaurace, specializované restaurace, typické vinárny, grill bary, snack bary, kavárny a cukrárny atd.).

- **Druhy zařízení stravování**

Zařízení stravování je charakterizováno veřejnou přístupností a komerčním zaměřením svého provozu. Umisťují se zpravidla do lokalit s větší hustotou zástavby a to buď jako vestavěná zařízení nebo volně stojící objekty. Kromě funkce stravovací plní i funkci společensko – zábavní. Jsou určena nejen pro přípravu a podávání pokrmů, ale i společenské aktivity. Z převažujícího zaměření jednotlivých zařízení pak vyplývají různé *provozní typy*.

Restaurace, snack bary, grill bary jsou zařízeními, která plní jak funkci stravování, tak funkci společenskou.

Motoresty jsou druhy restaurací, budované zpravidla mimo zástavbu při frekventovaných komunikacích, které jsou určeny převážně pro motoristy.

Kavárny jsou určeny převážně k funkci společenské s doplňkovým občerstvením a vybraným sortimentem.

Vinárny plní funkci společenskou i stravovací, společenská je převažující.

Pivnice jsou zaměřeny obdobně jako vinárny.

Bufety plní výhradně funkci stravovací.

Jídelny jsou určeny výhradně pro stravování. Specifické druhy jídelen jsou jídelny určené pro konkrétní cílovou skupinu (pro důchodce, školní jídelny, vysokoškolské menzy).

Cukrárny jsou zařízeními, která zpravidla slouží jak k podávání občerstvení, tak i k přímému prodeji bez konzumace na místě.

Vzhledem ke společenskému zaměření některých typů zařízení a tím k úzké vazbě na zařízení kultury, dochází často ke kombinaci vybraných typů zařízení stravování a zařízení kultury. Rovněž častá je kombinace se zařízeními maloobchodu.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Zařízení tohoto druhu mohou být zřizována jako vestavěná zařízení v objektech jiných funkcí nebo jako samostatná zařízení.

Ve stavbách pro bydlení nejsou vždy vhodné podmínky pro integraci těchto zařízení. Bez kolizí s hlavní funkcí bydlení mohou být v těchto objektech umístována jen menší zařízení anebo zařízení, u nichž nelze předpokládat hlučný provoz ve večerních hodinách.

Integrace větších zařízení vyžaduje samostatné řešení příslušných podlaží i celkové dispozice staveb pro bydlení.

Příznivější podmínky pro integraci jsou u nebytových objektů (administrativní budovy, ubytovací zařízení, objekty dopravních zařízení – nádraží vlaková, autobusová atd.).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Pro samostatně stojící zařízení se doporučuje volit pozemek v poloze chráněné od hluku z dopravy. Předpokládá se využití volných ploch v letních měsících jako odbytových ploch.

Tato zařízení je možno situovat jak v sídlech, tak v krajině.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Zařízení stravování výrazně přispívají k charakteru a oživení veřejných prostorů.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Pro velké množství druhů zařízení stravování jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Počet Ú. J./1000 obyvatel – hodnotu nelze v současných podmínkách tržního hospodářství jednoznačně doporučit, řídí se zákonem nabídky a poptávky. Je ovlivněna konkurenceschopností provozovatelů, atraktivitou lokality a specifickými podmínkami území.

Restaurace, kavárny, vinárny, pivnice, snack bar, grill bar, motorest

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m^2 odbytové plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: $4,2\text{--}3,0 \text{ m}^2$ podlažní plochy, $6,0\text{--}5,0 \text{ m}^2$ pozemku.

Bufet

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m^2 odbytové plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: $3,1 \text{ m}^2$ podlažní plochy, $5,2 \text{ m}^2$ pozemku.

Jídelna

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m^2 odbytové plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: $3,0 \text{ m}^2$ podlažní plochy, $6,0 \text{ m}^2$ pozemku.

Cukrárna

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m^2 odbytové plochy.

Na 1 Ú. J. připadá: $2,8 \text{ m}^2$ podlažní plochy, $4,8 \text{ m}^2$ pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Limity, doporučená ochrana

Doporučení, upravující základní ukazatele pro kategorizaci hostinských a ubytovacích zařízení. Praha: MH, 1994. <http://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/doporuzeni.htm>

Hygienické zásady pro zařízení společného stravování. Hygienické předpisy. 1997, sv. 84, č. 72. http://www.prorestaurace.cz/norma_cz.htm

Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky 2013–2015. Asociace hotelů a restaurací České republiky na základě Usnesení vlády ze dne 17. 7. 1999 č. 717 a za podpory Ministerstva pro místní rozvoj ČR a České centrály cestovního ruchu – CzechTourism. <http://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/jednotna.php>

Kodex hygienických pravidel předvařené a vařené potraviny ve veřejném stravování pro CAC/RCP 39-1993

<http://www.bezpecnostpotravin.cz/kodexova-hygienicka-pravidla-pro-verejne-stravovani.aspx>

Limity využití území, ÚÚR, (např. limity podkapitoly 2.3)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení veřejného stravování	Pozemky veřejného stravování	Zařízení veřejného stravování	0,4–0,5
	Plochy zastavěné 40–50 %	Zařízení veřejného stravování	
	Plochy volné zpevněné 50–40 %	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy	
	Plochy volné nezpevněné 10 %	Odstavná stání a parkovací plochy Zeleň	

Tab. 9: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Poznámka:

Zařízení veřejného stravování se bilancují pro zohlednění v územním plánu, jedná-li se o samostatně stojící objekt (nad 1000 m² zastavěné plochy) s parkovišti a rozptylovou plochou před vchodem (motorest, výletní restaurace, restaurace se zahradou apod.).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.9 Zařízení nevýrobních služeb

- **Druhy zařízení služeb** (též část C.4.3.10)

Zařízení služeb se člení podle typu poskytovaných služeb orientačně na služby výrobní, opravárenské a nevýrobní. Značná část zařízení služeb nevyvolává zvláštní nároky na území, neboť se – pokud to charakter provozu umožňuje – zřizují *integrovane* spolu s dalšími funkcemi, zejména s bydlením a s dalšími druhy zařízení. Pouze tam, kde charakter činnosti vyvolává negativní dopady na okolí (např. kovářství, truhlářství, autoservisy, čerpací stanice), je nezbytné nejen provozovat tento typ služeb v samostatných objektech, ale v některých případech je stanoveno i pásmo hygienické ochrany jako limit využití území.

Dalšími druhy zařízení jsou zařízení *areálového typu* (např. zahradnictví), jejichž nároky na plochu jsou často značné a rovněž pro některá z nich je stanoveno pásmo hygienické ochrany.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Tato zařízení nevyvolávají zpravidla velké nároky na území, zařízení bývají případně integrována v budovách jiných funkcí (např. holičství a kadeřnictví, předprodej vstupenek, sázkové a cestovní kanceláře, fotoateliery, poradenské služby, projekční kanceláře atd.).

Zařízení tohoto druhu se doporučuje vzájemně sdružovat, nebo alespoň zřizovat ve vzájemné návaznosti s dalšími zařízeními služeb a maloobchodu.

Hřbitovy a krematoria tvoří výjimku, vyžadují rozsáhlé plochy a samostatně stojící objekty. Je vhodné je situovat v okrajových částech sídel, důležitá je dopravní dostupnost veřejnou dopravou a zajištění dostatečných ploch pro odstavování motorových vozidel. Při zakládání hřbitova je nutno dbát geomorfologických podmínek pozemku.

Ochranné pásmo okolo veřejných pohřebišť a krematorií se zřizuje v šíři nejméně 100 m. Stavební úřad může v tomto ochranném pásmu zakázat nebo omezit provádění staveb, jejich změny nebo činnosti, které by byly ohrožovány provozem veřejného pohřebiště nebo krematoria, případně by mohly ohrozit řádný provoz veřejného pohřebiště či jeho důstojnost. V případě, že by dalším pohřbíváním mohlo dojít k ohrožení veřejného zdraví nebo vodního hospodářství, může o zákazu pohřbívání v části veřejného pohřebiště nebo na celém jeho území rozhodnout příslušný orgán státní správy.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Hřbitovy, smuteční síně a krematoria vytvářejí vlastní specifické veřejné prostory.

Ostatní zařízení k oživení veřejných prostorů pouze přispívají v rámci integrace do objektů jiných funkcí.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Pro velké množství druhů zařízení nevýrobních služeb jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Počet Ú. J./1000 obyvatel – hodnotu nelze v současných podmínkách tržního hospodářství jednoznačně doporučit, řídí se zákonem nabídky a poptávky. Je ovlivněna konkurenceschopností provozovatelů, okruhem zájemců a specifickými podmínkami.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Holičství, kadeřnictví

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 15 m² podlažní plochy, 18 m² pozemku.

Rychločistírna

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 30 m² podlažní plochy, 40 m² pozemku.

Deratizace, desinfekce, desinsekce

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 12 m² podlažní plochy, 15 m² pozemku.

Veřejné WC a umývárny

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 m² užitkové plochy*.

Na 1 Ú. J. připadá: 1,2 m² podlažní plochy, 1,5 m² pozemku.

Půjčovna auto-moto

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 osobní automobil*.

Na 1 Ú. J. připadá: 10 m² podlažní plochy, 40 m² pozemku.

Předprodej vstupenek, sázkové kanceláře, cestovní kanceláře

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 20 m² podlažní plochy, 12 m² pozemku.

Fotoateliér

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 32 m² podlažní plochy, 20 m² pozemku.

Pohřební služby

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 20 m² podlažní plochy, 12 m² pozemku.

Krematorium

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pec*.

Na 1 Ú. J. připadá: 700 m² podlažní plochy, 1400 m² pozemku.

Hřbitov

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 hrob*.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,02 m² podlažní plochy, 6,0 m² pozemku.

Smuteční síň

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 místo v obřadní síni*.

Na 1 Ú. J. připadá: 5 m² podlažní plochy, 9 m² pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Limity, doporučená ochrana

Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Účinnost od 1. 9. 2012.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Limity využití území, ÚÚR, (např. limity podkapitoly 3.1 a 4.5)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Ochranné pásmo krematoria = 100 m (limit 4.105 <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>).

Ochranné pásmo veřejného pohřebiště = 100 m od ohradní zdi – oplocení (limit 4.106 <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>).

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.10 Zařízení výrobních a opravárenských služeb

- **Druhy zařízení služeb** (též část C.4.3.9)
- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Možnost začlenění těchto zařízení do okolní zástavby je dána charakterem jejich provozu a slučitelností s jinými funkcemi. Některá zařízení (např. autoservisy, truhlářství, zámečnictví a některé ostatní výrobní služby) mají nepříznivý vliv na okolí svojí hlučností, prašností, množstvím přijíždějících motorových vozidel s nutností parkování atd.

Jiná zařízení naopak působí příznivě prostřednictvím rozšíření zelených ploch (např. zahradnictví), nebo nevyvolávají nepříznivé vlivy a je možno je integrovat do objektů jiných funkcí včetně bydlení (např. kožešnictví, sklenářství, knihařství, opravy kožené galanterie, opravy hodin a klenotů, opravy obuvi aj.).

Rozsáhlejší plochy zařízení výrobních služeb (např. autoservisy aj.) je vhodné situovat raději v okrajových polohách sídla, např. v průmyslových zónách. Pro autoopravny je důležitá dostupnost prostředky hromadné dopravy.

Pro situování zahradnictví mají významný vliv přírodní podmínky.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Tato zařízení převážně nijak nepřispívají k vytváření veřejných prostorů.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Pro velké množství druhů zařízení stravování jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Počet Ú. J./1000 obyvatel – hodnotu nelze v současných podmínkách tržního hospodářství jednoznačně doporučit, řídí se zákonem nabídky a poptávky. Je ovlivněna konkurenceschopností provozovatelů, atraktivitou lokality a specifickými podmínkami.

Zakázkové krejčovství

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 20 m² podlažní plochy, 7 m² pozemku.

Opravná obuvi

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 22 m² podlažní plochy, 12 m² pozemku.

Autoopravna

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 90 m² podlažní plochy, 400 m² pozemku.

Opravný kožené galanterie

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 20 m² podlažní plochy, 10 m² pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Kožešnictví

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 20 m² podlažní plochy, 10 m² pozemku.

Knihářství

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 25 m² podlažní plochy, 18 m² pozemku.

Sklenářství

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 pracovní místo*.

Na 1 Ú. J. připadá: 24 m² podlažní plochy, 26 m² pozemku.

Zahradnictví

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je *1 m² zastavěné plochy skleníku*.

Na 1 Ú. J. připadá: 0,15 m² podlažní plochy, 3,5 m² pozemku.

Limity, doporučená ochrana

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými vlivy hluku a vibrací.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Účinnost od 1. 9. 2012.

Vyhláška č. 337/2010 Sb., o emisních limitech a dalších podmínkách provozu ostatních stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší emitujících a užívajících těkavé organické látky a o způsobu nakládání s výrobky obsahující těkavé organické látky, ve znění vyhlášky č. 257/2011 Sb.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Limity využití území, ÚÚR, (např. limity podkapitoly 3.1 a kapitoly 4)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení výrobních a nevýrobních služeb	Pozemky velkoplošných zařízení	Opravný, výrobný atd.	0,4–0,6
	<i>Plochy zastavěné 40–60 %</i>	Zařízení velkoplošné	
	<i>Plochy volné zpevněné 55–35 %</i>	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy	
	<i>Plochy volné nezpevněné 5 %</i>	Doprovodná a izolační zeleň	
	Pozemky velkoplošných zařízení	Zahradnictví – skleníky atd.	0,05–0,5
	<i>Plochy zastavěné 5–50 %</i>	Budovy, skleníky	
	<i>Plochy volné zpevněné 10 %</i>	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy	
		Odstavná stání a parkovací plochy	
	<i>Plochy volné nezpevněné 85–40 %</i>	Produkční zemědělské plochy	
Doprovodná zeleň			
Pozemky maloplošných zařízení	Zařízení maloplošná	<i>Tato zařízení nevytváří zpravidla na území obce samostatné plochy, proto se bilancují v rámci smíšených ploch.</i>	

Tab. 10: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Poznámka:

Zařízení výrobních služeb se bilancuje, vytváří-li samostatný areál nad 2000 m². Rozlišujeme drobné výrobní a opravné s vyšším koeficientem zastavění a např. zahradnictví a skleníky, u kterých je velké rozpětí koeficientu zastavění dáno rozsahem a počtem staveb, umístěných na pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.11 Zařízení správy a administrativy

- **Druhy zařízení správy a administrativy**

Zařízení správy jsou zařízeními nekomerčního charakteru a slouží pro správu a řízení obcí, krajů a státu. Poskytují celostátně propojené služby i pro zajištění komunikace a bezpečnosti občanů. Kromě úřadů jednotlivých úrovní státní správy a samosprávy jsou to zejména poštovní úřady, zařízení justice apod.

Zařízení administrativy zahrnuje i administrativní objekty pro obchodní činnost firem, pro pojišťovnictví a peněžnictví (banky, spořitelny).

Zařízení pro administrativu svým stavebně architektonickým charakterem patří mezi výrazné městotvorné prvky.

Jednou z tendencí je sdružování těchto zařízení do větších celků mimo centrální území měst. Další variantou je dostavba (případně přestavba) městských center objekty těchto zařízení, což však může mít případně i negativní dopad na život v centru i na cennou historickou architekturu a celou urbanistickou strukturu historického jádra města. Jedním z takto vyvolaných negativních jevů může být pak vylidňování městských center.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Závažná společenská a hospodářská funkce těchto zařízení vede k tendencím přiblížit je maximálně k centrům sídel.

Při situování administrativní budovy je nutno pamatovat na možné případné pozdější rozšíření provozu. Velkou pozornost je nutno věnovat orientaci ke světovým stranám tak, aby došlo k vyváženému oslunění průčelí.

Důležité je rovněž zajištění dobré dopravní dostupnosti prostředky hromadné dopravy a zajištění přiměřeného počtu odstavných stání.

Zařízení tohoto druhu je možno případně integrovat do objektů jiných druhů občanského vybavení nebo do objektů jiných funkcí.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Zařízení tohoto druhu jsou výrazným prvkem, který doplňuje strukturu veřejného prostoru. Tvoří orientační body, avšak (vzhledem k době provozu) nepřispívají příliš k oživení městských center, zvláště ve večerních hodinách a ve dnech pracovního volna.

V případě sdružování těchto zařízení do administrativních celků (areálů) jsou vytvářeny vlastní specifické veřejné prostory.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Pro velké množství druhů zařízení jsou udávány pouze některé číselné údaje jako příklady typických druhů zařízení.

Zařízení veřejné správy, kde se předpokládá pohyb návštěvníků (správní úřady obcí)

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 pracovní místo.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Počet Ú. J./1000 obyvatel = cca 1,1.

Na 1 Ú. J. připadá: 24 m² podlažní plochy, 10–20 m² pozemku (podle typu zástavby).

Pobočky spořitelén, banky, finanční instituce

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 pracovní místo.

Počet Ú. J./1000 obyvatel – hodnotu nelze v současných podmínkách tržního hospodářství jednoznačně doporučit.

Na 1 Ú. J. připadá: 28–30 m² podlažní plochy, 10–12 m² pozemku (podle typu zástavby).

Okresní soud

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 pracovní místo.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,2.

Na 1 Ú. J. připadá: 26 m² podlažní plochy, 10 m² pozemku (podle typu zástavby).

Státní notářství

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 pracovní místo.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 0,03.

Na 1 Ú. J. připadá: 40 m² podlažní plochy, 12 m² pozemku (podle typu zástavby).

Krajský archiv

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m² čisté užitkové plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel = 4,5

Na 1 Ú. J. připadá: 2,0 m² podlažní plochy, 2,6 m² pozemku (podle typu zástavby).

Zařízení administrativy (bez provozu návštěvníků)

Účelovou jednotkou (Ú. J.) je 1 m² čisté užitkové plochy.

Počet Ú. J./1000 obyvatel – hodnotu nelze v současných podmínkách tržního hospodářství jednoznačně doporučit.

Na 1 Ú. J. připadá: 1,5 m² podlažní plochy, 2,0 m² pozemku.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Limity, doporučená ochrana

ČSN 73 0580-1 Denní osvětlení budov: Základní požadavky.

ČSN 73 0580-2 Denní osvětlení budov: Denní osvětlení obytných budov.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací.

Státní zdravotní ústav – pracovní prostředí a zdraví.

<http://www.szu.cz/tema/pracovni-prostredi>

Limity využití území, ÚÚR, (např. limity podkapitoly 1.1 a 2.3)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Koncepce příslušného ministerstva:

Bez centrální rozvojové koncepce.

PLOCHY	POZEMKY	USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY NA POZEMKU	KOEFICIENT ZASTAVĚNÍ Kz
Zařízení veřejné správy a administrativy	Pozemky zařízení veřejné správy a administrativy	Zařízení veřejné správy a administrativy, vytvářející souvislé areály	0,4–0,5 s parkovišti na terénu 0,6–0,7 s parkovišti pod terénem
	<i>Plochy zastavěné</i> 40–70 %	Objekty zařízení	
	<i>Plochy volné zpevněné</i> 50–30 %	Obslužné komunikace vozidlové, pěší, manipulační plochy Odstavná stání a parkovací plochy	
	<i>Plochy volné nezpevněné</i> 10–0 %	Doprovodná zeleň	
	Pozemky zařízení veřejné správy a administrativy	Zařízení veřejné správy a administrativy, nevytvářející souvislé areály	<i>Tato zařízení nevytváří zpravidla na území obce samostatné plochy, proto se bilancují v rámci ploch smíšených obytných.</i>

Tab. 11: Funkční využití a prostorové uspořádání území

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.12 Zařízení církví

Typologie církevních staveb se zabývá stavebními druhy, které slouží potřebám církví a jejich poslání. Řada objektů, které církve využívá, je však funkčně a tím i typologicky téměř shodná s profánními (světskými) objekty téhož určení, kterými se zabývá předchozí text (zařízení školství, zdravotnictví, sociální péče, ubytování, stravování, administrativy atd.). Jsou však doplněna prostory pro duchovní péči (kaple, výuka náboženství, specifické formy ubytování).

Stavby sakrálního charakteru, ve kterých se shromažďují věřící, se liší podle jednotlivých církví.

- **Druhy zařízení církví**

Zařízení sloužící potřebám církví se člení na *sakrální a profánní objekty*.

Sakrální objekty (kostely, kaple a modlitebny) jsou určeny jednoznačně pro liturgické a bohoslužebné účely a mají speciální nároky na rozlohu a lokalizaci pozemků.

Profánní stavby jsou určeny zejména pro školství a výchovu, pro zdravotnictví a sociální péči, pro kulturu (knihovny), ubytování a stravování a mají zpravidla obdobný charakter, jako kterákoliv občanská zařízení shodných druhů. Jsou však dále doplněny prostory pro duchovní růst a duchovní péči (kaple, výuka náboženství, specifické formy ubytování). Církev se v současné době zaměřuje na budování víceúčelových komplexů, určených nejen ke konání liturgie a bohoslužeb, ale i pro činnost společenských nebo duchovně pastoračních center a sborových středisek. Katolická církev a nekatolické církve sice používají odlišnou terminologii, ale princip sdružování kostelů a modliteben s objekty ostatních druhů občanského zařízení, i když využívaného podle určitých specifických zásad, je shodný.

Areály klášterů jsou zvláštním druhem zařízení, jsou určeny pro řeholní život řádů a zahrnují prostory veřejné (kostely, školy, nemocnice, charitativní, sociální péče, pohostinství), poloveřejné (hospodářské) a neveřejné (soukromé ubytovací prostory mnichů).

Sakrální stavby církve římskokatolické tvoří:

- farní kostely,
- filiální kostely a kaple,
- poutní kostely a kaple,
- hřbitovní kostely a kaple,
- drobná církevní architektura (kapličky, Boží muka, kříže, křížové cesty, zvonice atd.).

Sakrální stavby církví nekatolických tvoří:

- kostely,
- kaple,
- modlitebny.

Stavby profánního charakteru všech církví tvoří:

- fary,
- pastorační a společenská centra,
- centra pro mládež,

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- internáty a domovy mládeže,
- školy, vzdělávací a výchovná zařízení,
- nemocnice,
- léčebny dlouhodobě nemocných,
- domovy pro fyzicky i mentálně postižené,
- stacionáře pro staré občany,
- azylové domy, budovy charity,
- hospodářské objekty.

Specifické objekty církve římskokatolické tvoří:

- komplexy klášterů.

Specifické objekty církví nekatolických tvoří:

- kazatelské stanice,
- sborové domy,
- sborová a církevní centra.

- ***Začlenění do území, návaznost na další funkční složky***

Farní a filiální kostely, kaple a modlitebny bývají součástí obytné zástavby sídel, situování poutních kostelů vyplývá ze specifických podmínek území. Situování ostatních zařízení vyplývá z jejich účelu a rozsahu.

Obr. 11: Farní kostel Svaté Rodiny v Luhačovicích postavený v 90. letech 20. století

Foto: N. Rozmanová

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- **Vytváření veřejného prostoru**

Sakrální stavby jsou dominantami veřejných prostorů a tvoří nejvýznamnější orientační body. Charakterizují urbanistickou strukturu sídel.

Prostor před církevním objektem by měl respektovat tři základní požadavky:

- uznání církevní stavby úpravou prostranství jako ústředního objektu,
- zajištění bezbariérového přístupu,
- vytvoření dostatečně velkého a bezpečného prostoru i pro starší občany.

Nové umístění sakrálních staveb musí vycházet z požadavků jednotlivých církví a dále z velikosti a charakteru sídla, z rozmístění sakrálních staveb z hlediska dostupnosti a polohy dominant. V současnosti bývají nejčastější požadavky na vymezení ploch pro sakrální stavby na sídlištích. Zpravidla zahrnují rovněž prostory pro volnočasové aktivity a pro sociální péči. Náplň, kapacitu a využití je vhodné koordinovat s dalšími obdobnými světskými institucemi. V sousedství vícepodlažních staveb lze význam církevní stavby zdůraznit prostorovou izolací.

Ve venkovských sídlech souvisí s církevním objektem zpravidla plocha veřejného prostoru, který je variabilní a umožňuje rozmístění stánků a atrakcí po dobu poutí. Základním nárokem je bezpečnost uživatelů – dostatečný odstup zařízení a pěších od komunikace a skloubení dvou rozdílných dění jakými jsou ztišení při mši a pouťové veselí. Poutní místa kladou vysoké nároky na možnost pohybu větších skupin poutníků a na nárazově požadované plochy pro parkování osobních vozidel a autobusů. Neopominutelná je možnost odpočinku a hygienického zázemí pro poutníky.

Pro polní mše v sousedství chrámů a na tradičních poutních místech musí úprava umožnit shromáždění poutníků za každého počasí, prostor musí být dostatečně bezpečný pro pohyb davu a estetický i v době mimo poutě. Měl by být umístěn a řešen tak, aby umožnil oddělení prostoru od okolního dění, zejména od rušných dopravních tras a vytvářel předpoklady pro ztišení a důstojný průběh akce.

U církevních staveb má nezastupitelné místo zeleň. Je součástí urbanistické kompozice, dotváří dálkové pohledy i vnitřní prostředí místa a zdůrazňuje jeho dominantní duchovní a prostorovou funkci.

Církevní areály (pastorační a společenská centra, areály klášterů, sborová a církevní centra atd.) vytvářejí vlastní veřejné prostory.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Velikost, tvar a orientace pozemku vychází z liturgických požadavků jednotlivých církví.

Nároky sakrálních objektů na území jsou dány účelem, situováním a religiozitou obyvatel okolního území.

U staveb profánního charakteru se nároky na území příliš neliší od světských zařízení občanského vybavení.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 12: Novogotický kostel sv. Václava v Lišově u Českých Budějovic

Kostel sousedí s barokním trojkřídłym špitálem, v současnosti zahrnujícím knihovnu a muzeum s cennou národopisnou sbírkou zejména blaťáckých krojů, součástí muzea je též výstavní síň.

Foto: N. Rozmanová

Limity, doporučená ochrana

Obdobně jako pro zařízení občanského vybavení obdobného charakteru.

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 232/2002 Sb., kterou se provádí zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, ve znění pozdějších předpisů.

Informace o právních předpisech:

<https://www.mkcr.cz/pravni-predpisy-29.html>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.13 Zařízení vědy a výzkumu

Podle druhu činnosti jsou zařízení občanského vybavení členěna na obory, z nichž jedním jsou i zařízení vědy a výzkumu. Tato zařízení vyžadují atypická řešení a individuální přístup.

- **Druhy zařízení vědy a výzkumu**

Zařízení vědy a výzkumu jsou zařízeními určenými pro vědeckovýzkumnou činnost – teoretickou nebo experimentální práci zaměřenou na získání nových poznatků a dovedností. Lokalizace, nároky na pozemky, vliv na okolí a celkové řešení souvisí s oborem, pro který jsou zařízení zřizována. Často jsou součástí vysokoškolského areálu nebo areálu výrobního podniku. V některých případech jsou u příslušných ústavů poloprovozní haly pro ověřování výsledků výzkumů. Podle zaměření výzkumu je třeba některá zařízení budovat jako izolovaná s nemožností přístupu veřejnosti. Nelze proto pro tato zařízení stanovit jednotné ukazatele.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Zařízení vědy a výzkumu mohou být součástí vysokých škol a výrobních podniků, v jiných případech jsou součástí dalších zařízení (např. nemocniční areály), nebo jsou tato zařízení soustřeďována do větších celků (technologické parky).

Začlenění do území a návaznost na další funkční složky, stejně tak jako rozsah pozemků a ploch jsou určeny charakterem a účelem zařízení a formou jeho provozu (např. zajištění dopravní dostupnosti, odstavování motorových vozidel atd.).

- **Vytváření veřejného prostoru**

Tato zařízení přispívají k formování charakteru veřejných prostorů. Zařízení, sdružovaná do větších provozních celků (technologické parky), vytvářejí vlastní veřejné prostory.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Hodnoty nároků na území je nutno určovat individuálně, podle charakteru a účelu jednotlivých zařízení nebo jejich skupin.

Počet zařízení a jejich kapacity vyplývají z potřeb společnosti, možností, zájmů a specifických podmínek místa i charakteru provozu.

Limity, doporučená ochrana

Tato zařízení se řídí obecně platnými předpisy pro územní plánování a výstavbu, případně stejnými předpisy jako zařízení občanského vybavení obdobného charakteru a účelu.

Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů.

Předpisy České republiky se vztahem k výzkumu, vývoji a inovacím

<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=608>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Další odkazy:

Limity využití území, ÚÚR

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Informační centrum Akademie věd ČR pro Inovace

<http://www.ssc.cas.cz/projekty/ukoncene/icavi.html>

Dokumenty a legislativa k problematice vědy a výzkumu

<http://www.avo.cz/dokument/index.htm>

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací na léta 2009-2015

<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=532844>

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací na léta 2016-2020

<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=682145>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.14 Zařízení specifická

Jedná se o zařízení zcela nových druhů, která se nedají zařadit v rámci tradičního členění (např. zařízení se specifickými aktivitami – herny). Dále jsou sem zařazována zařízení, sdružená do tematických a provozních celků (např. lázeňské domy sdružující funkci léčebnou, společenskou a kulturní, ubytovací, stravovací, vybraných služeb a maloobchodu). Četné aktivity sdružují rovněž veletržní areály.

- **Druhy zařízení specifických**

Zařízení specifická jsou zařízeními občanského vybavení, která nelze jednoznačně zařadit do některé z uvedených skupin, neboť jsou určena pro několik vzájemně provázaných a doplňujících se oborů. Typickým příkladem specifických zařízení občanského vybavení jsou zařízení *lázeňských měst*, která plní funkci léčebnou, ubytovací, stravovací a společenskou, dále např. *veletržní areály* a další.

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Začlenění do území a návaznost na další funkční složky jsou určeny charakterem a účelem zařízení, formou jeho provozu a okruhem zákazníků (uživatelů).

- **Vytváření veřejného prostoru**

V případě sdružování mohou tato zařízení vytvářet vlastní veřejné prostory, nebo výrazně přispět k jejich charakteru a k oživení veřejných prostorů, např. lázeňská centra, veletržní areály apod.

Lázeňská centra

Dominantní částí lázeňského prostředí bývají různé pramenné vázy, výstřikové mísy a chrliče, umělecky ztvárněné z ušlechtilých materiálů a vsazené do specificky ztvárněných lázeňských staveb – pavilonů a kolonád, umožňujících procházky a posezení. Hydrogeologickou a technickou problematikou spojenou s jímáním (těžbou), vedením, akumulací a využíváním přírodních léčebných prostředků se zabývá obor zřídelní technika (balneotechnika). Jímaná minerální voda je vedena na určené místo, jímž je zpravidla pramenná nebo výtoková váza (např. Karlovy Vary), přelivné věže (Františkovy Lázně), bazén (Janské Lázně) nebo akumuláční nádrž (Klimkovice).

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Hodnoty nároků na území nutno určit podle charakteru a účelu jednotlivých zařízení nebo jejich skupin. Počet zařízení a jejich kapacity vyplývají ze zájmu a okruhu uživatelů a specifických podmínek místa i charakteru provozu.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 13: Kolonáda s Křížovým pramenem, Mariánské Lázně

Zdroj: České lázně a lázeňství, vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha 2007

Veletržní areály

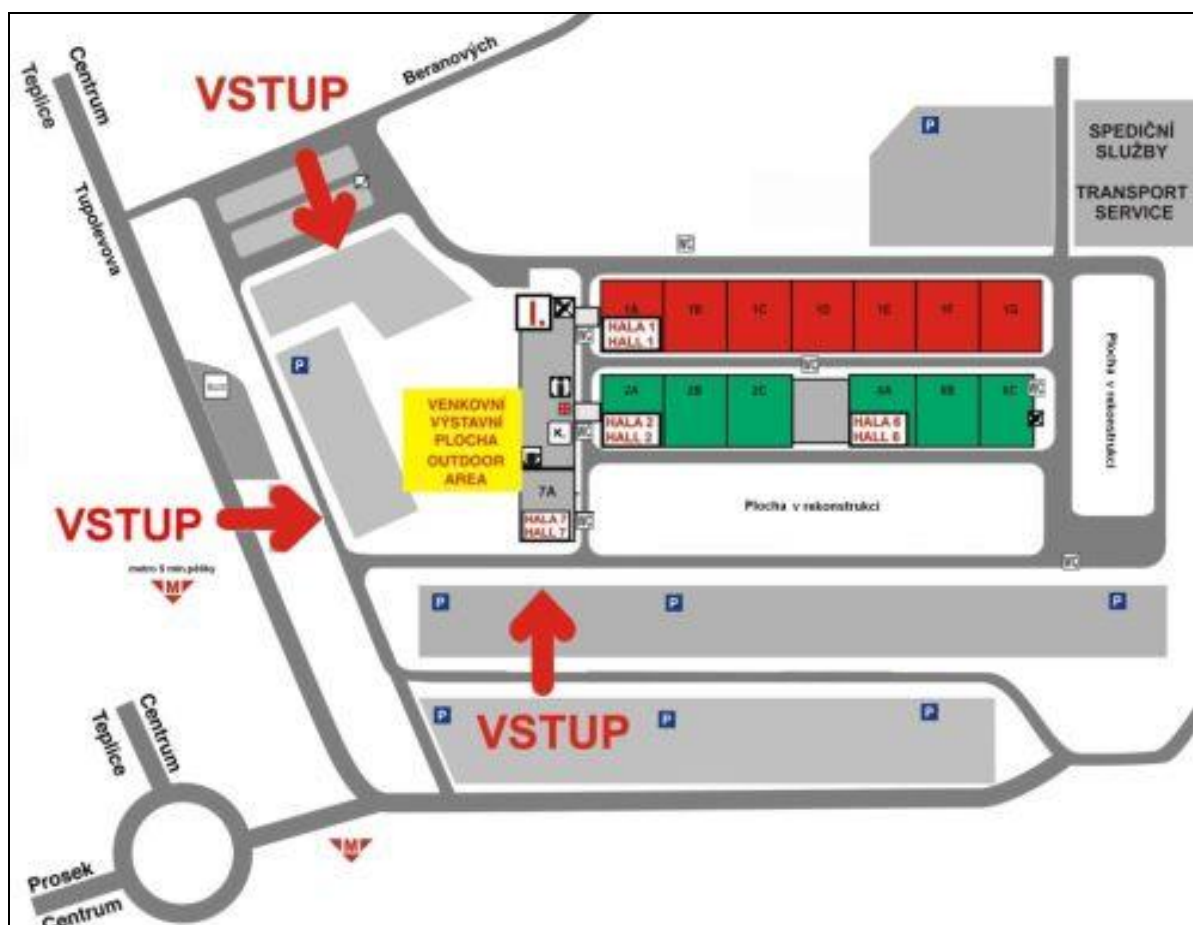
Praktickým příkladem urbanistických vazeb veletržních ploch na okolí jsou největší výstavní areály v České republice – Pražský veletržní areál Letňany a Brněnské výstavy a veletrhy.

Pražský veletržní areál má rozlohu 105 000 m². Krytá výstavní plocha sestává ze sedmi hal, celkem představuje rozlohu 21 560 m². V areálu se nacházejí prostory pro obchodní jednání a odpočinkové zóny pro vystavovatele a návštěvníky. Parkovací prostory pro potřeby vystavovatelů mají kapacitu až 700 míst uvnitř areálu, pro návštěvníky až 3800 míst v bezprostřední blízkosti areálu. Výstaviště je napojeno na přivaděč dálnice D8 z Teplic, Drážďan a Berlína, který je součástí pražského rychlostního okruhu. Sousedící letiště má statut mezinárodního letiště pro malá letadla. S rozvojem letecké dopravy se zde předpokládá zřízení heliportu. Zastávka MHD je ve vzdálenosti 100 m. V těsné blízkosti areálu je konečná stanice metra trasy C – Letňany. Ze služeb konaných pro výstavní areál lze zmínit: gastro služba s donáškou na stánek, restaurace, kavárny, občerstvení stánkového typu, základní zdravotní služba, likvidace odpadu velkoobjemovými kontejnery, spediční služba, uložení obalů, doprava exponátů na expozice, technické rozvody elektro, voda, odpad, stlačený vzduch, internet, telefon apod.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 14: Pražský veletržní areál Letňany

Zdroj: <http://www.pvaletmany.cz/cz/vystaviste.asp>

Limity, doporučená ochrana

Tato zařízení se řídí obecně platnými předpisy pro územní plánování a výstavbu, případně stejnými předpisy jako zařízení občanského vybavení obdobného charakteru a účelu.

Pro lázeňská zařízení platí:

Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon), ve znění pozdějších předpisů (ochranná pásma § 21 až § 24).

Vyhláška č. 423/2001 Sb., kterou se stanoví způsob a rozsah hodnocení přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a další podrobnosti jejich využívání, požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní a náležitosti odborného posudku o využitelnosti přírodních léčivých zdrojů a klimatických podmínek k léčebným účelům, přírodní minerální vody k výrobě přírodních minerálních vod a o stavu životního prostředí přírodních léčebných lázní (vyhláška o zdrojích a lázních).

Limity využití území, ÚÚR, (např. limit 4.103, 4.104, 4.1.112)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 15: Veletrhy Brno

Brněnské výstaviště bylo otevřeno v roce 1928 a patří ke skvostům funkcionalistické architektury. Díky trvalému rozvoji je současně moderním výstavním areálem vhodným pro pořádání veletrhů, kongresů, sportovních akcí nebo koncertů. Na brněnském výstavišti je k dispozici více než 130 000 m² čisté výstavní plochy.

Zdroj: Interaktivní mapa výstaviště:

<http://www.bvv.cz/veletrhy-brno/planek-vystaviste/>

<http://www.bvv.cz/virtualni-vystaviste/>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

C.4.3.15 Zařízení pro ochranu obyvatelstva

Objekty významných organizací, institucí a úřadů, ve kterých se předpokládá zvýšená koncentrace osob a významné objekty v zóně ohrožení nebezpečnou látkou musí splňovat požadavky ochrany obyvatelstva. Vytvářet podmínky pro preventivní ochranu území a obyvatelstva před potenciálními riziky a přírodními katastrofami v území s cílem minimalizovat rozsah případných škod je jednou z priorit Politiky územního rozvoje ČR. Civilní ochrana je rovněž předmětem územně analytických podkladů (sledované jevy ÚAP obce, řádek č. 109 až 112).

Požadavky ochrany obyvatelstva v územním plánování se uplatňují jako požadavky civilní ochrany vyplývající z havarijních plánů a krizových plánů v rozsahu, který odpovídá charakteru území a druhu územně plánovací dokumentace (§ 18 až § 22 vyhlášky č. 380/2002 Sb.).

- **Druhy zařízení pro ochranu obyvatelstva**

Rozvoj společnosti a následný nárůst dopravy, služeb, výroby a techniky přispívá, vedle mnoha pozitiv, ke stálému zvyšování možností vzniku mimořádných událostí jako jsou dopravní nehody, přírodní kalamity nebo ekologické katastrofy. Po roce 1989 proto byly vymezeny požadavky na koncepci ochrany obyvatelstva – pojetí řešení problémů bezpečnosti, prevence a likvidace havárií a mimořádných událostí.

Zajištění bezpečnosti státu, fungování ekonomiky, to je výrobních i nevýrobních systémů a služeb, fungování veřejné správy a zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva je závislé na konkrétních infrastrukturách, které označujeme, vzhledem k jejich významu, jako *kritické (životně důležité) infrastruktury*. Jejich narušení má negativní dopad na zajištění základních funkcí území. Poškození, narušení nebo zničení kritické infrastruktury může být způsobeno přírodními katastrofami a vlivem činnosti lidského faktoru, který se váže na selhání techniky a technologických postupů a na úmyslné akce zahrnující terorismus a organizovaný zločin, a to jak jednotlivců, tak i skupin.

K zařízením pro ochranu obyvatelstva je možno řadit stavby pro obranu státu (spadající pod Ministerstvo obrany), stavby pro bezpečnost (Policie, Policejní akademie, Hasičský záchranný sbor, Úřad BIS aj., spadající pod Ministerstvo vnitra), stavby pro účely vězeňské služby (spadající pod Ministerstvo spravedlnosti).

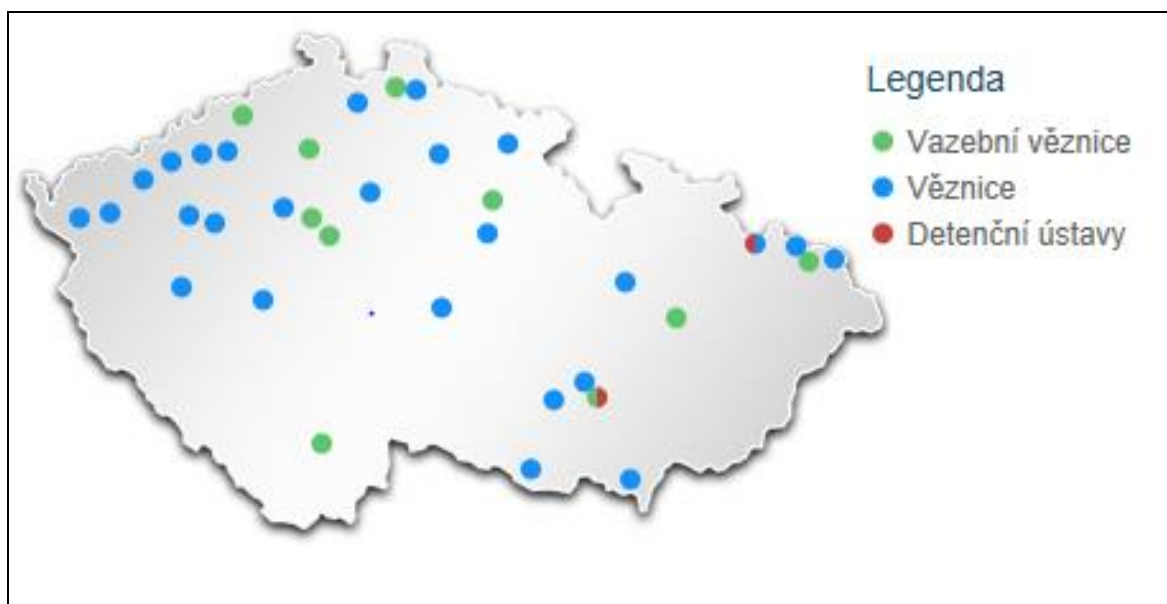
Stavby pro vězeňství

Pozornost je třeba věnovat kritické situaci ve vězeňství. V České republice je 36 věznic a v nich 22 tisíc vězňů. Přeplněnost hlásí většina zařízení. Závazná norma 3 m² na vězněnou osobu je podle EU nepřekročitelná a je věcí každého státu, bez ohledu na finanční prostředky, aby její plnění zabezpečil. Řešením problému nedostatečných kapacit věznic je vedle alternativních trestů rozšíření a výstavba nových objektů nebo využití objektů bývalých vojenských areálů, které jako součást státního majetku musí být udržovány v řádném stavu a je třeba, aby byl celý prostor střežen. V České republice se nachází 36 věznic; v tomto počtu je zahrnuto 10 vazebních věznic a dva detenční ústavy. Zabezpečovací detence je ochranné opatření pro pachatele, jejichž duševní stav trvale nebo dočasně způsobuje, že se dopouštějí závažné trestné činnosti. Jejich běžná ochranná léčba není účinná. Kapacita detenčního ústavu v Brně 48 míst, kapacita nově budovaného ústavu v Opavě je 150 míst.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 16: Vězeňská služba České republiky – organizační jednotky

Zdroj: webové stránky Vězeňské služby České republiky <http://www.vscr.cz/>

Typy věznic:

typ A – s dohledem

Ve věznici se odsouzení pohybují bez omezení, pracují zpravidla mimo věznici. Po pracovní době se mohou volně pohybovat mimo věznici. Návštěvy se konají zpravidla bez dohledu zaměstnance.

typ B – s dozorem

Ve věznici se odsouzení pohybují zpravidla organizovaně pod dohledem zaměstnance. Ředitel může povolit volný pohyb uvnitř věznice. Odsouzení pracují zpravidla na nestřežených pracovištích mimo věznici, lze povolit volný pohyb na pracoviště nebo na ošetření. Účast na akcích mimo věznici je možná, vždy však pod dohledem.

typ C – s ostrahou

V prostorách věznice se odsouzení pohybují organizovaně pod dohledem zaměstnance. Při plnění pracovních povinností se mohou výjimečně pohybovat ve věznici volně. Pracují zpravidla uvnitř věznice nebo na střežených pracovištích mimo věznici. Mohou být zaměstnáni na nestřežených pracovištích.

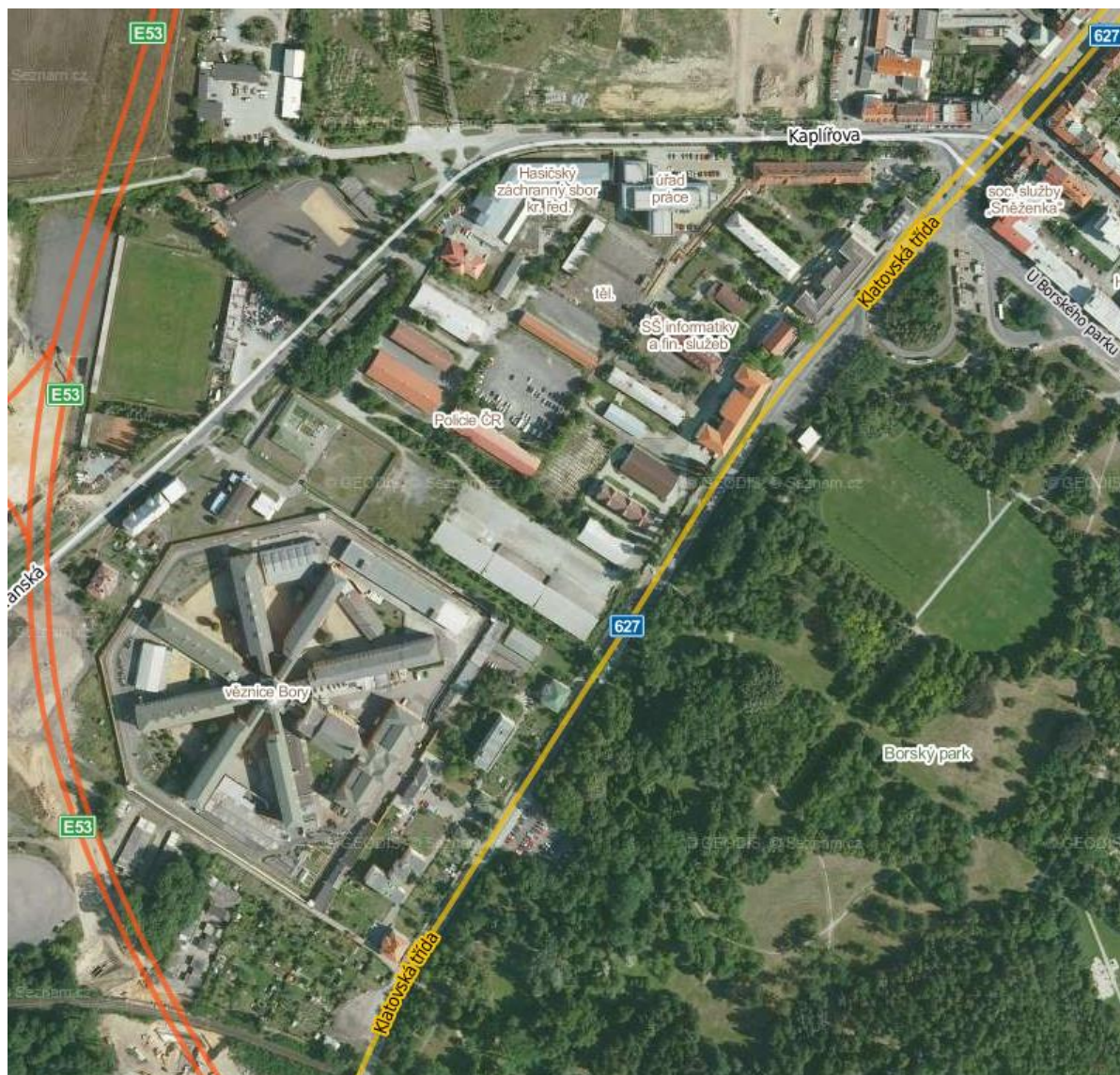
typ D – se zvýšenou ostrahou

V prostorách věznice se odsouzení pohybují organizovaně pod dohledem příslušníka. Pracují uvnitř věznice nebo v celách s dohledem nad pracovní činností, který je nejméně každé půlhodiny. Nemají povolen volný pohyb uvnitř věznice.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 17: Lokalita Plzeň Bory – situace

V sousedství věznice jsou situovány objekty Policie ČR a Hasičský záchranný sbor – krajské ředitelství.

Zdroj: webové stránky <http://www.mapy.cz/>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Obr. 18: Lokalita Plzeň Bory

Při stavbě budovy borské věznice bylo použito originální architektonické řešení, kterým se v následujících letech při stavbě dalších věznic v různých zemích světa několikrát nechali jejich stavitelé inspirovat. Ubytovací kapacita věznice Plzeň je 1156 vězňených osob.

Zdroj: <http://www.vscr.cz/veznice-plzen-47/o-nas-1613/vzdelavani-a-zamestnavani-veznu-849/>

- **Začlenění do území, návaznost na další funkční složky**

Možnost začlenění těchto zařízení do okolní zástavby je dána charakterem jejich provozu, specifickými potřebami a slučitelností s jinými funkcemi.

- **Vytváření veřejného prostoru**

Tato zařízení díky svému objemu přispívají k formování veřejných prostorů. Vyžadují zpravidla rozsáhlejší uzavřené areály s dobrým komunikačním napojením. Podle náplně činnosti je umístění vhodné mimo střed sídla, neboť by svou rozlehlostí vytvářely prostorovou bariéru.

- **Nároky na území vyplývající z předpokládaného počtu účelových jednotek**

Počet zařízení a jejich kapacity vyplývají z potřeb společnosti, možností, specifických podmínek a charakteru provozu. Hodnoty nároků na území je nutno určovat individuálně, podle charakteru a účelu jednotlivých zařízení nebo jejich skupin.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Stavby civilní ochrany

Zvláštní pozornost je nutno věnovat stavbám civilní ochrany. Stavebně technické požadavky na *stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany* (viz. § 22 vyhlášky č. 380/2002 Sb.) zahrnují požadavky na:

- a) stálé úkryty,
- b) ochranné systémy podzemních dopravních staveb,
- c) stavby financované s využitím prostředků státního rozpočtu, stavby škol a školských zařízení, ubytovny a stavby pro poskytování zdravotní nebo sociální péče z hlediska jejich využitelnosti jako improvizované úkryty,
- d) stavby pro průmyslovou výrobu a skladování.

Obecní úřady zajišťují mimo jiného připravenost obce na mimořádné události a plnění úkolů na úseku ochrany obyvatelstva jako varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím. Ukrytí osob se v případě vyhlášení krizového stavu plánuje v *improvizovaných úkrytech*. Takovými úkryty mohou být vhodné podzemní i nadzemní prostory v rodinných domcích, bytových domech, výrobních objektech a dalších prostorách, v nichž lze zabezpečit plánovaná opatření k ochraně ukryvaných osob. K zabezpečení ochrany při haváriích spojených s únikem nebezpečných látek jsou k ukrytí využívány místnosti ve vyšších patrech budov, u kterých jsou prováděny úpravy k utěsnění oken a dveří.

Při evakuaci se přemísťují osoby, zvířata a předměty kulturní hodnoty z míst ohrožených mimořádnou událostí do míst, ve kterých je zabezpečeno náhradní ubytování a stravování osob, ustájení pro zvířata a uskladnění věcí. Evakuace se vztahuje na všechny osoby a přednostně se plánuje pro děti, pacienty zdravotnických a sociálních zařízení, osoby zdravotně postižené a jejich doprovod. Při evakuaci zabezpečují evakuační orgány obce ubytování, zásobování základními potravinami, vodou a základní služby evakuovaným. To vše v nouzovém režimu a při dodržení základních hygienických a zdravotních podmínek.

Hlavní zásady pro budování improvizovaných úkrytů (IÚ):

- prostory mají mít minimální počet oken a dveří v obvodovém zdivu k provedení prací k jejich úpravě a mají být co nejvíce zapuštěny v okolním terénu (všeobecně platí: čím silnější je zdivo a větší zapuštění úkrytu, tím kvalitnější je ochrana),
- dobohová vzdálenost k dosažení úkrytu je do 800 m,
- podlahová plocha pro ukryvanou osobu se určuje v závislosti na způsobu větrání úkrytu a to 1–3m² u úkrytu s nuceným větráním a 3–5m² u úkrytu bez větracího zařízení,
- doporučuje se, aby IÚ měl kapacitu do 50 ukryvaných osob. Kapacita úkrytu je dána součtem sedících (2/3 ukryvaných osob) na sedátcích (rozměr cca 45x45 cm) a ležících osob (1/3 ukryvaných osob) na lehátcích (rozměr cca 55x180 cm),
- světlá výška IÚ (od podlahy ke stropu) má být minimálně 2,3 m při minimální podchodné výšce 1,9 m (výška od podlahy k nejnižší části stropu, nebo instalace vedené pod stropem úkrytu),

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- minimální tloušťka obvodových zdí u zděných konstrukcí má být 45 cm a u železobetonových konstrukcí 30 cm (u panelových domů výjimečně 15 cm),
- tloušťka klenby musí být nejméně 15 cm, tloušťka zdí, do nichž je klenba válená, minimálně 90 cm,
- vstupní dveře do IÚ by měly vést z budovy a musí být otvíratelné směrem ven z úkrytu,
- IÚ by měl mít alespoň dva východy (výlezy), z nichž minimálně jeden je nouzový. Je výhodné, jsou-li IÚ propojeny průlezy.
- úroveň podlahy IÚ má být nad hladinou podzemní vody.

Improvizované úkryty nesmí být zřizovány:

- v částech budov, v nichž jsou v horních podlažích uloženy předměty a zařízení o hmotnosti větší než 1000 kg/m² podlahové plochy,
- pod výrobními nebo skladovacími prostory, v nichž jsou umístěny nádrže s nebezpečnými chemickými tekutinami, s roztavenými kovy a jinými nebezpečnými látkami,
- blíže než 100 m od zásobníků s nebezpečnými látkami nebo těžkými plyny v případě, že porušení zásobníků může ohrozit bezpečnost ukrytých,
- blíže než 50 m od prostorů a skladů s nebezpečím výbuchu a od skladů s lehce zápalnými látkami. Jsou-li požárními nebo jinými předpisy stanoveny vzdálenosti větší, platí tyto větší vzdálenosti,
- v místech, kde by pod IÚ nebo prostorem IÚ procházelo vedení vysokotlaké páry, vysokého napětí, plynu, stlačeného vzduchu apod.

Další skupinou jsou *stálé úkryty (SÚ)*. Tvoří ochranné prostory v podzemních částech staveb jako úkryty vestavěné nebo úkryty samostatně stojící.

Dělí se na:

- stálé tlakově odolné úkryty (STOÚ),
- stálé tlakově neodolné úkryty (STNÚ),
- ochranné systémy podzemních dopravních staveb (metro, některé tunely).

Základní charakteristika stálých úkrytů:

- jsou vybaveny kapacitně odpovídajícím filtroventilačním zařízením s filtry, (prachovými, chemickými) a dalším projektovaným instalačním zařízením,
- zajišťují tlakovou odolnost nebo částečnou tlakovou odolnost a plynotěsnost,
- umožňují dlouhodobý provoz po dobu až 3 dnů (doba provozu je uvedena v Evidenčním listě),
- kapacita úkrytu může být překročena nejvýše o 20%,
- dobohové vzdálenosti jsou do 500 m,

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- zpohotovují se po vyhlášení krizového stavu do 3 dnů,
- vybavují se radiovými vysílači,
- udržují se podle dokumentace ověřené stavebním úřadem (rozsah údržby určuje ČSN 73 9050 Údržba stálých úkrytů civilní ochrany),
- jsou vedeny v evidenci hasičských záchranných sborů kraje a obecních úřadů,
- jsou určeny k plnění úkolu havarijního plánu kraje,
- využívají se k ochraně obyvatelstva proti účinkům zbraní hromadného ničení, a to proti účinkům světelného a tepelného záření, pronikavé radiaci, kontaminaci radioaktivním prachem a proti tlakovým účinkům zbraní hromadného ničení (v závislosti na typu stálého úkrytu) v případě stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Pro základní seznámení s problematikou ochrany obyvatelstva z pohledu územního plánování je nezbytná orientace v následujících pojmech.

Vybrané pojmy dle § 2 zákona č. 239/2000 Sb.:

- *ochrana obyvatelstva* – plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku,
- *integrováný záchranný systém* – koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací,
- *mimořádná událost* – škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací,
- *záchranné práce* – činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin,
- *likvidační práce* – činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí,
- *zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity (dále jen "zařízení civilní ochrany")* – součástí právnické osoby nebo obce určené k ochraně obyvatelstva; tvoří je zaměstnanci nebo jiné osoby na základě dohody a věcné prostředky.

Vybrané pojmy dle § 2 zákona č. 240/2000 Sb.:

- *krizová situace* – mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen *stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu* (dále jen „krizový stav“),
- *kritická infrastruktura* – prvek kritické infrastruktury nebo systém prvků kritické infrastruktury, narušení, jehož funkce by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu,

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

- *evropská kritická infrastruktura* – kritická infrastruktura na území České republiky, jejíž narušení by mělo závažný dopad i na další členský stát Evropské unie,
- *prvek kritické infrastruktury* – zejména stavba, zařízení, prostředek nebo veřejná infrastruktura, určené podle průřezových a odvětvových kritérií; je-li prvek kritické infrastruktury součástí evropské kritické infrastruktury, považuje se za prvek evropské kritické infrastruktury,
- *ochrana kritické infrastruktury* – opatření zaměřená na snížení rizika narušení funkce prvku kritické infrastruktury,
- *subjekt kritické infrastruktury* – provozovatel prvku kritické infrastruktury; jde-li o provozovatele prvku evropské kritické infrastruktury, považuje se tento za subjekt evropské kritické infrastruktury,
- *průřezová kritéria* – soubor hledisek pro posuzování závažnosti vlivu narušení funkce prvku kritické infrastruktury s mezními hodnotami, které zahrnují rozsah ztrát na životě, dopad na zdraví osob, mimořádně vážný ekonomický dopad nebo dopad na veřejnost v důsledku rozsáhlého omezení poskytování nezbytných služeb nebo jiného závažného zásahu do každodenního života,
- *odvětvová kritéria* – technické nebo provozní hodnoty k určování prvku kritické infrastruktury v odvětvích energetika, vodní hospodářství, potravinářství a zemědělství, zdravotnictví, doprava, komunikační a informační systémy, finanční trh a měna, nouzové služby a veřejná správa.

Vybrané pojmy dle § 2 zákona č. 59/2006 Sb.:

- *zóna havarijního plánování* – území v okolí objektu nebo zařízení, v němž krajský úřad, v jehož působnosti se nachází objekt nebo zařízení, uplatňuje požadavky havarijního plánování formou vnějšího havarijního plánu,
- *závažná havárie* – mimořádná, částečně nebo zcela neovladatelná, časově a prostorově ohraničená událost, například závažný únik, požár nebo výbuch, která vznikla nebo jejíž vznik bezprostředně hrozí v souvislosti s užíváním objektu nebo zařízení, v němž je nebezpečná látka vyráběna, zpracovávána, používána, přepravována nebo skladována, a vedoucí k vážnému ohrožení nebo k vážnému dopadu na životy a zdraví lidí, hospodářských zvířat a životní prostředí nebo k újmě na majetku,

Pro řešení mimořádných událostí, které vyžadují vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu se zpracovává *havarijní plán kraje* (§ 25 + Příloha č. 1 k vyhlášce č. 328/2001 Sb.).

Pro jaderné zařízení nebo pracoviště IV. kategorie a pro objekty a zařízení, u kterých je možnost vzniku závažné havárie způsobené nebezpečnými chemickými látkami a přípravky se zpracovává *vnější havarijní plán* (§ 26 + Příloha č. 2 k vyhlášce č. 328/2001 Sb.).

Havarijní plán kraje a vnější havarijní plán se ukládají jako součást *krizového plánu kraje* pro jednání bezpečnostní rady kraje a krizového štábu kraje. Náležitosti krizového plánu uvádí § 15 Nařízení vlády č. 462/2000 Sb.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Limity, doporučená ochrana

Předpisy České republiky se vztahem k ochraně obyvatelstva:

Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon).

Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).

Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně, ve znění nařízení vlády č. 498/2002 Sb.

Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Další odkazy:

Limity využití území, ÚÚR, (např. limit 4.6.101, 4.3.111)

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>

Řešení mimořádných událostí a krizových situací, Ministerstvo vnitra generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

<http://www.mvcr.cz/informacni-servis-mimoradne-udalosti.aspx>

<http://www.hzscr.cz/web-krizove-rizeni.aspx>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

<http://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvateľstva-uvodem.aspx>

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

<http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvateľstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>

www stránky HZS Moravskoslezského kraje – Obecné zásady

<http://www.hzsmsk.cz/index.php?a=cat.45>

www stránky HZS Moravskoslezského kraje – Ukrytí (prezentace ke stažení)

<http://www.hzsmsk.cz/index.php?ID=1985>

Koncepce příslušného ministerstva:

Ministerstvo vnitra. <http://www.mvcr.cz/>

Ministerstvo vnitra je ústředním orgánem státní správy pro krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém.

Hasičský záchranný sbor. <http://www.hzscr.cz/>

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

<http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvateľstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Použité zdroje:

ČSÚ, krajská reprezentace Brno. *Dojíždka za prací a do škol: Jihomoravský kraj*. 1. vyd. Brno: Český statistický úřad, 2004.

Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR – zdraví pro všechny v 21. století. Praha: Ministerstvo zdravotnictví, 2002.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Praha: MŠMT, 2005.

FOŘTL, Karel. *Občanské stavby: Stavby zdravotnické*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2003.

Funkční urbanizovaná území (FUA), Projekt INTERREG IIIB – REPUS

http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/sykora/pdf/Maier_Drda_Mulicek_Sykora_2007_UUR_10_3_Doprava_a_FUA.pdf

<http://www.uur.cz/images/konzultacnistredisko/Seminare/2010/UAP/FUA---Maier.pdf>

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDIQFjADahUKewjcwavnlM7IAhXq83IKHRqYCHw&url=http%3A%2F%2Fwww.strukturalni-fondy.cz%2Fgetmedia%2Fba216f36-4136-4cd2-80d7-2e5c61ef0bc1%2FREPUS_ba216f36-4136-4cd2-80d7-2e5c61ef0bc1.ppt%3Fext%3D.ppt&usq=AFQjCNGTx9gvHFaWdH_oVxdqCBpK4EvIpg

KAJLIK, Vladimír a kol. *České lázně a lázeňství*. Praha: MMR, 2007.

KRASICKÝ, Antonín a kol. *Občanské stavby II*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1989.

KUNC, Josef – TONEV, Petr – GREPLOVÁ, Zuzana – SZCZYRBA, Zdeněk. *Perspektivy nákupních center v České republice s důrazem na lokalizaci v urbánním prostředí – příklad města Brna*. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2012, roč. XV, č. 2, s. 14-20.

MAIER, Karel a kolektiv. *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: 2012.

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2006. Praha: MPSV, 2006 [cit. 2006-09-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/>>.

MITCHELL, J. William. *Život ve městě trochu jinak*. 1. vyd. Praha: Zlatý řez, 2004.

PÁSKOVÁ, Martina – ZELENKA, Josef. *Cestovní ruch: Výkladový slovník*. 1. vyd. Praha: MMR, 2002.

Politika územního rozvoje ČR 2008. Brno: ÚÚR, 2009

<http://www.uur.cz/?id=3462>

Principy udržitelného územního rozvoje. Brno: ÚÚR, 2000.

ROZEHNALOVÁ, Eva – TOMÍŠKOVÁ, Marie. *Církevní stavby*. 1. vyd. Brno: ÚÚR, 1995.

Řešení mimořádných událostí a krizových situací. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006

<http://www.hzscr.cz/web-krizove-rizeni.aspx>

<http://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-uvodem.aspx>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

SCHRÁNIL, Bedřich a kol. *Projektování staveb bytových a občanských*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1979.

SITTE, Camillo. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství ARCH, 1995.

Sociální služby. *Sociální revue: Sociální práce a společenské otázky* [online]. 2006 [cit. 2006-09-01]. Dostupný z WWW: <<http://socialnirevue.cz/item/socialni-sluzby/>>. ISSN 1801-6790.

Standardizace ubytovacích zařízení [online]. Svitavy: Hotel Fontána, s.r.o., 2006. Poslední aktualizace 30-05-2006 [cit. 2006-09-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.cestovni-ruch.cz/kategorizace/klashotel.php#>>.

Standardy a normy hospicové a paliativní péče v Evropě

http://www.paliativnimedicina.cz/sites/www.paliativnimedicina.cz/files/users/simicek/standar_dy_paliativni_pece_v_evrope.pdf

Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014–2020 – návrh, MMR, 2012

Strategie rozvoje paliativní péče v České republice na období 2011 - 2015

http://www.paliativnimedicina.cz/sites/www.paliativnimedicina.cz/files/users/simicek/strategie_paliativni_pece_pripominkoverizeni_fin_prani.pdf

Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2004.

SZCZYRBA, Zdeněk. Územní rozvoj maloobchodní sítě. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2000, roč. III, č. 1, s. 18-24.

Udržitelný rozvoj území. Brno: MMR, ÚÚR, 2002.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, Katedra teorie kultury (kulturologie). *Vztah státu ke kultuře, kulturní politika evropských zemí: Aktualizace vybraných problémů*. Praha: Ministerstvo kultury, 2004.

Územní souvislosti výstavby nových obchodních zařízení. 1. vyd. Praha: MMR, 1999.

Zásady a pravidla územního plánování. 1. vyd. Brno: VÚVA, Urbion, 1982.

ZELENKOVÁ, Jitka. *Občanské stavby: Stavby školské*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2003.

Vybrané koncepce:

Koncepce činnosti ministerstva práce a sociálních věcí na období 2004–2006. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2003. Aktualizováno 2005.

Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu na léta 2004–2010. Brno: Statutární město Brno, 2004.

Koncepce sociální péče MČ Praha 11. Praha: Úřad MČ Praha 11, 2005.

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací na léta 2016-2020

<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=682145>

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2008

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

<http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvательства-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>

Webové stránky Vězeňské služby České republiky <http://www.vscr.cz/>

Prezentace Vězeňské služby České republiky (aktualizovaná 2/2012)

http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/prezentace%20VS%20%C4%8CR/120210_VSCR_vseobecna_WEB.pdf

Evropské dokumenty:

Evropská perspektiva prostorového rozvoje (ESDP)

1999

Vydala Evropská unie.

Zpracoval – Výbor pro územní rozvoj, Lucemburk, Úřad pro oficiální publikace Evropských společenství, 1999.

Český překlad z anglického originálu □ *European Spatial Development Perspective* byl zpracován na zakázku Odboru územního plánování MMR, Praha březen 2000.

<http://www.uur.cz/default.asp?ID=952>

Lisabonská strategie

Lisabon, 2000

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2377_cs.htm

Územní agenda Evropské unie

Lipsko, 2007

<http://www.mmr.cz/Uzemni-agenda-EU/Dokumenty>

Lipská charta o udržitelných evropských městech

Lipsko, 2007

<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=0c10925c-51c3-4611-b66b-ca95ab969d49>

Evropa 2020

Brusel, 2010

http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_CS_ACT_part1_v1.pdf

Strategie Evropa 2020

<http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>

Územní agenda Evropské unie 2020

Budapešť, 2011

<http://www.mmr.cz/cs/Evropska-unie/Uzemni-agenda-Evropske-unie>

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Další užitečné odkazy k problematice:

Typologie staveb II., Katedra městského inženýrství

<http://fast10.vsb.cz/zdarilova/4.ro%E8n%EDk/p%F8edn%E1%9Aka%201M.pdf>

Ateliér veřejných staveb. Ústav architektury FAST VUT.

doc. Ing. arch. Antonín Odvárka, CSc.

<http://arc.fce.vutbr.cz/atelier-verejnych-staveb>

BEDNÁŘOVÁ, Petra. Typologie bytových a občanských staveb: studijní opora pro kombinované studium. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích, 2010. 123 s.

Katedra stavebnictví Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích

http://is.vstecb.cz/publikace/publikace_simple.pl?id=14481

Typologie II - veřejné stavby

<http://www.vutbr.cz/studium/ects-katalog/detail-predmetu?apid=132852&oid=8756>

Doporučená nebo povinná literatura:

Neufert E.: Navrhování staveb (CS)

Pearman H.: Contemporary World Architecture (CS)

Zelenková J.: Občanské stavby-stavby školské (CS)

Rybářová D.: Občanské stavby-typologie školských staveb (CS)

Moráň M.: Občanské stavby-stavby pro administrativu a obchod (CS)

Paroubek J.: Občanské stavby-stavby pro tělovýchovu a sport (CS)

Maxa M.: Stavby bez bariér-výstavba pro osoby se sníženou schopností pohybu (CS)

Žalmanová P.: Projekt handicap - "Gemini" (CS)

Vyhláška č. 268/2009 Sb. OTP (CS)

Občanské stavby

<http://www.obcanske-stavby.cz/skolske-stavby>

Poznámka:

Webové odkazy na použité zdroje mají pouze informativní charakter.

Ústav územního rozvoje neodpovídá za funkčnost a obsah uvedených odkazů.

Stav právních předpisů je k srpnu 2012.

Principy a pravidla územního plánování

Kapitola C – Funkční složky

C.4 Občanské vybavení

Soupis zkratk:

BIS	Bezpečnostní informační služba
CO	civilní ochrana
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČVUT	České vysoké učení technické
ESDP	Evropská perspektiva prostorového rozvoje
EU	Evropská unie
FUA	funkčně urbanizovaná území
IÚ	improvizovaný úkryt
MHD	městská hromadná doprava
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
NTK	Národní technická knihovna
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
STNÚ	stálý tlakově neodolný úkryt
STOÚ	stálý tlakově odolný úkryt
SÚ	stálý úkryt
Ú. J.	účelová jednotka
ÚAP	územně analytické podklady
ÚÚR	Ústav územního rozvoje